Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2015. gada 15. jūlijā *

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Priekšspriegojuma tērauda Eiropas tirgus — Cenu noteikšana, tirgus sadale un apmaiņa ar konfidenciālu komercinformāciju — Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. panta pārkāpums — Vienots, salikts un turpināts pārkāpums — Noilgums — 2006. gada pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai — Atbildības par pārkāpumu noteikšana mātesuzņēmumam — Samērīgums — Sodu un sankciju individualizācijas princips — Neierobežota kompetence

Lietas T-389/10 un T-419/10

***Siderurgica Latina Martin SpA* (*SLM*)**, Čeprāno [*Ceprano*] (Itālija), ko pārstāv *G. Belotti* un *F. Covone*, advokāti,

prasītāja lietā T-389/10,

Ori Martin SA , Luksemburga (Luksemburga), ko pārstāv *P. Ziotti*, advokāts,

prasītāja lietā T-419/10,

pret

Eiropas Komisiju, ko lietā T-389/10 pārstāvēja sākotnēji *B. Gencarelli*, *V. Bottka* un *P. Rossi*, vēlāk – *V. Bottka*, *P. Rossi* un *G. Conte*, pārstāvji, un lietā T-419/10 pārstāvēja sākotnēji *B. Gencarelli*, *V. Bottka* un *P. Rossi*, vēlāk – *V. Bottka*, *P. Rossi* un *G. Conte*, pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību atcelt un grozīt Komisijas 2010. gada 30. jūnija Lēmumu C(2010) 4387, galīgā redakcija, par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/38344 – Priekšspriegojuma tērauds), kurā grozījumi ir izdarīti ar Komisijas 2010. gada 30. septembra Lēmumu C(2010) 6676, galīgā redakcija, un Komisijas 2011. gada 4. aprīļa Lēmumu C(2011) 2269, galīgā redakcija.

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs S. Frimods Nilsens [*S. Frimodt Nielsen*] (referents), tiesneši F. Deuss [*F. Dehousse*] un E. Kolinss [*A. Collins*],

sekretārs H. Palasio Gonsaless [*J. Palacio González*], galvenais administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2014. gada 30. jūnija tiesas sēdes,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums [1] [..]

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

44 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2010. gada 13. septembrī, *SLM* cēla prasību lietā T-389/10.

45 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2010. gada 14. septembrī, *Ori Martin* cēla prasību lietā T-419/10.

46 Ar 2010. gada 29. oktobra lēmumu Vispārējā tiesa (pirmā palāta) informēja prasītājas, ka tām ir iespēja pielāgot savus pamatus un prasījumus, lai ņemtu vērā ar pirmo lēmumu par grozījumiem veiktos grozījumus. *SLM* un *Ori Martin* šo iespēju nav izmantojušas.

47 Ar 2011. gada 6. jūnija lēmumu Vispārējā tiesa lūdza Komisijai iesniegt tai otro lēmumu par grozījumiem.

48 2011. gada 22. jūnijā Komisija iesniedza otro lēmumu par grozījumiem.

49 Ar 2011. gada 30. jūnija lēmumu Vispārējā tiesa (pirmā palāta) informēja prasītājas, ka tām ir iespēja pielāgot savus pamatus un prasījumus, lai ņemtu vērā ar otro lēmumu par grozījumiem veiktos grozījumus.

50 *SLM* un *Ori Martin* sniedza savus apsvērumus par otro lēmumu par grozījumiem, kurš tām ir adresēts, savos 2011. gada 13. aprīlī iesniegtajos replikas rakstos.

51 2011. gada 20. oktobrī Komisija iesniedza savu atbildes rakstu uz repliku oriģinālekspemplārus tiesvedības valodā, kā arī savas piezīmes par apsvērumiem, ko bija sniegušas *SLM* un *Ori Martin* par otro lēmumu par grozījumiem, un līdz ar to rakstveida process tiks pabeigts.

52 Tā kā no 2013. gada 23. septembra Vispārējās tiesas palātu sastāvs tika mainīts, tiesnesis referents tika pārcelts uz sesto palātu, kurai tādējādi tika nodota šo lietu izskatīšana.

53 Vispārējās tiesas 1991. gada 2. maija Reglamenta 52. panta 2. punktā minētie sākotnējie ziņojumi sestajai palātai tika paziņoti 2013. gada 8. novembrī.

54 Lietā T-389/10 Vispārējā tiesa ar 2013. gada 17. decembra lēmumu lūdza lietas dalībniekus atbildēt uz virkni procesa organizatorisko pasākumu.

55 *SLM* un Komisija atbildēja uz šiem pasākumiem attiecīgi ar 2014. gada 28. janvāra un 28. februāra vēstulēm. Komisija savā atbildē tomēr norādīja, ka tā nevar pilnībā apmierināt dažus lūgumus par dokumentu iesniegšanu, jo lūgtie dokumenti tai esot tikuši paziņoti, tai apstrādājot pieteikumus iecietības programmas piemērošanai. *SLM* sniedza apsvērumus par šo Komisijas piezīmi.

56 2014. gada 16. maijā saistībā ar pierādījumu savākšanas pasākumiem, kas ir tikuši noteikti, piemērojot tās 1991. gada 2. maija Reglamenta 65. pantu, Vispārējā tiesa uzdeva Komisijai iesniegt dokumentus, kurus tā bija atteikusies iesniegt, atbildot uz 2013. gada 17. decembrī noteiktajiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem.

1 — Ietverti tikai tie šī sprieduma punkti, kuru publicēšanu Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu.

57 Tajā pašā dienā ar procesa organizatoriskajiem pasākumiem Vispārējā tiesa lūdza Komisiju iesniegt noteiktus dokumentus attiecībā uz pārkāpuma izmeklēšanu vai procesuālajām darbībām administratīvā procesa stadijā.

58 Komisija attiecīgi 2014. gada 27. maijā un 6. jūnijā iesniedza pieprasītos dokumentus.

59 Lietā T-419/10 Vispārējā tiesa ar 2013. gada 17. decembra lēmumu lūdza lietas dalībniekus atbildēt uz virkni procesa organizatorisko pasākumu.

60 *Ori Martin* un Komisija atbildēja uz šiem pasākumiem attiecīgi ar 2014. gada 28. un 30. janvāra vēstulēm.

61 2014. gada 30. jūnija tiesas sēdēs tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas rakstveida un mutvārdu jautājumiem. Turklāt lietas dalībnieki tika aicināti sniegt savus apsvērumus par šo lietu T-389/10 un T-419/10 iespējamo apvienošanu galīgā sprieduma taisīšanai atbilstoši 1991. gada 2. maija Reglamenta 50. panta 1. punktam.

62 Lietā T-389/10 *SLM* prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— ņemot vērā otro lēmumu par grozījumiem, no jauna noteikt tai solidāri ar *Ori Martin* uzliktā naudas soda apmēru;

— veicot pierādījumu savākšanas pasākumus, atbilstoši 1991. gada 2. maija Reglamenta 65. panta c) punktam, 68. pantam un nākamajiem pantiem izdot rīkojumu par *Redaelli* un *ITC* pārstāvju nopratināšanu vai mutvārdu liecību sniegšanu par šādu jautājumu: "Vai ir taisnība, ka *SLM* nav piedalījusies sanāksmēs par attiecīgo aizliegto vienošanos pirms 1999. gada beigām?" un pieprasīt Komisijai iesniegt sarakstu, kurā tiktu norādīts to ierēdņu – tostarp direktoru un nodaļas vadītāju – skaits, kas secīgi bija atbildīgi par lietas materiāliem laikā no 2002. gada sākuma līdz 2010. gada jūnijam;

— piespriest Komisijai atmaksāt procentus, kas uzkrājušies par jau samaksāto summu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

63 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību un pieteikumus par pierādījumu savākšanas pasākumiem;

— piespriest *SLM* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

64 Lietā T-419/10 *Ori Martin* prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tajā *Ori Martin* ir noteikta par atbildīgu par sodīto rīcību;

— atcelt vai samazināt tai uzlikto naudas sodu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

65 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt;

— piespriest *Ori Martin* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

66 Pēc lietas dalībnieku uzklausīšanas šajā jautājumā (skat. šā sprieduma 61. punktu) Vispārējā tiesa nolēma apvienot šīs lietas sprieduma taisīšanai saskaņā ar 1991. gada 2. maija Reglamenta 50. pantu.

67 Savas prasības pamatojumam *SLM* izvirza vairākus pamatus.

68 Divi pirmie prasības pamati ir iesniegti kā pamati ar mērķi panākt apstrīdētā lēmuma atcelšanu attiecībā uz *SLM* un attiecas, pirmkārt, uz saprātīga termiņa principa pārkāpumu un, otrkārt, labas pārvaldības principa pārkāpumu.

69 Pārējie pamati ir izvirzīti kā pamati ar mērķi panākt apstrīdētā naudas soda apmēra samazināšanu. Šie pamati attiecas uz, pirmkārt, kļūdu, kas esot pieļauta, piemērojot 2006. gada pamatnostādnes tā vietā, lai piemērotu Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – "1998. gada pamatnostādnes"), otrkārt, likumiskās 10 % robežvērtības pārkāpumu un pienākuma norādīt šajā ziņā pamatojuma pārkāpumu, treškārt, pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu attiecībā uz smaguma un preventīvos nolūkos veiktā palielinājuma noteikšanu, ceturtkārt, samērīguma principa pārkāpumu, piektkārt, kļūdainu novērtējumu par *SLM* dalības aizliegtajā vienošanās ilgumu, sestkārt, to, ka neesot tikuši ņemti vērā *SLM* atbildību mīkstinoši apstākļi, septītkārt, to, ka neesot tikuši ņemti vērā *SLM* paziņojumi, astotkārt, to, ka neesot tikusi ņemta vērā *SLM* maksātspējas neesamība, un, devītkārt, pārkāpuma noilgumu.

70 Saistībā ar otrā lēmuma par grozījumiem pieņemšanu *SLM* pielāgoja savus prasības pamatus, lai norādītu uz jaunu strīda aspektu, kas attiecas uz kļūdām aprēķinā, kurus Komisija esot pieļāvusi, nosakot to naudas soda daļu, par kuru *SLM* būtu atbildīga viena pati, un to daļu, par kuru *SLM* un *Ori Martin* būtu atbildīgas solidāri.

71 No *SLM* atbildes uz procesa organizatoriskajiem pasākumiem izriet, ka vairs nav jālemj par sākotnēji izvirzītajiem pamatiem attiecībā uz, pirmkārt, likumiskās 10 % robežvērtības pārkāpumu un pienākuma norādīt šajā ziņā pamatojumu pārkāpumu, lai gan tas neattiecas uz šajā ziņā izvirzīto argumentu iespējamo seku noteikšanu attiecībā uz tiesāšanās izdevumu nospriešanu par labu *SLM*, un, otrkārt, to, ka neesot tikusi ņemta vērā *SLM* maksātspējas neesamība. Tas tika ieprotokolēts tiesas sēdē.

72 Savukārt *Ori Martin* savas prasības pamatojumam ir izvirzījusi trīs pamatus. Pirmais pamats ir par pārkāpuma noilgumu. Otrais pamats ir par vairāku tādu noteikumu pārkāpumu, kas piemērojami, nosakot *Ori Martin* par atbildīgu par pārkāpumu tādēļ, ka tai gandrīz pilnībā piederēja *SLM*. Trešajā pamatā ir kritizēti noteikti naudas soda apmēra aprēķina aspekti un paustas šaubas par iespējamību 1998. gada pamatnostādņu vietā piemērot 2006. gada pamatnostādnes.

73 *SLM* un *Ori Martin* izvirzītie argumenti pārklājas daļā attiecībā uz noilgumu, iespējamību 1998. gada pamatnostādņu vietā piemērot 2006. gada pamatnostādnes, kā arī noteiktiem naudas soda apmēra aprēķina aspektiem. Šie argumenti tiks aplūkoti kopā.

A – *Par pārkāpuma noilgumu*

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

74 *SLM* un *Ori Martin* apgalvo, ka Komisijas pilnvarām uzlikt naudas sodus ir iestājies noilgums. Noilguma termiņš esot sācies 2002. gada 19. septembrī, proti, pārkāpuma izbeigšanas dienā, un beidzies 2007. gada 19. septembrī. Neviena no darbībām, ko Komisija veikusi pēc minētā datuma līdz paziņojumam par iebildumiem, proti, tās pieprasījumi attiecībā uz uzņēmumu apgrozījumu, nostājas ieņemšana par pieteikumiem iecietības programmas piemērošanai, kā arī 2006. gada 7. un 8. jūnijā grāmatveža telpās veiktā apskate, neesot bijusi nepieciešama lietas izmeklēšanai vai procesuālajām darbībām attiecībā uz pārkāpumu. Paziņojums par iebildumiem esot ticis nosūtīts 2008. gada 30. septembrī, tātad pēc piecu gadu termiņa beigām, skaitot no Regulas Nr. 1/2003 25. pantā minētās pārkāpuma izbeigšanas dienas.

75 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem.

2. *Vispārējās tiesas vērtējums*

76 No Regulas Nr. 1/2003 25. panta izriet, ka Komisijas pilnvaras uzlikt naudas sodus ir pakļautas piecu gadu noilguma termiņam attiecībā uz LESD 101. panta pārkāpumiem. Šo noilguma termiņu sāk skaitīt no pārkāpuma izbeigšanas dienas.

77 Tomēr jebkura Komisijas rīcība, veicot izmeklēšanu vai procesuālu darbību attiecībā uz pārkāpumu, pārtrauc šo noilguma termiņu. Komisijas rakstveida informācijas pieprasījumi, kā arī rakstiski pārbaužu veikšanas pilnvarojumi, ko savām amatpersonām izsniegusi Komisija, kā piemēri ir uzskaitīti to darbību skaitā, kas pārtrauc noilgumu.

78 Šajā ziņā Regulas Nr. 1/2003 25. pantā ir skaidri noteikts, ka noilguma termiņu pārtrauc no dienas, kurā rīcība ir paziņota vismaz vienam uzņēmumam vai vienai uzņēmumu apvienībai, kas piedalījās pārkāpumā, un ka šī pārtraukšana attiecas uz visiem uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām, kas piedalījās pārkāpumā.

79 Konkrētajā gadījumā ir jānorāda, ka piecu gadu laikposmā, sākot no 2002. gada 19. septembra, t.i., pārkāpuma izbeigšanas datuma, Komisija nosūtīja dažādiem uzņēmumiem, kas piedalījušies pārkāpumā, vairākus informācijas pieprasījumus saistībā ar pārkāpuma izmeklēšanu vai procesuālajām darbībām.

80 Kā viens no piemēriem, ko minējusi Komisija savā atbildē uz Vispārējās tiesas šajā ziņā uzdotajiem jautājumiem, no lietas materiāliem izriet, ka 2006. gada 19. aprīlī tā nosūtīja *ITC* informācijas pieprasījumu, kas cita starpā attiecās uz viena Itālijas grāmatveža lomu aizliegtās vienošanās ietvaros. Tāpat nav apstrīdēts fakts, ka 2006. gada 7. un 8. jūnijā Komisija veica apskati, kuras ietvaros tā izņēma daudzus dokumentus, kas uzskaitīti apstrīdētā lēmuma 5. pielikumā un kas tai ļāvuši apstiprināt svarīgus apstākļus attiecībā uz Itālijas klubu.

81 Šādi rīkojoties, Komisija pienācīgi pārtrauca noilguma termiņu attiecībā uz visiem uzņēmumiem, kas piedalījušies pārkāpumā pirms 2007. gada 19. septembra. Līdz ar to, Komisijai 2008. gada 30. septembrī pieņemot paziņojumu par iebildumiem vai 2010. gada 30. jūnijā pieņemot sākotnējo lēmumu, attiecībā uz tās pilnvarām uzlikt naudas sodus nebija iestājies noilgums.

82 Tādēļ prasības pamati attiecībā uz noilgumu ir jānoraida kā nepamatoti.

B – *Par 2006. gada pamatnostādņu piemērošanu 1998. gada pamatnostādņu vietā*

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

83 *SLM* un *Ori Martin* pārmet Komisijai, kā tā esot piemērojusi 2006. gada pamatnostādnes, lai sodītu par faktiem, kas norisinājušies pirms šo pamatnostādņu publicēšanas dienas. It īpaši *SLM* apgalvo, ka stingrāku krimināltiesību aktu piemērošana esot pretrunā sodu tiesiskuma principam un krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma principam. Komisija tostarp nedrīkstot attiecībā pret trešajām personām atsaukties uz 2006. gada pamatnostādņu 38. punktā ietverto noteikumu par piemērošanu laikā, jo šīs jaunās pamatnostādnes nebija pieņemtas ar citu iestāžu vai dalībvalstu dalību. 2006. gada pamatnostādņu piemērošana *SLM* situācijai tāpat esot pielīdzināma nevienlīdzīgai attieksmei, jo lielākajai daļai uzņēmumu, kas tikuši sodīti par faktiem, kuri ir līdzīgi *SLM* saskaņā ar 2006. gada pamatnostādnēm pārmestajiem, tika uzlikti mazāka apmēra naudas sodi – no 1 līdz 5 % to apgrozījuma. Vispārējai tiesai esot jāpārskata naudas soda apmērs atbilstoši 1998. gada pamatnostādnēm, kas bija spēkā faktu rašanās laikā un administratīvā procesa sākšanas laikā.

84 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem.

2. *Vispārējās tiesas vērtējums*

85 Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. panta "Sodīšanas nepieļaujamība bez likuma" 1. punktā ir noteikts:

"Nevienu nedrīkst atzīt par vainīgu noziedzīgā nodarījumā tādas darbības vai bezdarbības dēļ, kas, saskaņā ar izdarīšanas brīdī spēkā esošajām nacionālajām vai starptautiskajām tiesību normām, netika atzīta par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nedrīkst piespriest smagāku sodu nekā tas, kas bija piemērojams noziedzīgā nodarījuma brīdī."

86 Līdzīga norma pastāv Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kuras 49. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Nevienu nevar atzīt par vainīgu nodarījumā, kas ir darbība vai bezdarbība un ko tā izdarīšanas brīdī saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām vai starptautiskajām tiesībām neuzskata par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nevar piemērot bargāku sodu par to, kas bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas tiesību aktos ir paredzēts vieglāks sods, piemēro šo sodu."

87 Šajā ziņā Pamattiesību hartas 53. pantā ir precizēts, ka minētā tiesību norma nav interpretējama kā tāda, kas ierobežo vai negatīvi ietekmē cilvēktiesības un pamatbrīvības, kas atzītas cita starpā starptautiskās konvencijās, kurām pievienojusies Savienība vai visas dalībvalstis, tostarp Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā.

88 Šajā kontekstā ir jānorāda, ka Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas (EEK) Nr. 17, Pirmās Regulas par [LESD 101. un 102. panta] īstenošanu (OV 13, 204. lpp.), 15. panta 2. punktā bija noteikts:

"2. Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [naudas sodu] 1000 līdz 1 000 000 [EUR] vai lielākā apmērā, bet nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

a) pārkāpj [LESD 101.] panta 1. punktu vai [LESD 102.] pantu [..].

Nosakot soda naudas [naudas soda] apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu."

89 Šī tiesību norma tika atcelta no 2004. gada 1. maija saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 43. pantu un aizstāta ar minētās regulas 23. panta 2. un 3. punktu, kuros ir noteikts:

"2. Komisija ar lēmumu var uzlikt soda naudas uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, ja tās tīši vai nolaidības dēļ:

a) pārkāpj [LESD 101.] vai [102.] pantu [..].

Attiecībā uz katru uzņēmumu un uzņēmumu apvienību, kas piedalās pārkāpumā, soda nauda [naudas sods] nepārsniedz 10 % no tās kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā.

[..]

3. Nosakot soda naudas [naudas soda] apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu."

90 Vēlāk, 2006. gada 1. septembrī, Komisija publicēja *Oficiālajā Vēstnesī* 2006. gada pamatnostādnes. Šajā dokumentā ir izklāstīta metodika, ko Komisija plāno izmantot, nosakot naudas sodu, kas uzliekams uzņēmumiem, kuri izdarījuši EKL 81. panta (tagad – LESD 101. pants) pārkāpumus. 2006. gada pamatnostādņu 38. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"[2006. gada pamatnostādnes] piemēro visām lietām, kad iebildumi ir izteikti pēc šo pamatnostādņu publicēšanas dienas *Oficiālajā Vēstnesī*, neatkarīgi no tā, vai naudas sodu uzliek, piemērojot Regulas [..] Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu vai Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu."

91 Ar 2006. gada pamatnostādnēm tātad tika aizstātas 1998. gada pamatnostādnes.

92 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka iekšējās uzvedības normas, ko pārvaldes iestāde pieņēmusi, lai radītu tiesiskas sekas attiecībā uz trešajām personām, tādām kā saimnieciskās darbības subjekti, kas varētu izdarīt LESD 101. panta pārkāpumus, lai gan tās nevar kvalificēt kā obligātas tiesību normas to būtības dēļ, tomēr nosaka indikatīvas uzvedības normas, no kurām katrā atsevišķā gadījumā pati pārvaldes iestāde nevar atkāpties, nenorādot iemeslus, kuri būtu saderīgi ar vienlīdzīgas attieksmes principu (spriedums, 2005. gada 28. jūnijs, *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, Krājums, EU:C:2005:408, 209. un 210. punkts).

93 No tā izriet, ka 2006. gada pamatnostādnes, kas ir šādas uzvedības normas, ir aptvertas ar jēdzienu "tiesības" Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. panta 1. punkta un Pamattiesību hartas 49. panta 1. punkta izpratnē (šajā ziņā pēc analoģijas skat. spriedumus *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, minēts 92. punktā, EU:C:2005:408, 216. punkts, un 2006. gada 18. maijs, *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, C-397/03 P, Krājums, EU:C:2006:328, 20. punkts).

94 Lai gan minētās tiesību normas nav interpretējamas tādējādi, ka tās aizliedz pakāpeniski noskaidrot to normu saturu, kurās ir paredzēta krimināltbildība, tās tomēr var liegt ar atpakaļejošu spēku piemērot normas, kurā noteikts pārkāpums, jaunu interpretāciju (šajā ziņā pēc analoģijas skat. spriedumu *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, minēts 92. punktā, EU:C:2005:408, 217. punkts, un minētā sprieduma 215. punktā citēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru).

95 Tātad pretēji tam, ko apgalvo Komisija, ar to vien, ka 2006. gada pamatnostādnēs ir ievērota Regulas Nr. 17, kas piemērojama faktiem šajā tiesvedībā, 15. panta 2. punktā paredzētā maksimālā robeža 10 % no sodīto uzņēmumu apgrozījuma, nepietiek, lai secinātu, ka ar minēto 2006. gada pamatnostādņu piemērošanu netiek pārkāpts krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma princips.

96 Proti, šis princips varētu izrādīties pārkāpts gadījumā, ja tiktu piemērota interpretācija, kas sodītā pārkāpuma izdarīšanas brīdī nebija iepriekš saprātīgi paredzama (spriedums *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, minēts 92. punktā, EU:C:2005:408, 218. punkts).

97 No iepriekš minētā izriet, ka pamatnostādnes ir jāuzskata par Komisijas sniegto interpretāciju attiecībā uz uzvedību, ko tā apņemas ievērot tad, kad tā paredz uzlikt naudas sodus, un no judikatūras izriet, ka Komisijas šādā interpretācijā veiktie grozījumi ir saderīgi ar krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma principu un tiesiskās noteiktības principu, ja vien šos grozījumus var uzskatīt par iepriekš saprātīgi paredzamiem.

98 Tāpat no judikatūras izriet, ka paredzamības jēdziena tvērums lielā mērā ir atkarīgs no attiecīgā teksta satura, jomas, uz kuru tas attiecas, kā arī tā adresātu skaita un statusa. Likuma paredzamība nav pretrunā ar to, ka attiecīgā persona ir spiesta izmantot profesionālus padomus, lai lietā pastāvošajos apstākļos saprātīgi novērtētu, kādas sekas attiecīgais akts varētu radīt. Šo gadījumu it īpaši var attiecināt uz profesionāļiem, kas ir pieraduši, ka, veicot savus pienākumus, viņiem ir jārīkojas ar lielu rūpību, un no kuriem var gaidīt, ka viņi īpaši parūpēsies par to, lai tiktu novērtēti riski saistībā ar to pārkāpjošo rīcību (šajā ziņā skat. spriedumu *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, minēts 92. punktā, EU:C:2005:408, 219. punkts un tajā minētā judikatūra).

99 Tomēr konkurences tiesību normu efektīva piemērošana prasa, lai Komisija varētu jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu līmeni šīs politikas vajadzībām. No tā izriet, ka uzņēmumi, kas iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā varētu tikt uzlikts naudas sods, nevar tiesiski paļauties ne uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš piemēroto naudas sodu līmeni, ne arī uz to aprēķināšanas metodi (skat. spriedumu *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, minēts 93. punktā, EU:C:2006:328, 21. un 22. punkts un tajos minētā judikatūra).

100 Tādējādi šajā lietā attiecīgajiem uzņēmumiem bija jāņem vērā iespēja, ka Komisija jebkurā brīdī var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar tās agrāku praksi. Tas tā ir ne tikai tad, kad Komisija paaugstina naudas sodu apmēru īpašos gadījumos, bet arī tad, ja šis paaugstinājums tiek veikts, konkrētā gadījumā piemērojot tādas vispārpiemērojamas uzvedības normas kā pamatnostādnes (skat. spriedumu *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, minēts 93. punktā, EU:C:2006:328, 23. un 24. punkts un tajos minētā judikatūra).

101 Līdz ar to šādiem uzņēmumiem nav pamata uzskatīt, ka pēc tam, kad Komisija bija pieņēmusi 1998. gada pamatnostādnes, tā nekādā gadījumā nevarēja jau uzsāktam procesam piemērot jaunas vadlīnijas, nepārkāpjot uzņēmumu tiesisko paļāvību. Tomēr ir jāpārbauda, vai 2006. gada pamatnostādņu piemērošanas nosacījumi konkrētajā lietā atbilst judikatūrā noteiktajām tiesiskās noteiktības un paredzamības prasībām.

102 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 38. punktu tās ir piemērojamas visām lietām, kurās paziņojums par iebildumiem ir paziņots pēc pamatnostādņu publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī* dienas. Tā kā tās tika publicētas 2006. gada 1. septembrī un paziņojums par iebildumiem konkrētajā gadījumā tika paziņots agrākais 2008. gada 30. septembrī, uzliktā naudas soda apmērs tātad tika aprēķināts atbilstoši 2006. gada pamatnostādnēs paredzētajai metodoloģijai.

103 Pirmkārt, ir jānoraida *SLM* arguments par to, ka Komisijas kompetencē neesot pieņemt un izmantot pret trešajām personām pamatnostādņu 38. punktā ietverto noteikumu par piemērošanu laikā. Proti, iespēja atsaukties uz šo noteikumu, kurš veicina tiesiskās noteiktības principa ievērošanu, skaidri un objektīvi precizējot 2006. gada pamatnostādņu piemērošanas laikā nosacījumus, izriet no judikatūrā atzītās Komisijas iespējas noteikt sev pašai ierobežojumus, precizējot nosacījumus, ar kādiem tā paredz izmantot tai ar Regulu Nr. 1/2003, kura ir apstrīdētā lēmuma juridiskais pamats, piešķirto novērtējuma brīvību (šajā ziņā skat. spriedumus *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, minēts 92. punktā, EU:C:2005:408, 211. un 213. punkts, un 2012. gada 2. februāris, *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija, T-83/08, EU:T:2012:48, 108. punkts).

104 Otrkārt, tātad ir jāpārbauda, vai 2006. gada pamatnostādņu pieņemšana bija pietiekami paredzama šā sprieduma 96.–100. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.

105 Šajā ziņā galvenais jauninājums 2006. gada pamatnostādnēs, kā izriet no to 5.–7. punkta, ir tas, ka naudas soda apmēra aprēķinā par atskaites punktu tiek izmantota pamatsumma, kas nosakāma atbilstoši pārkāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdevumu vērtībai, pārkāpuma smagumam un ilgumam, cita starpā tajā iekļaujot konkrētu summu ar mērķi atturēt uzņēmumus no nelikumīgas rīcības. Tāpat ir jākonstatē, ka 2006. gada pamatnostādnes balstās uz smaguma un ilguma kritērijiem, kas bija noteikti Regulā Nr. 17 un pārņemti Regulā Nr. 1/2003 un kas jau bija ņemti vērā 1998. gada pamatnostādnēs (šajā ziņā skat. spriedumu *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2012:48, 114. punkts).

106 Turklāt iespējamība, ka apdomīgs uzņēmējs var arī nespēt jau iepriekš precīzi noteikt to naudas sodu līmeni, ko Komisija uzliks katrā konkrētā gadījumā, pati par sevi nav pretrunā paredzamības prasībai, kas ir raksturīga krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma principam. Proti, apkarošanas un atturēšanas mērķi, ko cenšas sasniegt konkurences politika, var būt attaisnojums tam, ka uzņēmumiem netiek dota iespēja precīzi novērtēt labumus un neērtības, kas tiem radīsies tās dalības pārkāpumā dēļ. Pietiek ar to, ka uzņēmumi, vajadzības gadījumā saņemot juridisku konsultāciju, var pietiekami precīzi paredzēt kritērijus un tiem uzliekamo naudas sodu mērogu. Kā tikko konstatēts, 2006. gada pamatnostādnēs vērā ņemtie kritēriji izriet no Regulā Nr. 17 minētajiem, kas jau tikuši ņemti vērā 1998. gada pamatnostādnēs (šajā ziņā skat. spriedumus, 2008. gada 22. maijs, *Evonik Degussa*/Komisija, C-266/06 P, EU:C:2008:295, 55. punkts, un *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2012:48, 118. punkts).

107 No tā ir jāsecina, ka 2006. gada pamatnostādnes un tajās iekļautā jaunā aprēķināšanas metode, pat ja tiktu pieņemts, ka tās rezultātā tiek palielināts uzlikto naudas sodu līmenis, bija pietiekami paredzamas tādiem uzņēmumiem kā *SLM* laikā, kad tika izdarīts attiecīgais pārkāpums. Līdz ar to, apstrīdētajā lēmumā piemērojot 2006. gada pamatnostādnes, lai aprēķinātu naudas soda apmēru par pārkāpumu, kas izdarīts pirms to pieņemšanas, Komisija nav pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizlieguma principu (šajā ziņā skat. spriedumu *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2012:48, 117. un 124. punkts).

108 Tādēļ prasības pamats, kas attiecas uz 2006. gada pamatnostādņu piemērošanu 1998. gada pamatnostādņu vietā, ir jānoraida, nepastāvot nepieciešamībai lemt par to, vai *SLM* ir pamats apgalvot, ka šādas piemērošanas dēļ esot ticis uzlikts smagāks naudas sods nekā tas, kas būtu uzlikts gadījumā, ja tas tiktu aprēķināts atbilstoši 1998. gada pamatnostādnēm.

109 Proti, kā atgādināts šā sprieduma 99. un 100. punktā, *SLM* minētie principi neizslēdz to pamatnostādņu piemērošanu, ar kurām atbilstoši pieņēmumam tiek paaugstināts par pārkāpumiem uzliekamo naudas sodu līmenis, ar nosacījumu, ka to īstenotā politika bija saprātīgi paredzama laikā, kad attiecīgie pārkāpumi izdarīti (skat. spriedumus, 2007. gada 12. decembris, *BASF* un *UCB*/Komisija, T-101/05 un T-111/05, Krājums, EU:T:2007:380, 233. un 234. punkts un tajos minētā judikatūra, un *Denki Kagaku Kogyo* un *Denka Chemicals*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2012:48, 126. punkts un tajā minētā judikatūra).

110 Katrā ziņā ir jāpiezīmē, ka aprobežojoties ar to vien, ka tā īsumā izklāstā apstrīdētajā lēmumā Komisijas izmantotos aprēķina elementus, *SLM* nepierāda, ka naudas soda apmērs, kas tai varētu tikt uzlikts atbilstoši 1998. gada pamatnostādnēs paredzētajai metodoloģijai, noteikti būtu mazāks. Proti, *SLM* konkrētajā lietā vienīgi norāda uz noteiktām atšķirībām starp 2006. gada pamatnostādnēm un 1998. gada pamatnostādnēm (papildsumma, kārtība, kādā tiek ņemts vērā pārkāpuma ilgums, atbildību mīkstinošu apstākļu saturs), neprecizējot, kādu rezultātu varētu iegūt Komisija, piemērojot 1998. gada pamatnostādnes, kurās aprēķina atskaites punkts arī atšķiras no 2006. gada pamatnostādnēs izmantotā.

111 Tāpat, atbildot *SLM*, kas apstrīd 2006. gada pamatnostādņu piemērošanas stingrību, uzskatīdama, ka tās tai esot tikušas piemērotas nepamatoti un to piemērošana esot uzskatāma par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, pietiek norādīt, ka šāds jautājums nav saistīts ar jautājumu par 2006. gada pamatnostādņu piemērošanas saderību ar atpakaļejoša spēka aizlieguma principu. Šajā ziņā *SLM* minētie argumenti tiks izskatīti vēlāk saistībā ar identiskajiem argumentiem, ko tā izvirzījusi attiecībā uz elementiem, ko Komisija ņēmusi vērā, izmantojot šīs pamatnostādnes, lai noteiktu apstrīdētā naudas soda apmēru.

112 Līdz ar to prasības pamats par kļūdu, kas esot pieļauta, 1998. gada pamatnostādņu vietā piemērojot 2006. gada pamatnostādnes, ir jānoraida kā nepamatots.

C – *Par elementiem, kas ņemti vērā, lai aprēķinātu naudas soda apmēru, kā arī par attieksmi pret Komisijai iesniegtajiem pierādījumiem*

113 Vairāki *SLM* izvirzītie prasības pamati attiecas uz elementiem, ko Komisija ņēmusi vērā, lai noteiktu naudas soda apmēru. Šie prasības pamati attiecas uz "pamatojuma nesniegšanu, nosakot sodu"; uz *SLM* Eiropas apgrozījuma izmantošanu laikposmam pēc 2000. gada, lai noteiktu naudas soda pamatsummu; uz "pamatojuma nesniegšanu, nosakot kopīgo smagumu uzņēmumiem, lai noteiktu pamatsummu", un uz "pamatojuma nesniegšanu, nosakot pamatnostādņu 25. punktā paredzēto papildsummu", kā arī uz *ne bis in idem* principa pārkāpumu šajā ziņā; uz samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, jo sodā neesot ticis pietiekami ņemts vērā "apgalvotais pārkāpuma smagums", "tā sekas", "ekonomiskais nozares konteksts", agrāka Komisijas prakse vai "*SLM* un pārējiem attiecīgajiem uzņēmumiem pārmestie fakti"; uz kļūdainu novērtējumu par *SLM* dalības pārkāpumā ilgumu; uz to, ka neesot ņemti vērā atbildību mīkstinoši apstākļi saistībā ar tās nelielo tirgus daļu, sadarbību ar Komisiju un *SLM* "nenozīmīgu lomu" pārkāpumā, un uz to, ka neesot tikuši ņemti vērā saistībā ar pieteikumu iecietības programmas piemērošanai sniegtie paziņojumi.

114 Lai atvieglotu šo prasības pamatu izskatīšanu, Vispārējā tiesa ierosināja un *SLM* piekrita tos iedalīt atkarībā no dažādiem posmiem, kuros Komisija noteica naudas soda apmēru, proti, nodalot, pirmkārt, elementus, kas ņemti vērā, lai noteiktu pamatsummu (pārdevumu vērtība, smagums, ilgums, papildsumma), un, otrkārt, elementus, kas varētu tikt ņemti vērā, lai pielāgotu šo summu (atbildību mīkstinoši apstākļi un paziņojums par iecietību, maksātspēja). Tāpat tiks ņemti vērā *SLM* horizontāli iebildumi attiecībā uz pienākuma norādīt pamatojumu vai samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu.

115 Turklāt saistībā ar prasības pamatu par labas pārvaldības principa pārkāpumu *SLM* norāda uz četriem lietas materiālu aspektiem, no kuriem izrietot, ka Komisija, rīkojoties neobjektīvi un netaisnīgi, noraidījusi *SLM* sniegtos pierādījumus, to vietā izvēloties izmantot citus Komisijas rīcībā esošos pierādījumus. Šie aspekti attiecas uz attieksmi pret rēķiniem, ko *SLM* iesniegusi administratīvā procesa laikā, uz svarīgumu, kas piešķirts Itālijas kluba sanāksmēm, attiecībā uz kurām *SLM* piedalīšanās neesot tikusi ziņota, uz ietekmi, kas varētu būt datumiem, kuros tikuši iegūti PT pārdošanai dažādās Savienības dalībvalstīs nepieciešamie tehniskie apstiprinājumi, un datumu, kad savas pārbaudes uzsākusi persona, kurai šo uzdevumu uzticējuši Itālijas kluba locekļi.

116 Šajā ziņā ir jānorāda, ka četrus iepriekš izklāstītos aspektus *SLM* ir minējusi arī dažādos prasības pamatos attiecībā uz elementiem, kas ņemti vērā naudas soda apmēra aprēķināšanā, un šī iemesla dēļ tie tiks izskatīti kopā.

117 Kopumā ņemot, ar šiem argumentiem būtībā tiek kritizēts Komisijas lēmums, kurā konstatēta *SLM* dalība visos nolīgumos un saskaņotās darbībās PT nozarē laikposmā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim, neņemot vērā dalības saturu un ilgumu, uz ko norāda vai ko atzīst *SLM*,

kura apgalvo, pirmkārt, ka tā nebija piedalījusies pārkāpumā pirms 1999. gada beigām un, otrkārt, ka tolaik tās dalība attiecās vienīgi uz Itāliju un tikai vēlāk tās dalību ticis paredzēts attiecināt uz citām teritorijām.

118 Savukārt *Ori Martin* saistībā ar savu prasības pamatu par noteiktiem naudas soda apmēra aprēķina aspektiem norāda uz vairākām kļūdām vērtējumā, ko esot pieļāvusi Komisija, piemērojot 2006. gada pamatnostādnes, kā arī uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta pārkāpumu, samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu, sodu personiskuma un tiesiskuma principu pārkāpumu un pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi. Būtībā *Ori Martin* izvirza šajā pamatā trīs iebildumus: pirmais ir par kļūdu *SLM* pārmestā pārkāpuma smaguma novērtējumā, otrais ir par 2006. gada pamatnostādņu 25. punktā paredzētās papildsummas prettiesisku piemērošanu un trešais – par to, ka neesot ņemti vērā noteikti atbildību mīkstinoši apstākļi.

119 Šie iebildumi tiks izskatīti vienlaicīgi ar tiem, ko izvirzījusi *SLM* par šiem pašiem jautājumiem.

120 Būtībā ir jānorāda, ka tās kritikas ietvaros, kas attiecas uz Komisijas veiktā novērtējuma rezultātu, tai apsverot 2006. gada pamatnostādnēs noteikto metodoloģiju naudas soda apmēra aprēķināšanai, prasītājas apgalvo, ka neesot tikušas pienācīgi ņemtas vērā *SLM* dalības pārkāpumā īpatnības – proti, ka tā bija gan novēlota, gan ierobežota.

1. *Ievada apsvērumi*

a) Apstrīdētā lēmuma saturs

121 No apstrīdētā lēmuma 1. panta izriet, ka *SLM* un *Ori Martin* – no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim *SLM* gadījumā un no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim *Ori Martin* gadījumā –, piedaloties "nolīgumu un saskaņotu darbību kopumā attiecībā uz PT nozari iekšējā tirgū un, sākot no 1994. gada 1. janvāra, EEZ" (turpmāk tekstā – "aizliegtā vienošanās" vai "vienotais pārkāpums"; šāds pārkāpums ir arī salikts un turpināts atbilstoši parasti izmantojamajai terminoloģijai), ir pārkāpušas LESD 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu.

Aizliegtās vienošanās sastāvdaļas un vienotā pārkāpuma raksturojums

122 Apstrīdētā lēmuma preambulas 122. apsvērumā aizliegtā vienošanās ir aprakstīta kā "Eiropas mēroga vienošanās, ko veido tā saucamais Cīrihes posms un tā saucamais Eiropas posms un/vai valstu līmeņa/reģionālas vienošanās atkarībā no konkrēta gadījuma". Šī lēmuma preambulas 123.–135. apsvērumā šie dažādie nolīgumi un saskaņotas darbības ir norādīti īsumā, un turpmāk tie ir detalizēti izklāstīti un izvērtēti saistībā ar LESD 101. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. pantu.

123 Shematizējot aizliegto vienošanos veido šādas vienošanās:

— Cīrihes klubs, kas ir pirmais Eiropas mēroga nolīguma posms. Šis nolīgums pastāvēja no 1984. gada 1. janvāra līdz 1996. gada 9. janvārim un bija saistīts ar kvotu noteikšanu attiecībā uz katru valsti (Vācija, Austrija, Benilukss, Francija, Itālija un Spānija), klientu sadali, cenām un apmaiņu ar konfidenciālu komercinformāciju. Tā dalībnieki bija *Tréfileurope*, *Nedri*, *WDI*, *DWK* un *Redaelli*, kura, vismaz sākot no 1993. un 1995. gada, pārstāvēja vairākus Itālijas uzņēmumus, kuriem turpmāk 1992. gadā pievienojās *Emesa* un 1993. gadā – *Tycsa*.

— Itālijas klubs – valsts līmeņa pasākums, kurš pastāvēja no 1995. gada 5. decembra līdz 2002. gada 19. septembrim. Šis nolīgums attiecās uz kvotu noteikšanu attiecībā uz Itāliju, kā arī eksportu no šīs valsts uz pārējo Eiropu. Tā dalībnieki bija Itālijas uzņēmumi *Redaelli*, *ITC*, *CB* un *Itas*, kuriem

turpmāk pievienojās *Tréfileurope* un *Tréfileurope Italia* (1995. gada 3. aprīlī), *SLM* (1997. gada 10. februārī), *Trame* (1997. gada 4. martā), *Tycsa* (1996. gada 17. decembrī), *DWK* (1997. gada 24. februārī) un *Austria Draht* (1997. gada 15. aprīlī).

— Dienvidu nolīgums ir reģionāls nolīgums, kuru 1996. gadā saskaņoja un noslēdza Itālijas uzņēmumi *Redaelli*, *ITC*, *CB* un *Itas*, vienojoties ar *Tycsa* un *Tréfileurope*, lai noteiktu katra dalībnieka iesaistīšanās dienvidu valstīs (Spānija, Itālija, Francija, Beļģija un Luksemburga) pakāpi un vienotos par kopīgu uzstāšanos, pārrunājot kvotas ar citiem Ziemeļeiropas ražotājiem.

— Eiropas klubs, kas ir otrais Eiropas mēroga nolīguma posms. Šo nolīgumu 1997. gada maijā noslēdza *Tréfileurope*, *Nedri*, *WDI*, *DWK*, *Tycsa* un *Emesa* (“pastāvīgie dalībnieki” jeb “seši ražotāji”), un tas beidzās 2002. gada septembrī. Nolīgums bija vērsts uz to, lai pārvarētu Cīrihes kluba krīzi, no jauna sadalītu kvotas (aprēķinātas par laikposmu no 1995. gada ceturtā ceturkšņa līdz 1997. gada pirmajam ceturksnim), sadalītu klientus un noteiktu cenas. Seši ražotāji vienojās par saskaņošanas noteikumiem, tostarp tādu koordinatoru iecelšanu, kuri bija atbildīgi par nolīgumu īstenošanu atsevišķās valstīs un saskaņošanu ar citiem ieinteresētiem uzņēmumiem, kuri darbojās šajās pašās valstīs vai bija saistīti ar tiem pašiem klientiem. Turklāt to pārstāvji regulāri tikās dažādos līmeņos, lai pārraudzītu nolīgumu īstenošanu. Tie apmainījās ar konfidenciālu komercinformāciju. Nolīgtās komerciālas rīcības neievērošanas gadījumā tika piemērota atbilstīgās kompensācijas sistēma.

— Saskaņošana attiecībā uz klientu *Addtek*. Šī Eiropas mēroga nolīguma ietvaros “seši ražotāji”, kuriem laiku pa laikam pievienojās Itālijas ražotāji un *Fundia*, *ad hoc* kārtībā, ja tiem ir bijusi interese, stājās arī divpusējos (vai daudzpusējos) kontaktos un piedalījās cenas noteikšanā un klientu sadalē. Piemēram, *Tréfileurope*, *Nedri*, *WDI*, *Tycsa*, *Emesa*, *CB* un *Fundia* saskaņoja visas cenas un apjomus attiecībā uz klientu *Addtek*. Šie projekti attiecās galvenokārt uz Somiju, Zviedriju un Norvēģiju, bet arī uz Nīderlandi, Vāciju, Baltijas valstīm un Centrālo un Austrumeiropu; Saskaņošana attiecībā uz *Addtek* ir notikusi jau Eiropas mēroga vienošanās Cīrihes kluba posmā un turpinājusies vismaz līdz 2001. gada beigām.

— Diskusijas starp Eiropas klubu un Itālijas klubu. Laikposmā, vismaz sākot no 2000. gada septembra līdz 2002. gada septembrim, seši ražotāji, *ITC*, *CB, Redaelli*, *Itas* un *SLM* regulāri tikās ar mērķi integrēt Itālijas uzņēmumus Eiropas klubā kā pastāvīgus dalībniekus. Itālijas uzņēmumi vēlējās palielināt Itālijas kvotas Eiropā, savukārt Eiropas klubs vēlējās saglabāt esošo stāvokli. Šim nolūkam notika sanāksmes Itālijas kluba ietvaros, lai izstrādātu kopīgu nostāju, sanāksmes Eiropas kluba ietvaros, lai izskatītu šo nostāju un/vai noteiktu savu nostāju, un sanāksmes starp Eiropas kluba dalībniekiem un Itālijas pārstāvjiem, lai panāktu vienošanos par Itālijas kvotas sadali kādā konkrētā tirgū. Iesaistītie uzņēmumi apmainījās ar konfidenciālu komercinformāciju. Saistībā ar Eiropas kvotu pārdali, lai iekļautu Itālijas ražotājus, šie uzņēmumi vienojās izmantot jaunu references laikposmu (no 2000. gada 30. jūnija līdz 2001. gada 30. jūnijam). Šie uzņēmumi tāpat saskaņoja Itālijas uzņēmumu kopējo eksporta apjomu Eiropā, kuru tie sadalīja atbilstoši valstīm. Vienlaikus tie apsprieda cenas, Eiropas kluba dalībniekiem cenšoties Eiropas mērogā ieviest Itālijas kluba ietvaros Itālijas ražotāju izmantoto cenu noteikšanas mehānismu.

— Spānijas klubs. Līdztekus Eiropas mēroga nolīgumam un Itālijas klubam pieci Spānijas uzņēmumi (*Trefilerías Quijano*, *Tycsa*, *Emesa*, *Galycas* un *Proderac*; pēdējā minētā – sākot no 1994. gada maija) un divi Portugāles uzņēmumi (*Socitrel*, sākot no 1994. gada aprīļa, un *Fapricela*, sākot no 1998. gada decembra) saistībā ar Spāniju un Portugāli un attiecībā uz laikposmu vismaz no 1992. gada decembra līdz 2002. gada septembrim vienojās saglabāt nemainīgu savu tirgus daļu, noteikt kvotas, sadalīt klientus, ieskaitot klientus saistībā ar būvdarbu publiskā iepirkuma līgumiem, un noteikt cenas un samaksas nosacījumus. Turklāt tie apmainījās ar konfidenciālu komercinformāciju.

124 Komisija ir uzskatījusi, ka visas iepriekš aprakstītās vienošanās esot raksturojamas ar LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta vienota un turpināta pārkāpuma pazīmēm (apstrīdētā lēmuma preambulas 135. vai 609. apsvērums vai 12.2.2. iedaļa).

125 It īpaši Komisija ir uzskatījusi, ka iepriekš minētās vienošanās esot daļa no globālā plāna, ar ko ir noteiktas aizliegtās vienošanās dalībnieku rīcības pamatnostādnes visās ģeogrāfiskajās zonās: "šie uzņēmumi ir ierobežojuši savu individuālo komerciālo rīcību, lai sasniegtu vienotu pret konkurenci vērstu mērķi un īstenotu vienotu komerciālo pret konkurenci vērstu uzdevumu, t.i., izkropļot vai novērst normālus konkurences apstākļus PT tirgū EEZ teritorijā un ieviest globālo līdzsvaru, tostarp nosakot cenas un kvotas, sadalot klientus un apmainoties ar konfidenciālu komercinformāciju" (apstrīdētā lēmuma preambulas 610. apsvērums un 9.3. iedaļa).

126 Komisija šajā ziņā ir norādījusi:

"Plāns, kuru ir akceptējušas *DWK*, *WDI*, *Tréfileurope*, *Tycsa*, *Emesa*, *Fundia*, *Austria Draht*, *Redaelli*, *CB*, *ITC*, *Itas*, *SLM*, *Trame*, *Proderac*, *Fapricela*, *Socitrel*, *Galycas* un *Trefilerías Quijano* (ne visas vienlaicīgi), ir ticis izstrādāts un īstenots attiecībā vismaz uz astoņpadsmit gadu laikposmu, izmantojot koluzīvu vienošanos, konkrētu nolīgumu un/vai saskaņotu darbību kopumu. Tā vienotais un kopīgais mērķis ir ierobežot konkurenci starp dalībniekiem, minētā mērķa sasniegšanai izmantojot līdzīgus mehānismus (skat. 9.3.1. iedaļu). Pat ja kāda vienošanās radītu problēmas, pārējās turpinātu funkcionēt parastā kārtībā." (apstrīdētā lēmuma preambulas 612. apsvērums)

SLM pārmestie elementi

127 Apstrīdētajā lēmumā Komisija konstatēja, ka *SLM* ir tieši piedalījusies aizliegtās vienošanās darbībās, it īpaši Itālijas klubā un Itālijas ražotāju integrēšanā Eiropas klubā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 862. apsvērums).

128 Šajā ziņā Komisija atsaucas uz šādiem apstākļiem, kas izklāstīti apstrīdētā lēmuma preambulas 474.–478. apsvērumā daļā, kura attiecas uz *SLM* individuālu piedalīšanos Itālijas klubā:

"(474) Attiecībā uz *SLM* vairāki netieši pierādījumi liecina, ka tā zināja par Itālijas nolīgumu kopš 1995. gada 18. decembra, kad tika nolemts informēt citu starpā arī *SLM* par jaunām cenām, kas bija piemērojamas 1996. gadā [..]. Tāpat 1996. gada 17. decembra sanāksmē [..] tika izplatīta tabula, kurā ir norādīts tonnu sadalījums pa klientiem un nosaukti galvenie piegādātāji zināmam klientu skaitam Itālijas tirgū 1997. gadā. Lai gan kolonnas attiecībā uz *SLM* palika neaizpildītas, uzņēmuma ņemšana vērā tabulā ir norāde uz to, ka diskusijas starp pusēm bija notikušas vai vismaz bija ieplānotas. Tās gadījums no jauna tika apspriests 1997. gada 17. un 27. janvāra sanāksmēs. Pirmais pierādītais gadījums, ka *SLM* tika piešķirta kvota, notika 1997. gada 10. februāra sanāksmē, kuru Komisija līdz ar to uzskata par *SLM* iesaistīšanās Itālijas vienošanās darbībās sākuma datumu. Proti, *ITC* [..] rokrakstā sagatavotajās piezīmēs, kas izdarītas šīs sanāksmes laikā, ir atrodams saraksts ar daudzumiem, kas piegādāti (jāpiegādā) noteiktiem klientiem starp *SLM*, no vienas puses, un *Redaelli*, *CB*, *Tycsa*, *ITC* [..], no otras puses. *ITC* piezīmēs ir skaidri norādīts, ka *CB* un *ITC* bija ieguvušas informāciju par *SLM* veiktajiem pārdevumiem no [*SLM* pārstāvja]. *SLM* gadījums tika apspriests arī 1997. gada 7. aprīlī. Turklāt pastāv precīzi pierādījumi par *SLM* piedalīšanos vairāk nekā simts sanāksmēs saistībā ar Itālijas tirgu laikposmā no 1997. gada 15. aprīļa līdz 2002. gada septembrim. Tad, kad tā nepiedalījās, tās situāciju apsprieda citi Itālijas kluba locekļi, kas liecina par tās ieguldījumu un tās ilgstošu dalību Itālijas klubā.

(475) *SLM* pati apstiprina savu dalību Itālijas klubā no 1999. gada beigām līdz 2002. gadam ar [divu *SLM* pārstāvju] starpniecību un atzīst, ka 2001. gadā uzņēmuma vadība arī piedalījās dažās Eiropas ražotāju sanāksmēs viesnīcā *Villa Malpensa*. Visbeidzot *SLM* tāpat paziņo, ka *Redaelli*

mītnē 1998. gada beigās vai 1999. gada sākumā notikušās sanāksmes laikā tā tika aicināta piedalīties periodiskās sanāksmēs vai apspriest ražošanas limitus. Tā sākumā bija atteikusies, bet vēlāk nolēma tajās piedalīties.

(476) Tomēr *SLM* apstrīd Komisijas izdarītos secinājumus attiecībā uz dalības aizliegtās vienošanās darbības sākuma datumu, apgalvojot, ka Itālijas klubā tā piedalījās tikai no 1999. gada beigām. Pirmkārt, *SLM* apgalvo, ka tā nebija klāt 1997. gada 10. februāra sanāksmē. Komisija tomēr atzīmē, ka tās rīcībā esošie dokumentārie pierādījumi attiecībā uz 1997. gada 10. februāra sanāksmi (*ITC* rokrakstā sagatavotās piezīmes) liecina par detalizētu kvotu iedalīšanu noteiktiem klientiem, tostarp *SLM*. Kā paskaidrots iepriekš, [attiecīgos] datus bija paziņojis [..] pats *SLM* pārstāvis [..], kas liecina par to, ka *SLM* bija dalījies ar savu informāciju pirms sanāksmes. Līdz ar to nevar piekrist tās apgalvojumam, ka tā nebija klāt minētajā sanāksmē.

(477) Lai gan 1997. gada 4. martā *SLM* pauda šaubas par tās pozīciju nākotnē aizliegtās vienošanās ietvaros, tā turpināja piedalīties aizliegtās vienošanās sanāksmēs, sākot no nākamā mēneša, proti, no 1997. gada 15. aprīļa sanāksmes, kuras laikā tika noteiktas izejmateriālu cenas un pārdošanas cenas attiecībā uz Franciju, Spāniju un Vāciju un notika diskusijas par *Redaelli* veiktajiem pārdevumiem par labu noteiktiem klientiem, kā arī par *SLM* un *CB* piedāvājumiem klientiem. Proti, *SLM* turpināja regulāri piedalīties Itālijas kluba sanāksmēs un apspriedās ar pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem līdz dienai, kad Komisija veica savas pārbaudes. Pretēji tam, ko apgalvo *SLM*, tās "šaubas" noteikti nevar tikt interpretētas kā tās dalības aizliegtās vienošanās darbībās pārtraukšana.

(478) Lai gan atbilstoši *Redaelli* norādītajam *SLM* nebija pievienojusies nolīgumam par Itālijas tirgus sadali no paša sākuma, *ITC*, *Tréfileurope* un *CB* apstiprina *SLM* dalību Itālijas kluba sanāksmēs. Tā kā *SLM* bija zinājusi par Itālijas nolīgumu no paša sākuma (locekļu lēmums informēt *SLM*), Komisija, pamatojoties uz dokumentārajiem pierādījumiem [..], secina, ka *SLM* turpināta dalība sākās 1997. gada 10. februārī un beidzās 2002. gada 19. septembrī."

129 Apstrīdētā lēmuma preambulas 649. un 650. apsvērumā daļā, kas attiecas uz pārkāpuma vienotu, saliktu un turpinātu raksturu, Komisija uzsvēra:

"(649) Runājot par *SLM*, papildus dalībai Itālijas klubā kopš 1997. gada 10. februāra [..] tā arī piedalījās apspriedēs par Eiropas kluba paplašināšanos no 2000. gada 11. septembra [..]. *SLM* neapstrīd savu klātbūtni minētajā 2000. gada 11. septembra sanāksmē. Tomēr pat pirms šī datuma *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka Itālijas klubs, kurā tā piedalījusies, veidoja neatņemamu sastāvdaļu no plašākas sistēmas, kas aptvēra arī Eiropas mēroga daļu. Pirmkārt, Komisijas rīcībā ir pierādījumi tam, ka *SLM* agrīnā tās dalības Itālijas klubā stadijā tikās ar uzņēmumiem, kuri bija piedalījušies citos klubos, tādiem kā *DWK*, *Tréfileurope* (daļa, kas attiecas uz Eiropas mēroga vienošanos) un *Tycsa* (daļa, kas attiecas uz Eiropas mēroga vienošanos un Spānijas klubu), un ka tā apspriedās ar tiem par nosacījumiem, kas piemērojami Eiropas tirgum. Piemēram, savā 1997. gada 15. aprīļa sanāksmē tie iztirzāja jautājumu par cenām vairākās Eiropas valstīs (Francija, Spānija un Vācija), kā arī importu un eksportu [..]. Vēlāk, 1999. gada 29. novembrī [..], *SLM* rīkoja sanāksmi ar *Redaelli*, *Austria Draht*, *Tréfileurope*, *Tycsa* un *DWK*, kuras laikā ir tikušas apspriestas ne tikai cenas, ko Spānijai un Portugālei piemēro divi uzņēmumi, kuri piedalās Spānijas klubā, proti, *Emesa* un *Fapricela*, bet arī *Addtek* – vislielākais klients Skandināvijas tirgū, kurš bija "Skandināvijas kluba" uzmanības centrā [..]. Tāpat *SLM* piedalījās 2000. gada 18. janvāra apspriedē par situāciju un problēmām Eiropas tirgū (ar *Redaelli*, *ITC*, *Itas*, *AFT*/*Tréfileurope Italia*, *CB*, *Nedri*, *Tycsa* un *Tréfileurope*). 2000. gada 21. februārī *SLM* tikās ar *Redaelli*, *ITC*, *Itas*, *Tréfileurope Italia*, *CB*, *Tréfileurope*, *DWK* un *Tycsa* (ar šo pēdējo tā sazinājās pa telefonu) un apsprieda cita starpā [pārdošanas] apjomu Spānijā un cenu pieaugumu Vācijā [..]. 2000. gada 13. marta sanāksmes laikā starp *SLM*, *Redaelli*, *ITC*, *Itas*, *CB*, *Tréfileurope Italia*, *DWK*, *Tycsa* un *Trame* tika apspriesta situācija Nīderlandē un Šveicē. 2000. gada 15. maijā – klātesot *SLM*, *ITC*, *Itas*, *Tréfileurope*

Italia, *CB*, *SLM*, *Trame* un *DWK* – *Tréfileurope* paziņoja, ka Eiropas klubs un Itālijas klubs abi esot krīzes stāvoklī. Visbeidzot, 2000. gada 12. jūnijā *SLM* piedalījās sanāksmē ar *Redaelli*, *ITC*, *Itas*, *Tréfileurope Italia*, *CB*, *Trame*, *Tycsa* un *DWK*, kuras laikā tika norādīts, ka Eiropas klubs sūdzas par *Tycsa* [..].

(650) Līdz ar to ir saņemti pietiekami pierādījumi par to, ka vismaz kopš 1999. gada 29. novembra *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu, lai novērstu cenu samazināšanos."

130 Turklāt, atbildot uz *SLM* apsvērumiem attiecībā uz tās dalību Itālijas klubā pirms 1999. gada beigām, Komisija norādīja:

"(863)
SLM apstrīd tās dalību aizliegtās vienošanās darbībās un it īpaši Itālijas klubā pirms 1999. gada beigām. Tās dalība Itālijas klubā, sākot no 1997. gada 10. februāra, tomēr ir skaidri pierādīta, pamatojoties uz dokumentāriem pierādījumiem un vairākiem paziņojumiem *ITC*, *Tréfileurope* un *CB* pieteikumos iecietības programmas piemērošanai [..]. Tāpat *SLM* apgalvo, ka, neraugoties uz tās piedalīšanos noteiktās Itālijas kluba sanāksmēs, tā bija veikusi agresīvu komercpolitiku, ka tā nebija piekritusi prettiesiskajam nolīgumam un ka tad, kad tā dalījās ar datiem par labu konkurentiem, šie dati – kaut arī ticami – nekad nebija ne reāli, ne patiesi. Šajā ziņā pietiek atkārtot, ka jebkāda tieša vai netieša saziņa starp konkurentiem, kuras mērķis vai sekas ir vai nu ietekmēt pašreizējā vai potenciālā konkurenta rīcību tirgū, vai arī atklāt šādam konkurentam, kā tas ir izlēmis vai paredz rīkoties tirgū, ir aizliegta [..]. Tātad ar vienkāršu piedalīšanos sanāksmēs, kuru saturs ir vērsts pret konkurenci, vien pietiek, lai iestātos atbildība. Apstāklim, ka *SLM* neievēroja aizliegtās vienošanās noteikumus, nav īpašas nozīmes. Proti, krāpšanās ir raksturīgs jebkādas aizliegtās vienošanās elements [..]. Turklāt pati *SLM* ir atzinusi, ka tās dalības sanāksmēs mērķis esot bijis palielināt tās klientūru un vismaz to saglabāt esošajā līmenī."

131 Atbildot uz *SLM* apsvērumiem attiecībā uz Eiropas klubu, Komisija norādīja:

"(864)
SLM turklāt apstrīd faktu, ka tā ir piedalījusies Itālijas ražotāju integrācijā Eiropas klubā laikā no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim. Šajā ziņā *SLM* apgalvo, ka tā esot piedalījusies tikai deviņās no piecdesmit vienas Eiropas kluba sanāksmes ļoti vēlīnā stadijā un vienīgi pēc citu Itālijas ražotāju lūguma. Tāpat *SLM* norāda, ka tā nekādā ziņā nebija ieinteresēta piedalīties Eiropas klubā, jo tās rīcībā neesot bijuši vajadzīgie sertifikāti attiecībā uz lielāko daļu no iesaistītajām valstīm. Visbeidzot *SLM* apgalvo, ka tās piedalīšanās Eiropas kluba sanāksmēs esot bijusi nolaidības rezultāts.

(865)
Komisija konstatē, ka divu gadu laikposmā vien (no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim) *SLM* regulāri piedalījās deviņās Eiropas kluba sanāksmēs [..]. Ir jāatzīmē, ka *SLM* klātbūtne turklāt bija paredzama vēl divās papildu sanāksmēs (2001. gada 23. un 25. jūlijs). Līdz ar to ir pierādīts, ka *SLM* ir bijusi Eiropas kluba regulāra dalībniece kopš tā paplašināšanās posma. Šajos apstākļos iemesliem vai interesēm, kuru dēļ *SLM* iesaistījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, vai apstāklim, ka tās rīcībā neesot bijuši sertifikāti attiecībā uz dažām valstīm vai pat to lielāko daļu, nav nekādas nozīmes. Pat ja *SLM* rīcībā nav bijuši sertifikāti attiecībā uz visām valstīm, uz kurām attiecās aizliegtā vienošanās, tās dalība sanāksmēs taču varēja būt ietekmējusi tās rīcību, tostarp tās lēmumus pieprasīt sertifikātu [..]. Katrā ziņā Eiropas klubs aptvēra Itāliju un vairākas citas valstis, kurās *SLM* veica pārdošanu, un līdz ar to *SLM* noteikti bija ieinteresēta apspriedēs. Visbeidzot Komisija atkārtoti norāda, ka apgalvotā nolaidība neļauj uzņēmumam izvairīties no atbildības par dalību aizliegtās vienošanās darbībās. Līdz ar to Komisija secina, ka *SLM* ir jāatzīst par atbildīgu par tās dalību Eiropas klubā laikā no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim.

(866)
Katrā ziņā tāpat ir pierādīts, ka kopš 1997. gada 10. februāra *SLM* piedalījās Itālijas klubā [..]. Tādējādi *SLM* tiek atzīta par atbildīgu par tās dalību aizliegtās vienošanās darbībās laikā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim."

Ori Martin situācija

132 Pēc tam, kad apstrīdētā lēmuma preambulas 866. apsvērumā Komisija bija norādījusi, ka *SLM* ir atzīstama par atbildīgu par tās dalību aizliegtās vienošanās darbībās laikā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim, tā aplūkoja *Ori Martin* situāciju šādi:

"(867) Sākot no 1999. gada 1. janvāra *Ori Martin SA* kontrolēja visu *SLM* kapitālu (2001. gada 31. oktobrī nododot 2 % kapitāla daļu par labu *Ori Martin Lux SA*).

(868) Ņemot vērā, ka laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim *Ori Martin* piederēja (gandrīz) viss *SLM* kapitāls, Komisija uzskata, ka *Ori Martin* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *SLM*.

(869) Savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Ori Martin* neapstrīd Komisijas izvērtētos faktus, bet apgalvo, ka to nevarot uzskatīt par solidāri atbildīgu ar *SLM*. Konkrēti tā norāda, ka Komisija neesot sniegusi pietiekamus pierādījumus, ka tā ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *SLM*. Tā uzskata, ka šāda prezumpcija esot pretrunā personiskās atbildības principam, un norāda, ka Komisija neesot pierādījusi tiešu vai netiešu *Ori Martin* iesaistīšanos pārkāpumā.

(870) Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai [..] Komisija var prezumēt, ka mātesuzņēmumi īsteno izšķirošu ietekmi uz to meitasuzņēmumu, kura kapitāls tai pieder pilnībā. Ja tiek piemērota šāda prezumpcija, mātesuzņēmumam ir jāatspēko prezumpcija, sniedzot pierādījumus tam, ka tā meitasuzņēmums pieņēma patstāvīgus lēmumus par savu rīcību tirgū. Apstāklis, ka mātesuzņēmums nevar sniegt pietiekamus pierādījumus, apstiprina prezumpciju un ir pietiekams pamats atbildības noteikšanai.

(871) Apgalvojumam par to, ka mātesuzņēmums nebija tieši iesaistīts pret konkurenci vērstā rīcībā un ka tas par šo rīcību it kā neko nebija zinājis, nav nozīmes. Pretēji šim apgalvojumam mātesuzņēmuma atbildība par tā meitasuzņēmuma izdarīto pārkāpumu izriet no apstākļa, ka abas vienības veido vienkāršu uzņēmumu Kopienu tiesību normu konkurences jomā vajadzībām, nevis no pierādījumiem par mātesuzņēmuma dalību pārkāpumā vai zināšanu par pārkāpumu.

(872) Visbeidzot saistībā ar personiskās atbildības principu Komisija konstatē, ka [LESD] 101. pants ir adresēts "uzņēmumiem", kas var ietvert vairākas juridiskas personas. Šajā kontekstā personiskās atbildības princips nav pārkāpts, jo dažādas juridiskas personas tiek atzītas par atbildīgām, pamatojoties uz apstākļiem, kas attiecas uz to pašu lomu un to rīcību viena un tā paša uzņēmuma ietvaros. Meitasuzņēmumu gadījumā atbildība tiek noteikta, pamatojoties uz to, ka tie faktiski īsteno kontroli pār meitasuzņēmumu, kas pēc būtības iesaistīti attiecīgajos faktos (skat. 13. iedaļu), komercpolitiku.

(873) *Ori Martin* turklāt apgalvo, ka tā neesot īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *SLM*, kura vienmēr autonomā veidā esot veikusi savas darbības PT nozarē. To apstiprinot fakts, ka *SLM* neesot bijis nekāda pienākuma sniegt atskaites *Ori Martin*, kura turklāt esot bijusi finansiālā holdinga sabiedrība un tātad neesot pieņēmusi lēmumus par tās komercpolitiku.

(874) Komisija norāda, ka tas vien, ka kāds uzņēmums ir finansiālā holdinga sabiedrība, neizslēdz faktu, ka tas īsteno izšķirošu ietekmi uz saviem meitasuzņēmumiem. Tāpat *Ori Martin* bija intereses un loma saistībā ar tās meitasuzņēmumu *SLM* kā tā akcionāram – lai aizsargātu savas finansiālās īpašuma intereses. Visbeidzot, kamēr *Ori Martin* apgalvo, ka tā neesot darbojusies nozarē, uz kuru attiecas aizliegtā vienošanās, Komisija konstatē, ka tās meitasuzņēmums *Ori Martin SpA* pats darbojās tērauda nozarē un ka *SLM* komercdarbības tātad bija saistītas ar grupas biznesu. Šajos apstākļos *Ori Martin* nevar tikt kvalificēta kā vienkārša holdinga sabiedrība, un katrā ziņā tā nevar izvairīties no atbildības.

(875) Tādēļ *SLM* un *Ori Martin* ir šī lēmuma adresātes. *SLM* tiek atzīta par atbildīgu par laikposmu no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim. *Ori Martin* tiek atzīta par solidāri atbildīgu par *SLM* pārkāpjošo rīcību attiecībā uz laikposmu no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim."

SLM un *Ori Martin* uzliktā naudas soda apmēra aprēķins

133 *SLM* un *Ori Martin* uzliktā naudas soda apmēru Komisija aprēķināja atbilstoši 2006. gada pamatnostādnēs paredzētajai metodoloģijai (apstrīdētā lēmuma preambulas 920.–926. apsvērums).

134 Aprēķina elementi, ko izmantojusi Komisija, ir šādi:

— izmantotā pārdevumu vērtība ir noteikta EUR 15,86 miljonu apmērā (pirmā lēmuma par grozījumiem preambulas 5. apsvērums);

— *SLM* pārdevumu vērtības procentuālā daļa, kas ņemta vērā pamatsummas aprēķināšanai, ir 19 % (apstrīdētā lēmuma preambulas 953. apsvērums);

— dalības aizliegtās vienošanās darbības ilgums ir 5 gadi un 7 mēneši attiecībā uz *SLM* un 3 gadi un 8 mēneši attiecībā uz *Ori Martin*, kas dod reizināšanas koeficientu 5,58 attiecībā uz *SLM* un 3,66 attiecībā uz *Ori Martin* (pirmā lēmuma par grozījumiem preambulas 7. apsvērums);

— Komisija ir izmantojusi koeficientu 19 %, lai noteiktu papildsummu (apstrīdētā lēmuma preambulas 962. apsvērums);

— pamatsumma ir noteikta EUR 19,8 miljonu apmērā (pirmā lēmuma par grozījumiem preambulas 9. apsvērums);

— nav konstatēts neviens atbildību pastiprinošs vai mīkstinošs apstāklis;

— naudas soda apmērs pirms robežvērtības, ko veido 10 % apgrozījuma, piemērošanas ir noteikts EUR 19,8 miljonu apmērā (pirmā lēmuma par grozījumiem preambulas 10. apsvērums);

— *SLM* pieteikums samazināt naudas sodu, pamatojoties uz paziņojumu par iecietību, tika noraidīts (apstrīdētā lēmuma preambulas 1126.–1129. apsvērums);

— naudas soda apmērs, kas noteikts pēc 10 % robežvērtības ņemšanas vērā, ir samazinājies līdz EUR 15,956 miljoniem tādējādi, ka naudas sodā, par kuru *SLM* ir atbildīga viena pati, ir ievērota robežvērtība 10 % apmērā no sabiedrības apgrozījuma (otrā lēmuma par grozījumiem preambulas 17. un 19. apsvērums);

— *SLM* pieteikums par naudas soda samazināšanu, lai ņemtu vērā tās maksātspēju, ir noraidīts, ievērojot apstrīdētajā lēmumā sākotnēji noteikto apmēru (apstrīdētā lēmuma preambulas 1169.–1172. apsvērums);

— galīgais *SLM* uzliktā naudas soda apmērs ir EUR 15,956 miljoni par tās dalību aizliegtās vienošanās darbībās laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim, un no šīs summas *Ori Martin* ir atzīta par solidāri atbildīgu par EUR 14 miljoniem (apstrīdētā lēmuma 1. un 2. pants un otrā lēmuma par grozījumiem preambulas 21. apsvērums un 1. panta 2. punkts), līdz ar to *SLM* paliek atbildīga viena pati par EUR 1,956 miljona samaksu par tās dalību aizliegtās vienošanās darbībās laikposmā no 1997. gada 10. februāra līdz 1998. gada 31. decembrim (apstrīdētā lēmuma 1. un 2. pants un otrā lēmuma par grozījumiem 1. panta 2. punkts).

b) Principu atgādinājums

135 No Pamattiesību hartas 49. panta 3. punkta izriet, ka sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar nodarījuma smagumu.

136 Šajā ziņā ar LESD 101. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu par nesaderīgiem ar iekšējo tirgu ir tieši atzīti nolīgumi un saskaņotas darbības, ar kurām tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus vai ierobežo vai kontrolē ražošanu vai noieta tirgu. It īpaši tad, ja runa ir par horizontālu aizliegtu vienošanos, šāda veida pārkāpumi judikatūrā tiek kvalificēti kā sevišķi smagi, jo tie tieši ietekmē būtiskus konkurences parametrus attiecīgajā tirgū (spriedums, 1999. gada 11. marts, *Thyssen Stahl*/Komisija, T-141/94, Krājums, EU:T:1999:48, 675. punkts).

137 Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā ir noteikts, ka Komisija var uzlikt naudas sodus uzņēmumiem, kas piedalās šādā pārkāpumā, ar nosacījumu, ka attiecībā uz katru uzņēmumu, kas piedalās pārkāpumā, naudas sods nepārsniedz 10 % no tā kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā. Šīs regulas 23. panta 3. punktā ir noteikts arī, ka, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

138 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, nosakot naudas sodu apmēru, ir jāņem vērā visi apstākļi, kas pēc sava rakstura ietilpst iepriekš minēto pārkāpumu smaguma vērtējumā, tādi kā tostarp katra dalībnieka loma pārkāpumā un risks, ko šāda veida pārkāpumi rada Savienības mērķiem. Ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, ir jāizvērtē katra uzņēmuma dalības relatīvais smagums (skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūlijs, *Hercules Chemicals*/Komisija, C-51/92 P, Krājums, EU:T:1999:357, 110. punkts un tajā minētā judikatūra).

139 Tāpat tas, ka uzņēmums nav piedalījies visās aizliegtās vienošanās sastāvdaļās, vai tas, ka tam ir bijusi nenozīmīga loma tajos aspektos, kuros tas ir piedalījies, ir jāņem vērā, izvērtējot pārkāpuma smagumu un attiecīgajā gadījumā nosakot naudas soda apmēru (spriedumi, 1999. gada 8. jūlijs, Komisija/*Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Krājums, EU:C:1999:356, 90. punkts, un 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, Krājums, EU:C:2004:6, 86. punkts).

140 It īpaši vienota pārkāpuma gadījumā – t.i., runājot par saliktu pārkāpumu, kas ietver nolīgumu un saskaņotu darbību kopumu attiecībā uz dažādiem tirgiem, kuros nepiedalās visi uzņēmumi pārkāpēji, vai kad tiem var būt tikai daļējas zināšanas par kopējo plānu, – sankcijas ir jāindividualizē tādā ziņā, ka tām ir jāatbilst attiecīgo uzņēmumu rīcībai un tiem piemītošajām īpašībām (skat. pēc analoģijas spriedumu, 2007. gada 7. jūnijs, *Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija, C-76/06 P, Krājums, EU:C:2007:326, 44. punkts).

141 Šajā kontekstā samērīguma princips nozīmē, ka naudas sods ir jānosaka proporcionāli elementiem, kas jāņem vērā gan tālab, lai noteiktu objektīvu pārkāpuma paša par sevi smagumu, gan arī tālab, lai novērtētu sodītā uzņēmuma dalības pārkāpumā relatīvo smagumu (šajā ziņā un ņemot vērā pa šo laiku noteikto atšķirību starp pārkāpuma objektīvo smagumu 2006. gada pamatnostādņu 22. un 23. punkta izpratnē un sodītā uzņēmuma dalības pārkāpumā relatīvo smagumu, kas tiek novērtēts,

ņemot vērā šim uzņēmumam raksturīgos apstākļus, šo pamatnostādņu 27. un nākamo punktu izpratnē skat. spriedumu, 2006. gada 27. septembris, *Jungbunzlauer*/Komisija, T-43/02, Krājums, EU:T:2006:270, 226.–228. punkts un tajos minētā judikatūra).

142 Tātad sankciju, kas tiek piemērotas par konkurences tiesību pārkāpumu attiecībā uz aizliegto vienošanos, jomā Komisijai ir jānodrošina sodu individualizēšana atbilstoši pārkāpumam, ņemot vērā katra pārkāpuma izdarītāja īpašo situāciju (šajā ziņā skat. spriedumus, 2011. gada 15. septembris, *Lucite International* un *Lucite International UK*/Komisija, T-216/06, EU:T:2011:475, 87. un 88. punkts; un 2014. gada 14. maijs, *Donau Chemie*/Komisija, T-406/09, Krājums, EU:T:2014:254, 92. punkts). Tātad pārkāpuma izdarītājam, kas nav saukts pie atbildības par noteiktām aizliegtās vienošanās daļām, nevar būt bijusi loma minēto daļu īstenošanā. Ņemot vērā pārkāpuma, kurā tas tiek vainots, ierobežoto apjomu, konkurences tiesību pārkāpums ir katrā ziņā mazāk smags nekā tas, kurā tiek vainoti pārkāpuma izdarītāji, kas ir piedalījušies visās pārkāpuma daļās.

143 Praksē soda individualizēšana atbilstoši pārkāpumam var tikt veikta dažādās naudas soda apmēra noteikšanas stadijās, kā tas ir apstrīdētā lēmuma gadījumā.

144 Pirmkārt, Komisija var atzīt uzņēmuma dalības pārkāpumā īpašo situāciju vienota pārkāpuma objektīva smaguma vērtējuma stadijā. Šajā lietā apstākļi, ko tā ir ņēmusi vērā šajā stadijā, no vienas puses, ir dalības vienotā pārkāpumā materiālie ierobežojumi (*Fundia*, kas ir piedalījusies tikai saskaņošanā attiecībā uz *Addtek*, gadījums) vai ģeogrāfiskie ierobežojumi (*Socitrel*, *Fapricela* un *Proderac*, kas ir piedalījušās tikai Spānijas klubā, kurš ir ietekmējis tikai Spāniju un Portugāli, gadījums) un, no otras puses, novēlota informācijas gūšana par tā Eiropas mērogu (attiecībā uz iepriekš minētajiem uzņēmumiem – 2001. gada maijs).

145 Otrkārt, Komisija uzņēmuma dalības pārkāpumā īpašo situāciju var atzīt atbildību mīkstinošo apstākļu, kas minēti 2006. gada pamatnostādņu 29. punktā, novērtēšanas stadijā, visaptveroši vērtējot visus nozīmīgos apstākļus (skat. 2006. gada pamatnostādņu 27. punktu). Lai gan neviens no uzņēmumiem nav varējis sniegt pierādījumu, ka pārkāpums ir ticis izdarīts nolaidības dēļ, Komisija ir atzinusi, ka *Proderac* un *Trame* (*Emme*) loma, salīdzinot ar citu aizliegtās vienošanās dalībnieku lomu, ir bijusi būtiski mazāka un ka tādējādi tām ir jāpiešķir naudas soda samazinājums (šajā gadījumā – 5 % apmērā).

146 Treškārt, Komisija uzņēmuma dalības pārkāpumā īpašo situāciju var atzīt stadijā, kas ir vēlāka par pārkāpuma objektīva smaguma vai attiecīgo uzņēmumu norādīto atbildību mīkstinošo apstākļu vērtējuma stadiju. 2006. gada pamatnostādņu 36. punktā ir norādīts, ka Komisija dažos gadījumos var uzlikt simbolisku naudas sodu un ka tā, kā ir norādīts šo pamatnostādņu 37. punktā, ņemot vērā tostarp konkrētas situācijas īpatnības, var arī novirzīties no izklāstītās vispārējās metodikas naudas soda noteikšanai.

147 Šajā lietā ne pārkāpuma paša par sevi smaguma vērtējuma sākotnējā stadijā, ne vēlākā diskusijas attiecībā uz atbildību mīkstinošajiem apstākļiem stadijā, ne arī kādā citā stadijā Komisija, nosakot naudas soda apmēru, nav ņēmusi vērā prasītāju apgalvoto īpašo situāciju.

148 Tādējādi, nepastāvot nekādam atbildību mīkstinošam apstāklim vai īpašam apstāklim, Komisija prasītājām ir piemērojusi to pašu formulu, ko tā ir izmantojusi, lai uzliktu sodu uzņēmumiem, kas ir piedalījušies visās globālās aizliegtās vienošanās sastāvdaļās, nevis tikai dažās no tām. Šī formula ir šāda: 19 % no attiecīgā uzņēmuma PT pārdevumu vērtības EEZ (pārkāpuma paša par sevi smagums), ko reizina ar dalības pārkāpumā gadu un mēnešu skaitu (*SLM* individuālās dalības pārkāpumā ilgums vai tā perioda ilgums, kurā *Ori Martin*, kā tika prezumēts, īstenoja izšķirošu ietekmi uz *SLM*), kam kā papildsummu pieskaita 19 % no attiecīgā uzņēmuma PT pārdevumu vērtības EEZ (papildsumma).

149 Prasītāju gadījumā šīs formulas rezultāts, t.i., EUR 19,8 miljoni, ir samazinājies līdz EUR 15,956 miljoniem tādējādi, ka naudas sodā, par kuru *SLM* ir atbildīgs viens pats, ir ievērota robežvērtība 10 % apmērā no sabiedrības apgrozījuma.

150 Iepriekš minēto apsvērumu gaismā ir jāizskata *SLM* un *Ori Martin* iebildumi, saskaņā ar kuriem Komisija, nosakot naudas soda apmēru, neesot pienācīgi ņēmusi vērā *SLM* dalības pārkāpumā īpatnības.

2. *Par vispārīgo pamatojuma neesamību un par vispārīgo iebildumu attiecībā uz neobjektivitāti*

151 Vispirms *SLM* norāda, ka tā nesaprot, kādā veidā Komisija ir noteikusi naudas soda apmēru, ne arī to, kā tā šo apmēru sadalījusi starp *SLM* un *Ori Martin*. Šāda pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpuma dēļ apstrīdētais lēmums esot jāatceļ un jāgroza.

152 Tomēr ir jāsecina, ka norādes, ko Komisija sniegusi apstrīdētajā lēmumā un kas īsumā izklāstītas šā sprieduma 133. un 134. punktā, varēja ļaut *SLM* izprast dažādos elementus, kas ņemti vērā, lai noteiktu naudas soda apmēru. Tāpat no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija tajā ir izklāstījusi iemeslus, kas tai ļāvuši secināt, ka *SLM* un *Ori Martin* ir solidāri atbildīgas par tās naudas soda daļas samaksu, ar kuru sodīta *SLM* dalība pārkāpumā laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 867.–875. apsvērums un šā sprieduma 132. punkts).

153 Turklāt *SLM* pārmet Komisijai, ka tā vienmēr esot lēmusi *SLM* par sliktu gadījumos, kad tās rīcībā esošā informācija nebija saskanīga ar tās apsūdzošo tēzi.

154 Šajā ziņā, ņemot vērā norādes, kas sniegtas apstrīdētajā lēmumā, tostarp tās 2. un 3. pielikumā, un kurās izklāstīts dažādo Komisijas savākto pierādījumu saturs attiecībā uz Cīrihes/Eiropas klubu un Itālijas klubu, nevar pietikt ar apgalvojumu par Komisijas neobjektivitāti vai tās pieļauto netaisnīgumu tikai tāpēc, ka Komisija ir devusi priekšroku kādam citam skaidrojumam, nevis tam, ko ierosinājusi *SLM*. Neobjektivitāte nevar tikt secināta vienīgi no apstākļa, ka administratīvā procesa iznākums ir nelabvēlīgs *SLM*.

155 Tādēļ *SLM* izvirzītie prasības pamati par vispārīgo pamatojuma neesamību un par vispārīgo iebildumu attiecībā uz neobjektivitāti ir jānoraida kā nepamatoti.

3. *Par elementiem, kas ņemti vērā, lai noteiktu naudas soda pamatsummu (pārdevumu vērtība, smagums, ilgums, papildsumma)*

156 Saistībā ar elementiem, kas ņemti vērā, lai noteiktu naudas soda pamatsummu, ir jāizskata šādi iebildumi: ceturtajā *SLM* prasības pamatā ietvertais iebildums par pārdevumu vērtību saistībā ar pārkāpumu; piektais *SLM* prasības pamats, kā arī pirmais un otrais *Ori Martin* iebildums par pārkāpuma smaguma novērtēšanu un papildsummas noteikšanu; sestais *SLM* prasības pamats, kas arī – noslēpts zem atsauces uz samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu – attiecas uz pārkāpuma smaguma novērtēšanu, un septītais *SLM* prasības pamats attiecībā uz pārkāpuma ilguma novērtēšanu.

a) Par pārdevumu vērtību saistībā ar pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

157 *SLM* norāda, ka no apstrīdētā lēmuma preambulas 865. apsvēruma izrietot, ka tā bija piedalījusies Eiropas klubā tikai no 2000. gada septembra. Attiecībā uz agrāku periodu tātad pārdevumi, kas veikti ārpus Itālijas, neesot bijuši jāņem vērā naudas soda apmēra noteikšanā. Apstrīdētais lēmums esot jāgroza, lai ārpus Itālijas veikto pārdevumu vērtība tiktu ņemta vērā tikai attiecībā uz laikposmu, kad *SLM* piedalījās Eiropas klubā.

158 Komisija norāda, ka vismaz no 1995. gada līdz 2002. gada septembrim paralēli Eiropas mēroga nolīgumiem *SLM* esot piedalījusies pret konkurenci vērstās sanāksmēs, kas attiecās gan uz Itāliju, gan eksportu no Itālijas uz pārējo Eiropu. Tātad pastāvot objektīvs pamats noteikt pamatsummu, ņemot vērā *SLM* Eiropā veikto pārdevumu vērtību.

Vispārējās tiesas vērtējums

159 2006. gada pamatnostādņu 13. punktā ir noteikts, ka, "lai noteiktu naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto pārkāpumā tieši vai netieši [..] iesaistīto uzņēmuma preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu atbilstošajā EEZ teritorijā". Tajā pašā punktā ir precizēts, ka tā "parasti [..] ņem vērā uzņēmuma pārdošanas rādītājus tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārkāpumā". Proti, no 2006. gada pamatnostādņu 37. punkta izriet, ka, "lai gan šīs pamatnostādnes sniedz vispārēju metodiku naudas soda noteikšanai, konkrētie lietas apstākļi [..] var attaisnot Komisijas novirzīšanos no šīs metodikas".

160 Konkrētajā lietā, pirmkārt, ir jānorāda, ka, lai definētu atbilstošo ģeogrāfisko teritoriju pārdevumu vērtības noteikšanai, Komisija galvenokārt ir atsaukusies uz ģeogrāfisko teritoriju, ko aptvēra Cīrihes klubs un pēc tam – Eiropas klubs.

161 Piemēram, apstrīdētā lēmuma preambulas 932. apsvērumā Komisija norādīja, ka "laikposmā no 1984. līdz 1995. gadam (Cīrihes kluba periods) [šī teritorija] ietvēra Vāciju, Franciju, Itāliju, Nīderlandi, Beļģiju, Luksemburgu, Spāniju un Austriju", ka, "sākot no 1992. gada (Spānijas kluba vienošanās), tā ietvēra arī Portugāli" un ka "no 1996. līdz 2002. gadam (Cīrihes kluba krīzes laikposms, brīdis, kad ir ticis sagatavots Eiropas kluba nolīgums attiecībā uz kvotām, Eiropas kluba laikposms un paplašināšanās laikposms) ģeogrāfiskā platība ir ietvērusi tās pašas valstis kā Cīrihes kluba laikā, ieskaitot Portugāli, kā arī Dāniju, Zviedriju, Somiju un Norvēģiju".

162 Lai ņemtu vērā attiecīgās ģeogrāfiskās teritorijas izmaiņas laikā, Komisija tomēr ir precizējusi, ka no vērā ņemtās pārdevumu vērtības tā izslēdza Portugālē pirms 1992. gada 15. decembra veiktos pārdevumus un Dānijā, Zviedrijā, Somijā un Norvēģijā pirms 1996. gada 9. janvāra veiktos pārdevumus. Tāpat, lai ņemtu vērā pievienošanos Savienībai vai EEZ līguma stāšanos spēkā, Komisija arī precizēja, ka tā neņems vērā Spānijā pirms 1986. gada 1. janvāra un Austrijā, Somijā, Zviedrijā un Norvēģijā pirms 1994. gada 1. janvāra veiktos pārdevumus. Turklāt saistībā ar *Fundia*, kuras dalība aizliegtās vienošanās darbībās aprobežojās ar saskaņošanu attiecībā uz *Addtek*, Komisija norādīja, ka ņems vērā tikai *Fundia* par labu šim klientam veiktos pārdevumus (apstrīdētā lēmuma preambulas 932., 933. un 935. apsvērums).

163 Tātad apstrīdētajā lēmumā Komisija ir ņēmusi vērā noteiktus faktorus, kas saistīti ar aizliegtās vienošanās izmaiņām laikā, ar piemērojamo tiesību normu piemērošanas jomas izmaiņām vai ar uzņēmuma dalības pārkāpumā īpatnībām, lai nošķirtu divas vai vairākas situācijas tad, kad bija jānosaka vērā ņemamā pārdevumu vērtība. Tas izrādās nepieciešams vēl jo vairāk tad, kad runa ir par

vienotu pārkāpumu, kas īstenībā ir salikts, kāds tas ir sodīts apstrīdētajā lēmumā, un kas ietver "nolīgumu un saskaņotu darbību kopumu attiecībā uz PT nozari iekšējā tirgū un, sākot no 1994. gada 1. janvāra, EEZ" laikposmā no 1984. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim.

164 Otrkārt, no lietas materiāliem izriet, ka pārdevumu vērtība, ko Komisija izmantojusi kā atskaites punktu naudas soda apmēra noteikšanā, t.i., EUR 15,863 miljoni, atbilst to PT pārdevumu vērtībai, ko *SLM* veikusi 2001. gadā dažādās valstīs, attiecībā uz kurām tai tikusi pieprasīta informācija (proti, Vācija, Francija, Itālija, Beļģija, Nīderlande, Luksemburga, Spānija, Portugāle, Dānija, Austrija, Zviedrija, Somija un Norvēģija).

165 Ģeogrāfiskajā ziņā gandrīz visi *SLM* pārdevumi tika veikti Itālijā (ap 96,5 % no kopējā apjoma) un pārējie – Austrijā, Vācijā vai Francijā (ap 3,5 % no kopējā apjoma).

166 Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka *SLM* ir ieguvusi PT pārdošanai Eiropā, izņemot Itāliju, nepieciešamos tehniskos apstiprinājumus tikai no 2000. gada augusta Vācijai un Francijai, no 2001. gada jūlija Austrijai un no 2002. gada janvāra – Nīderlandei. Tikai pēc pārkāpuma beigām, konkrēti 2006. gada jūlijā Spānijai un 2007. gada aprīlī Beļģijai, *SLM* ieguva šajā valstīs vajadzīgos tehniskos apstiprinājumus.

167 Savā 2009. gada 9. septembra atbildē uz Komisijas informācijas pieprasījumu *SLM* tādējādi precizēja, ka Austrijā pirms tās ražojumu apstiprināšanas, kas notikusi 2001. gada jūlijā, veiktie pārdevumi bija paredzēti "Austrijas tirdzniecības klientiem, kas šos ražojumus pārdeva tālāk citās valstīs, nevis Austrijā". No Komisijai sniegtās informācijas patiešām izriet, ka *SLM* veica dažus pārdevumus Austrijā 1999. un 2000. gadā.

168 Treškārt, kā to atzīmē *SLM*, ir jānorāda, ka, lai gan šajā lietā Komisija secināja, ka *SLM* piedalījās Itālijas klubā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim un ka no 1999. gada 29. novembra *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka piedaloties Itālijas klubā, tā piedalās globālākā sistēmā, tomēr tās dalība Eiropas klubā tika pārmesta tikai par laikposmu kopš 2000. gada 11. septembra (apstrīdētā lēmuma preambulas 650., 865. un 866. apsvērums).

169 Lai ņemtu vērā *SLM* dalības pārkāpumā īpatnības, ir jānošķir divi periodi: pirmais periods no 1997. gada 10. februāra līdz 2000. gada 10. septembrim, kas atbilst *SLM* dalībai tikai Itālijas klubā, un otrais periods no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim, kad *SLM* piedalījās gan Itālijas klubā, gan Eiropas klubā.

170 Attiecībā uz otro periodu, ņemot vērā ģeogrāfisko teritoriju, ko skar *SLM* dalība Itālijas klubā un Eiropas klubā, pastāv objektīvs pamats naudas soda apmēru noteikt, ievērojot *SLM* Eiropā veikto pārdevumu vērtību. Ir konstatējams tādējādi, ka šajā periodā *SLM* faktiski veica pārdevumus ne tikai Itālijā, bet arī Austrijā, Vācijā un Francijā.

171 Attiecībā uz otro periodu tomēr ir jāpārbauda, vai ģeogrāfiskā teritorija, ko skar *SLM* dalība Itālijas klubā, ļauj secināt, ka pastāv objektīvs pamats naudas soda apmēru noteikt, ievērojot *SLM* Eiropā veikto pārdevumu vērtību.

172 Šis jautājums neattiecas uz Itālijā veiktajiem pārdevumiem, kas atbilst 96,5 % no *SLM* pārdevumu vērtības, kas ņemta vērā naudas soda apmēra noteikšanā, jo pirmajā periodā šie pārdevumi skaidri ir bijuši Itālijas kluba priekšmets.

173 Runājot par Austriju, kas atbilst aptuveni 2 % no *SLM* pārdevumu vērtības, kura ņemta vērā naudas soda apmēra noteikšanai, ir jānorāda, ka neviens no šajā lietā minētajiem apstākļiem neļauj konstatēt, ka šī valsts būtu bijusi to diskusiju priekšmets, kas notikušas Itālijas klubā *SLM* klātbūtnē laikposmā no 1997. gada 10. februāra līdz 2000. gada 10. septembrim. Tiesas sēdē Vispārējā tiesa lūdza Komisiju identificēt pierādījumus, kas ļautu secināt, ka saistībā ar *SLM* dalību pārkāpumā *SLM* pārstāvju

klātbūtnē būtu tikušas minētas kvotas eksportam no Itālijas uz Austriju vai konfidenciālā komercinformācija par PT pārdevumiem Austrijā, un Komisija atbildēja, ka tā nevar uzrādīt šādus pierādījumus.

174 Šajā kontekstā, lai noteiktu naudas soda apmēru, ievērojot *SLM* izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu, nevar tikt ņemta vērā attiecībā uz visu tās dalības aizliegtās vienošanās darbībās ilgumu to pārdevumu vērtība, kas veikti valstī, kura nav bijusi *SLM* klātbūtnē Itālijas klubā notikušo apspriežu priekšmets. Tātad *SLM* Austrijā veikto pārdevumu vērtība var tikt ņemta vērā vienīgi attiecībā uz ilgumu, kas atbilst *SLM* dalības Eiropas klubā periodam.

175 Runājot par Vāciju un Franciju, kas atbilst aptuveni 1,5 % no *SLM* pārdevumu vērtības, kura ņemta vērā naudas soda apmēra noteikšanai, Komisija pamatoti norāda, ka Itālijas klubam ir bijusi ne tikai iekšzemes dimensija, bet arī ārējā dimensija tādā ziņā, ka vairākkārt – *SLM* pārstāvja klātbūtnē vai bez tās – ir notikušas apspriedes ar mērķi noteikt kvotas eksportam no Itālijas vai apmainīties ar konfidenciālu komercinformāciju par situāciju Vācijā, Francijā vai citās valstīs.

176 Piemēram, attiecībā uz periodu no 1997. gada 10. februāra līdz 2000. gada 10. septembrim ir secināms – atbilstoši tam, kas norādīts par Itālijas kluba sanāksmēm apstrīdētā lēmuma 3. pielikumā, – ka 1997. gada 15. aprīlī, klātesot *SLM* pārstāvim, ir notikušas apspriedes tostarp ar mērķi "noteikt izejvielu cenas un pārdošanas cenas Francijā, Spānijā un Vācijā (Vācijā – no 1997. gada septembra līdz 1998. gada janvārim)". Tāpat, šoreiz bez *SLM* pārstāvja klātbūtnes, 1997. gada 22. oktobra sanāksmes dalībnieki ir "apmainījušies ar informāciju par cenām Vācijā, Beļģijā un Nīderlandē" un 1999. gada 29. novembra sanāksmes dalībnieki ir "apsprieduši to vajadzības, Spānijas tirgu [un] Spānijā un Portugālē piemērotās cenas". Turklāt 2000. gada 21. februāra sanāksmē, kurā piedalījās *SLM* pārstāvis, tika apspriesta "cenu paaugstināšana "par +40 %" Vācijā".

177 Tomēr, lai gan laikā no 1997. gada 10. februāra līdz 2000. gada 10. septembrim sporādiski ir tikusi minēta situācija Vācijā un Francijā, tāpat ir konstatējams, ka *SLM* varēja veikt pārdevumus šajās valstīs tikai kopš 2000. gada augusta un ka, ņemot vērā šajā ziņā *SLM* savā 2009. gada 9. septembra atbildē uz informācijas pieprasījumu Komisijai sniegto informāciju, šādi pārdevumi tika veikti vienīgi 2000. gadā Vācijā un 2001. gadā Francijā.

178 Šajā kontekstā, lai noteiktu naudas soda apmēru, ievērojot *SLM* izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu, nevar tikt ņemta vērā attiecībā uz visu tās dalības aizliegtās vienošanās darbībās ilgumu to pārdevumu vērtība, kas veikti valstīs, kurās *SLM* sākotnēji nebija darbojusies, tostarp tādēļ, ka tai nebija atļaujas tirgot tajās savus ražojumus. Tātad *SLM* Vācijā un Francijā veikto pārdevumu vērtība var tikt ņemta vērā tikai, sākot no datuma, kad sākušies šie pārdevumi, proti, 2000. gadā attiecībā uz Vāciju un katrā ziņā 2001. gadā attiecībā uz Franciju.

179 Ir jāsecina, ka, ņemot vērā konkrētā pārkāpuma, kas ietver vairākas atšķirīgas sastāvdaļas, tostarp Itālijas klubu un Eiropas klubu, komplekso raksturu, lai ņemtu vērā *SLM* dalības tai pārmestajā pārkāpumā īpatnības, nav objektīva pamata ņemt vērā visus *SLM* Eiropā veiktos pārdevumus kā atskaites punktu, lai noteiktu naudas soda apmēru, ievērojot *SLM* izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

180 Sekas, ko rada iepriekš minētais attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu, tiks izvērtētas tālāk, Vispārējai tiesai īstenojot savu neierobežoto kompetenci.

b) Par pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas noteikta atbilstoši pārkāpuma smaguma pakāpei

Lietas dalībnieku argumenti

181 *SLM* un *Ori Martin* apgalvo, ka Komisijas lēmums pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas ņemta vērā, lai izvērtētu pārkāpuma smaguma pakāpi, noteikt 19 % apmērā neesot pietiekami pamatots un tajā esot pārkāpts samērīguma princips, vienlīdzīgas attieksmes princips un sodu personiskuma princips. Pirmkārt, šajā līmenī esot bijis jāņem vērā tas, ka *SLM* nebija iesaistīta aizliegtās vienošanās Eiropas mēroga dimensijā vismaz līdz 2000. gada septembrim. *SLM* neesot piedalījusies ne Cīrihes klubā, ne Spānijas klubā, ne Dienvidu nolīgumā, ne Ziemeļu nolīgumā attiecībā uz Skandināvijas tirgu, ne arī *Addtek* iepirkuma procedūrās. Tāpat tā neesot bijusi viena no pastāvīgajām Eiropas kluba loceklēm, un tai nekad neesot bijusi saskaņošanas loma aizliegtās vienošanās ietvaros. Līmenis 19 % apmērā esot bijis jānosaka tikai uzņēmumiem, kas ierosinājuši aizliegto vienošanos un kas būtiski bija iesaistīti tās īstenošanā. Otrkārt, Komisijai, lai izvērtētu pārkāpuma smagumu, esot bijis jāņem vērā arī tā konkrētas sekas. Treškārt, papildus tam, ka par pārkāpumu uzlikto naudas sodu summa esot daudz lielāka nekā naudas sodiem, kas esot tikuši uzlikti pagātnē par aizliegtās vienošanās gadījumiem, un ka šī summa ir lielāka nekā nozares apgrozījums 2001. gadā, *SLM* uzliktais sods ir trīsarpus reizes augstāks nekā *Redaelli*, kura piedalījās aizliegtās vienošanās darbībās kopš 1984. gada Eiropas un Itālijas līmenī, sešas reizes augstāks nekā *Emme*, kurai dalības pārkāpumā saturs un ilgums ir līdzīgi *SLM* dalības saturam un ilgumam, septiņas reizes augstāks nekā *CB* un četras reizes augstāks nekā *ITC*, kas esot bijušas vairāk iesaistītas [pārkāpumā] nekā *SLM*. Līdz ar to Vispārējai tiesai ievērojami esot jāsamazina naudas soda apmērs, lai ņemtu vērā reālo *SLM* lomu pārkāpumā, kā arī to, ka tās dalībai aizliegtās vienošanās darbībās neesot bijušas konkrētas ietekmes uz tirgu, un lai ļautu nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret *SLM* un pārējiem sodītajiem uzņēmumiem.

182 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem.

Vispārējās tiesas vērtējums

183 Dažādajos iepriekš izklāstītajos iebildumos tiek kritizēts Komisijas veiktās pārkāpuma smaguma novērtēšanas rezultāts, ievērojot vispārīgo 2006. gada pamatnostādnēs sniegto metodoloģiju.

184 Šajā ziņā 2006. gada pamatnostādņu 19.–23. punktā ir noteikts:

“(19)
Naudas soda pamatsumma atbilst pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] daļai, ko nosaka atkarībā no pārkāpuma smaguma pakāpes, reizinot to ar gadu skaitu, kuru gaitā izdarīts pārkāpums.

(20) Smaguma pakāpi novērtē katram konkrētajam gadījumam un visiem pārkāpumu veidiem, ņemot vērā visus būtiskos lietas apstākļus.

(21) Vispārējais princips ir tāds, ka pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] daļu nosaka līmenī, kas nepārsniedz 30 % no visa pārdošanas apjoma [visas pārdevumu vērtības].

(22) Lai izlemtu, vai konkrētajā gadījumā pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] daļai jāatrodas minētā diapazona sākumā vai beigās, Komisija ņem vērā vairākus faktorus, piemēram, pārkāpuma veidu, visu attiecīgo dalībnieku kopējo tirgus daļu, pārkāpuma izdarīšanas ģeogrāfisko teritoriju un to, vai pārkāpums jau ir īstenots vai vēl ne.

(23) Horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas izlaides ierobežošanu, kas parasti ir slepenas, pēc sava rakstura pieder pie vissmagākajiem konkurences ierobežojumiem. Saskaņā ar konkurences politiku par tām jāpiemēro smags sods. Tāpēc, nosakot pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] daļu par šādiem pārkāpumiem, tai jāatrodas diapazona augšdaļā.”

185 Apstrīdētā lēmuma preambulas 953. apsvērumā Komisija secināja, ka diapazonā, kas maksimāli var sasniegt 30 %, *SLM* pārdevumu vērtība, kas ņemama vērā pārkāpuma smaguma novērtēšanai, ir 19 %.

186 Atbilstoši tam, kas norādīts apstrīdētajā lēmumā, šī proporcionālā daļa esot tikusi noteikta, ievērojot četrus faktorus, kas minēti kā piemēri 2006. gada pamatnostādņu 22. punktā.

187 Pirmkārt, runājot par pārkāpuma veidu, Komisija norādīja, ka "visi uzņēmumi, izņemot *Fundia*, ir bijuši iesaistīti tirgus sadalē (kvotu noteikšanā), klientu sadalē un horizontālā cenu noteikšanā" un ka "šie pasākumi ir uzskatāmi par vistraucējošākajiem konkurences ierobežojumiem, kas negatīvi ietekmē konkurences pamatfaktorus" (apstrīdētā lēmuma preambulas 939. apsvērums).

188 Otrkārt, attiecībā uz to uzņēmumu kopējo tirgus daļu, attiecībā uz kuriem ir izdevies konstatēt pārkāpumu, Komisija secināja, ka to var "novērtēt aptuveni 80 % apmērā" (apstrīdētā lēmuma preambulas 946. apsvērums).

189 Treškārt, saistībā ar pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu Komisija uzsvēra, ka tas "laika gaitā ir mainījies", ka "no 1984. līdz 1995. gadam tas ir attiecies uz Vāciju, Franciju, Itāliju, Nīderlandi, Beļģiju, Luksemburgu, Spāniju un Austriju" un ka "no 1996. līdz 2002. gadam pārkāpums ir attiecies uz tām pašām valstīm, kā arī Portugāli, Dāniju, Zviedriju, Somiju un Norvēģiju" (apstrīdētā lēmuma preambulas 947. apsvērums).

190 Ceturtkārt, runājot par pārkāpuma īstenošanu, Komisija norādīja, ka, "lai gan tie ne vienmēr ir pilnībā sasnieguši mērķi, nolīgumi katrā ziņā ir tikuši īstenoti" (apstrīdētā lēmuma preambulas 950. apsvērums).

191 Prasītāju argumentācija ir jāizskata, ņemot vērā šos konstatējumus.

192 Pirmām kārtām *SLM* un *Ori Martin* norāda, ka, lai noteiktu pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, Komisijai esot bijusi jāņem vērā mazāka *SLM* atbildība par pārkāpumu salīdzinājumā ar citu, daudz vairāk vai ilgāk iesaistīto uzņēmumu atbildību. Šajā ziņā prasītājas apgalvo, ka Komisija neesot pietiekami individualizējusi savu argumentāciju, lai ņemtu vērā *SLM* dalības pārkāpumā īpatnības.

193 Tomēr, ņemot vērā 2006. gada pamatnostādnēs izklāstīto vispārīgo metodoloģiju, ir jānorāda, ka Komisija šādu soda individualizāciju parasti veic nevis sākotnējā soda pamatsummas noteikšanas posmā, bet gan vēlākā šīs summas pielāgošanas posmā vai pat vēl vēlāk – ja tas izrādās nepieciešams.

194 Ir jākonstatē, ka pamatsummas noteikšanas posmā Komisija uzņēmumus, kuriem ir bijusi vadošā loma vai kas darbojušies kā koordinatori attiecībā uz dažādiem vienotā pārkāpuma aspektiem, neaplūkoja atšķirīgi no uzņēmumiem, kas bija vienkārši pārkāpuma dalībnieki. Tāpat Komisija nav uzskatījusi par lietderīgu nošķirt uzņēmumus, kas sākotnēji piedalījās tikai Itālijas klubā, no tiem, kas tajā pašā laikā piedalījās Itālijas klubā un Cīrihes vai Eiropas klubā, jo, Komisijas ieskatā, "Itālijas kluba ģeogrāfiskais tvērums lielā mērā pārklājas ar Eiropas mēroga nolīgumu ģeogrāfisko tvērumu" (apstrīdētā lēmuma preambulas 949. apsvērums).

195 Konkrētajā lietā nevienu no četriem konstatējumiem, ko minējusi Komisija, lai pamatotu savu lēmumu noteikt pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kura ņemama vērā pārkāpuma smaguma pakāpes novērtēšanā, 19 % apmērā, prasītājas nav apstrīdējušas. Visi šie konstatējumi ir objektīvi pierādīti ar apstrīdētajā lēmumā šajā ziņā minētajiem lietas materiāliem un ir derīgi attiecībā uz pārkāpumu kopumā, nevis tikai konkrēti attiecībā uz *SLM*.

196 Turklāt, runājot par pārdevumu vērtības proporcionālās daļas, kura ņemama vērā pārkāpuma smaguma pakāpes novērtēšanā, noteikšanu, nav pamata apgalvot, ka Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka *SLM* nebija piedalījusies Cīrihes klubā vai citos pārkāpuma aspektos, jo šī proporcionālā daļa ir tikusi izmantota tikai par laiku, sākot no brīža, kad *SLM* piedalījās pārkāpumā, un tikai attiecībā uz *SLM* pārdevumiem saistībā ar pārkāpumu (šajā ziņā skat. šā sprieduma 159.–180. punktu).

197 Tātad pirmais iebildums ir noraidāms kā nepamatots.

198 Otrām kārtām, runājot par iedarbību, kas varētu būt argumentam, ka aizliegtā vienošanās nav radījusi vēlamas sekas tirgū, ir jānorāda, ka šajā lietā Komisija ir norādījusi, ka, ņemot vērā tādu nolīgumu un saskaņotu darbību esamību, kuru mērķis ir bijis ierobežot konkurenci, to konkrēto seku tirgū vērā ņemšana ir lieka. Konkrētajā lietā Komisija tomēr ir norādījusi, ka varētu izteikt pieņēmumu par šādām sekām, jo esot bijis pierādīts, ka minētie pasākumi vismaz daļēji ir tikuši īstenoti (apstrīdētā lēmuma preambulas 676.–681. apsvērums).

199 Katrā ziņā tad, kad tā noteica pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas būtu ņemama vērā, lai izvērtētu pārkāpuma smagumu, Komisija neatsaucās uz pārkāpuma sekām tirgū, bet vienīgi minēja, ka tas esot ticis īstenots.

200 Turklāt ir jākonstatē, ka konkrētajā gadījumā Komisijas izvēlētā pārdevumu vērtības proporcionālā daļa atrodas diapazona augšdaļas (no 15 līdz 30 %) apakšējā daļā, kaut arī 2006. gada pamatnostādnēs pēc tam, kad Komisija bija norādījusi, ka šajā lietā aplūkotā veida aizliegtā vienošanās ir viens no vissmagākajiem konkurences ierobežojumiem un tā ir stingri jāsoda, tā precizēja, ka šādā gadījumā vērā ņemamā pārdevumu proporcionālā daļa parasti būs diapazona augšdaļā.

201 Šajos apstākļos var pieņemt, ka, ja Komisija faktiski būtu konstatējusi konkrētas sekas, tā būtu izmantojusi augstāku proporcionālu daļu nekā 19 %.

202 Otrais iebildums līdz ar to ir jānoraida kā neiedarbīgs, ņemot vērā Komisijas šajā lietā izvēlēto smaguma pakāpi un iemeslus, kas tikuši norādīti, lai to pamatotu.

203 Trešām kārtām no paša sākuma ir jānoraida iebildums par to, ka par pārkāpumu uzliktie sodi esot kopumā nesamērīgi, ņemot vērā agrāku Komisijas praksi vai PT nozares vērtību Eiropā. Šāds jautājums, kas attiecas uz konkurences politiku, kuru īsteno Komisija, lai apkarotu karteļus, pārsniedz attiecībā uz apstrīdēto lēmumu veicamās tiesas kontroles ietvaru. Konkrētajā gadījumā nav nepieciešams lemt par kopējo naudas sodu summu, ko Komisija uzlikusi laika gaitā, vai abstrakti aplūkot visu sodu, kas tikuši uzlikti par PT karteli, kopējo vērtību.

204 Tāpat, runājot par iebildumu, kas balstās uz apgalvotajām atšķirībām starp *SLM* vai kādu citu apstrīdētajā lēmumā sodītu uzņēmumu, ir jānorāda, ka šajā stadijā tiesas kontrole attiecas uz vērtējumu, ko apstrīdētajā lēmumā veica Komisija, nosakot to pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas ņemama vērā, lai izvērtētu pārkāpuma smagumu, 19 % apmērā. Šis vērtējums taču tika veikts nevis tālab, lai noteiktu gala rezultātu, t.i., naudas soda apmēru, kas uzliekams beigu beigās pēc iespējamām korekcijām, lai ņemtu vērā noteiktus apstākļus, bet gan agrākā stadijā, proti, nosakot pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas būtu jāņem vērā, lai noteiktu naudas soda pamatsummu. Tātad galīgais naudas soda apmērs ir atkarīgs no faktoriem, kas konkrēti raksturo katru no šiem uzņēmumiem, tādiem kā, piemēram, sadarbība atbilstoši paziņojumam par iecietību vai maksimālā likumiskā robežvērtība, kas atbilst 10 % apmērā no kopēja apgrozījuma. Aplūkotajā lietā, nepastāvot argumentiem, kas ļautu uzskatīt, ka *Redaelli*, *CB* vai *ITC* situācija būtu līdzīga *SLM* situācijai attiecībā uz visiem faktoriem, ko Komisija ņēmusi vērā, izvērtējot šo uzņēmumu situāciju, šis iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

205 Visbeidzot attiecībā uz iebildumu par pamatojuma nepietiekamību ir jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā juridiski pietiekami ir izklāstīti apstākļi, kas tikuši ņemti vērā, lai noteiktu *SLM* pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas ņemta vērā, lai izvērtētu pārkāpuma smagumu (apstrīdētā lēmuma preambulas 936.–953. apsvērums).

206 LESD 296. pants turklāt nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas liek Komisijai savos lēmumos paskaidrot iemeslus, kuru dēļ tā saistībā ar naudas soda apmēra aprēķināšanu nav izmantojusi pieeju, kas ir alternatīva tai, kura faktiski izmantota apstrīdētajā lēmumā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 19. maijs, *IMI* u.c./Komisija, T-18/05, Krājums, EU:T:2010:202, 153. punkts un tajā minētā judikatūra).

207 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju iebildumi attiecībā uz pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas noteikta atbilstoši pārkāpuma smaguma pakāpei, ir jānoraida.

c) Par *SLM* dalības aizliegtās vienošanās darbības ilgumu

Lietas dalībnieku argumenti

208 *SLM* lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tajā tai ir pārmesta dalība Itālijas klubā kopš 1997. gada februāra, nevis no 1999. gada beigām. Konkrēti, Komisija neesot ņēmusi vērā vairākus ļoti svarīgus apstākļus, kas liekot noraidīt [apgalvojumu par] *SLM* dalības Itālijas klubā sākuma datumu. Pirmkārt, neviens *SLM* pārstāvis neesot piedalījies 1997. gada 10. februāra sanāksmē. Otrkārt, nākamajā, 1997. gada 4. martā rīkotajā sanāksmē tika paziņots, ka *SLM* vēl nav pieņēmusi lēmumu pievienoties Itālijas klubam, un *Redaelli* turklāt paziņoja, ka *SLM* nebija pievienojusies nolīgumam par Itālijas tirgus sadali. Treškārt, saistībā ar 1998. gada aprīlī rīkoto sanāksmi esot norādīts, ka *SLM*, kas nebija klāt arī šajā sanāksmē, īstenoja agresīvu politiku. Ceturtkārt, no *Redaelli* 2003. gada 20. marta pieteikuma par iecietības programmas piemērošanu izrietot, ka *SLM* bija sākusi piedalīties sanāksmēs tikai 1999. gada beigās, ko apstiprinot *Tréfileurope*. Piektkārt, vienīgie rēķini, ko izrakstījusi persona, kura bija atbildīga par kontroli, un kas tika atrasti attiecībā uz *SLM*, attiecas uz kontroles darbībām kopš 2000. gada marta, nevis par agrāku periodu.

209 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem. Tā atgādina tā vienotā pārkāpuma jēdzienu un saturu, kurš pastāvēja kopš Cīrihes kluba izveides 1984. gadā un kurā *SLM* piedalījās kopš 1997. gada 10. februāra, pievienojoties jau īstenotajam plānam. Runājot par 1997. gada 10. februāra sanāksmi, tā esot atzīstama par pirmo *SLM* tiešās dalības aizliegtās vienošanās darbībās gadījumu, kā izriet no kvotu sadalījuma un no *SLM* pārstāvja sniegto datu paziņošanas.

Vispārējās tiesas vērtējums

210 *SLM* neapstrīd savu dalības faktu Itālijas klubā kopš 1999. gada beigām. Tā to atzina neilgi pēc Komisijas 2002. gada septembrī veiktajām pārbaudēm. Tiesvedībā Vispārējā tiesā *SLM* tāpat neapstrīd to, ka tā piedalījusies pēdējā Eiropas kluba posmā, proti, posmā, kad minētais klubs ticis integrēts ar Itālijas klubu – no 2000. gada septembra līdz 2002. gada 19. septembrim.

211 Turpretim *SLM* apstrīd tās dalības Itālijas klubā faktu attiecībā uz laikposmu no 1997. gada 10. februāra līdz 1999. gada beigām. Tās dalība aizliegtās vienošanās darbībās nevarēja tikt apgalvota attiecībā uz šo laikposmu.

212 Turklāt, kā jau tika norādīts, saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktu, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

213 Šajā ziņā 2006. gada pamatnostādņu 24. punktā Komisija norādīja, ka, "lai pilnībā ņemtu vērā katra uzņēmuma pārkāpuma izdarīšanas ilgumu, summu, ko nosaka uz pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] pamata [..], reizina ar gadu skaitu, kuru gaitā uzņēmums piedalījies pārkāpumā". Šajā pašā punktā Komisija ir precizējusi, ka "periodu, kas mazāks par sešiem mēnešiem, ieskaita kā pusgadu, un periodu, kas garāks par sešiem mēnešiem, bet īsāks par veselu gadu, ieskaita kā veselu gadu".

214 Konkrētajā gadījumā, kā tas norādīts apstrīdētā lēmuma preambulas 956. apsvērumā, Komisija ir izvēlējusies ņemt vērā faktisko dalības pārkāpumā ilgumu, kas izteikts gados un pilnos mēnešos, noapaļojot to līdz mēnesim, nevis noapaļot laikposmus tā, kā tas piedāvāts pamatnostādnēs.

215 Turklāt saskaņā ar judikatūru Komisijas pienākums ir pierādīt ne tikai aizliegtas vienošanās esamību, bet arī tās ilgumu. It īpaši ir jāatgādina, ka saistībā ar pierādījumu iegūšanu par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu Komisijai ir pienākums pierādīt tās konstatētos pārkāpumus un sniegt atbilstošus pierādījumus, lai juridiski pietiekami pierādītu pārkāpumu veidojošo apstākļu esamību (skat. spriedumu, 2013. gada 17. maijs, *Trelleborg Industrie* un *Trelleborg*/Komisija, T-147/09 un T-148/09, Krājums, EU:T:2013:259, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

216 Tiesas šaubas ir jāvērš par labu uzņēmumam, kas ir lēmuma, ar kuru konstatēts pārkāpums, adresāts. Tādējādi tiesa nevar secināt, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi attiecīgā pārkāpuma esamību, ja par šo jautājumu tai vēl ir šaubas, it īpaši saistībā ar prasību par lēmuma, ar kuru ir uzlikts naudas sods, atcelšanu vai grozīšanu. Proti, pēdējās minētās situācijas gadījumā ir jāņem vērā nevainīguma prezumpcijas princips, kas ir viena no pamattiesībām, kuras ir aizsargātas Savienības tiesību sistēmā un nostiprinātas Pamattiesību hartas 48. panta 1. punktā. Ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī ar tiem saistīto sodu raksturu un smagumu, nevainīguma prezumpcijas princips ir it īpaši piemērojams procesos par uzņēmumiem piemērojamo konkurences tiesību normu pārkāpumiem, par kuriem var tikt uzlikts naudas sods vai kavējuma nauda. Tādējādi Komisijai ir jāsniedz precīzi un saskanīgi pierādījumi, lai radītu stingru pārliecību, ka apgalvotais pārkāpums ir izdarīts (skat. spriedumu *Trelleborg Industrie* un *Trelleborg*/Komisija, minēts 215. punktā, EU:T:2013:259, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

217 Katram Komisijas sniegtajam pierādījumam nav obligāti jāatbilst šiem kritērijiem attiecībā uz katru no pārkāpuma elementiem. Ir pietiekami, ja netiešu pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā izvērtējot, atbilst šai prasībai (skat. spriedumu *Trelleborg Industrie* un *Trelleborg*/Komisija, minēts 215. punktā, EU:T:2013:259, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

218 Turklāt parasti darbības, ko ietver pret konkurenci vērstie nolīgumi, notiek slepeni, sapulces notiek slepus un ar tām saistītā dokumentācija ir ierobežota līdz minimumam. No tā izriet, ka pat tad, ja Komisija atklāj dokumentus, kas tiešā veidā apliecina prettiesisku saziņu starp tirgus dalībniekiem, tādus kā sanāksmes protokoli, tie parasti ir tikai fragmentāri un izkaisīti, kā rezultātā bieži vien noteiktas detaļas ir jārekonstruē, izmantojot dedukciju. Tādēļ lielākajā daļā gadījumu pret konkurenci vērstu darbību vai nolīguma pastāvēšana ir jāsecina no noteiktām sakritībām un norādēm, kuras, skatot kopsakarā un nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, var būt pierādījums konkurences tiesību normu pārkāpumam (skat. spriedumu *Trelleborg Industrie* un *Trelleborg*/Komisija, minēts 215. punktā, EU:T:2013:259, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

219 Visbeidzot judikatūrā ir prasīts, lai gadījumā, ja trūkst pierādījumu, kas tieši apstiprina pārkāpuma ilgumu, Komisija balstītos vismaz uz pierādījumiem, kas attiecas uz tādiem faktiem, kuri ir pietiekami saistīti laikā, lai varētu saprātīgi pieņemt, ka šis pārkāpums ir veikts nepārtraukti no viena konkrēta datuma līdz otram (skat. spriedumu *Trelleborg Industrie* un *Trelleborg*/Komisija, minēts 215. punktā, EU:T:2013:259, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

220 Konkrētajā lietā Komisija ir secinājusi, ka *SLM* piedalījās pārkāpumā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma 1. pants un preambulas 862. un 899. apsvērums, kā arī šā sprieduma 127.–131. punkts).

221 Komisijas ieskatā, *SLM* dalības aizliegtās vienošanās darbībās apstākļi esot bijuši šādi:

— *SLM* piedalījās Itālijas klubā no 1997. gada 10. februāra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 866. apsvērums un šā sprieduma 127., 128. un 130. punkts);

— *SLM* vismaz kopš 1999. gada 29. novembra zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu Eiropas mērogā, lai novērstu cenu samazināšanos (apstrīdētā lēmuma preambulas 649. un 650. apsvērums un šā sprieduma 129. punkts), un šīs zināšanas attiecās uz dažādiem vienotā un turpinātā pārkāpuma aspektiem, tostarp uz to, kas bija saistīts ar Skandināviju un tika apspriests 1999. gada 29. novembra sanāksmē;

— *SLM* ir jāatzīst par atbildīgu par tās dalību Eiropas klubā no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 865. apsvērums un šā sprieduma 131. punkts).

– Par apstākļiem pirms 1997. gada 10. februāra sanāksmes

222 Pat pirms atsauces uz 1997. gada 10. februāra sanāksmi Komisija apstrīdētajā lēmumā atzīmēja, ka tās rīcībā ir daudzas norādes, kas ļauj tai secināt, ka *SLM* bija zinājusi par Itālijas kluba pastāvēšanu (apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērums un šā sprieduma 128. punkts).

223 Tomēr izrādās, ka neviens no elementiem, uz kuriem šajā ziņā atsaukusies Komisija, – pats par sevi vai arī aplūkojot tos visus kopumā – nav pārliecinošs.

224 Pirmais elements, kuru Komisija minējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērumā, ir saistīts ar divām norādēm, kas ietvertas dokumentā ar *ITC* rokrakstā sagatavotajām piezīmēm par Itālijas kluba 1995. gada 18. decembra sanāksmi, kurā *Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC* bija noteikušas cenas, kas būtu piemērojamas kopš 1996. gada, attiecībā uz katru ceturksni. Atbilstoši šim dokumentam – kā to lasa Komisija – trešie uzņēmumi bija jāinformē par šīm jaunajām cenām. Runa bija par "ārzemju [uzņēmumiem]/*Trame*/*SLM*" vai "[*Tréfileurope*, *Trame* un *DWK*]/*SLM* [pārstāvjiem]" (apstrīdētā lēmuma preambulas 429. apsvērums). Lai gan šis dokuments var palīdzēt pierādīt četru galveno Itālijas kluba dalībnieku (*Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC*) nodomu paplašināt to nolīguma darbības jomu, ir nepieciešami vēl citi pierādījumi, lai konstatētu, ka šī deklarācija par nodomu ir faktiski tikusi realizēta un tātad vismaz *SLM* zināja par jaunajām *Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC* noteiktajām cenām. Šajā lietā tādu pierādījumu nav.

225 Otrais elements, ko min Komisija, ir saistīts ar tabulām, kurās parādīts tonnu skaita sadalījums pa klientiem un kurās norādīti galvenie piegādātāji Itālijas tirgū 1997. gadā, kas tika noteikti Itālijas kluba 1996. gada 17. decembra sanāksmē. Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 417. apsvērumā norādīja, ka "uzņēmumi *Austria Draht*, *Trame*, *SLM* un *DWK* bija arī paredzēti *Excel* tabulās, bet kolonnas, kurās būtu jānorāda to klientu identitāte un atļautie pārdošanas apjomi, tika atstātas tukšas". Apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērumā Komisija arī norādīja, ka, "lai gan kolonnas attiecībā uz *SLM* palika neaizpildītas, uzņēmuma ņemšana vērā tabulā ir norāde uz to, ka diskusijas starp pusēm bija notikušas vai vismaz bija ieplānotas". Arī šajā gadījumā, nepastāvot pierādījumiem, kas ļautu konstatēt, ka *SLM* bija faktiski iesaistīta diskusijās attiecībā uz to, iepriekš minētais dokuments nevar tikt interpretēts tā, kā tas tika interpretēts.

226 Trešais elements, ko norāda Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērumā, ir tas, ka uz *SLM* gadījumu ir tikušas izdarītas atsauces *ITC* rokrakstā sagatavotajās piezīmēs par Itālijas kluba 1997. gada 17. janvāra (īstenībā – 19. janvāra) un 27. janvāra sanāksmēm. Šādas atsauces nav uzskatāmas par pierādījumu tam, ka *SLM* zināja par Itālijas klubu, pat pirms tā sākusi tajā piedalīties. Proti, ar to vien, ka karteļa locekļi ir minējuši kādu konkurējošu uzņēmumu, rakstot piezīmes vai sanāksmes laikā, nevar pietikt, lai konstatētu, ka šis uzņēmums ir karteļa dalībnieks. Konkrētajā gadījumā turklāt ir grūti

saprast, par ko ir šīs uz *SLM* izdarītās atsauces. Runājot par piezīmēm attiecībā uz 1997. gada 19. janvāra sanāksmi, par kurām *ITC* atzīst, ka tās ir daļēji nelasāmas, šķiet, ka norāde "*SLM*/*Trame*" ir tikusi izdarīta, atsaucoties uz mēģinājumu identificēt kāda klienta piegādātājus, bet šai norādei ir uzreiz pievienota jautājuma zīme. Runājot par piezīmēm attiecībā uz 1997. gada 27. janvāra sanāksmi, tajās ir atrodamas vairākas atsauces uz *SLM*, bet šīs atsauces vispār nav saprotamas. Visskaidrākā atsauce ir par to, ka *SLM* piedāvāja "920" kādam klientam un ka *Trame* sniedza citu piedāvājumu. Šajā ziņā tomēr ir jānorāda, ka citās *ITC* rokrakstā sagatavotajās piezīmēs par 1997. gada janvāri (kurās arī ir ietverta iepriekš minētā atsauce uz "920") ir iespējams lasīt, ka klients *San Michele* norādīja, ka "*SLM* tai pārsūtīja rakstveida piedāvājumu par 940". Šī atsauce ļauj ilustrēt apgalvojumu, ko sniegusi *SLM* savos procesuālajos rakstos un saskaņā ar kuru tās konkurenti ar kopīgo klientu palīdzību varēja iegūt daudzas ziņas par *SLM* pārdotajiem daudzumiem un piemērotajām cenām. Turklāt ir jānorāda, ka piedāvātā cena ir krietni zemāka nekā tā, ko bija vēlējušies panākt Itālijas kluba locekļi (1995. gada 18. decembra sanāksmē paredzētās cenas bija diapazonā no 1300 līdz 1400, *ITC* 1997. gada 27. janvāra rokrakstā sagatavotajās piezīmēs bija minēti *Redaelli* piedāvājumi par 1090).

227 No iepriekš minētā izriet, ka dažādie elementi, kas attiecas uz laikposmu pirms 1997. gada 10. februāra sanāksmes un kas minēti apstrīdētā lēmuma preambulas apsvēruma 474. apsvērumā, neļauj konstatēt, ka "vairāki netieši pierādījumi liecina, ka [*SLM*] zināja par Itālijas nolīgumu kopš 1995. gada 18. decembra". Katrā ziņā Komisija nav atzinusi *SLM* par atbildīgu par laikposmu pirms 1997. gada 10. februāra.

– Par elementiem kas attiecas uz 1997. gada 10. februāra sanāksmi

228 Lai noteiktu *SLM* dalības Itālijas klubā sākumu, Komisija norādīja, ka "pirmais pierādītais gadījums, kad *SLM* tika piešķirta kvota, notika 1997. gada 10. februāra sanāksmē" (apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērums un šā sprieduma 128. punkts).

229 Iedaļā, kas attiecas uz šo sanāksmi un kas ietverta apstrīdētā lēmuma 3. pielikumā, Komisija norādīja, ka tā, iespējams, tika rīkota *Redaelli* telpās, piedaloties *Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC* pārstāvjiem. *SLM* nav minēta šīs sanāksmes dalībnieku vidū.

230 Turklāt atbilstoši pierādījumiem, ko Komisija minējusi šajā iedaļā, Itālijas kluba 1997. gada 10. februāra sanāksme attiecās uz šādiem jautājumiem:

— "*ITC*. [*A*.] k-ga rokrakstā sagatavotās piezīmes par sanāksmi, kas attiecās uz informācijas apmaiņu par galveno klientu veiktajām iegādēm un piemērotajām cenām" ("norādes par informācijas apmaiņu");

— "Piezīmes arī par kvotu iedalīšanu noteiktiem klientiem (to nosaukumi ir minēti) starp *SLM*, no vienas puses, un *Redaelli*, *CB*, *Tycsa*, *ITC*/[*A*.], no otras puses", kā arī fakts, ka "šo informāciju sniegušas *CB* ([*C*.] k-gs) un *Itas* ([*Am*.] k-gs), kas savukārt ieguvuši ziņas par *SLM* no paša [*Ch*.] k-ga, *SLM* pārstāvja" ("norādes par "kvotu" iedalīšanu");

— "Tāpat ir minēta [persona, kas ir atbildīga par kontroli]: "[*Pr*.]: Nr. 1. *Redaelli* Nr. 2. *Tréfileurope* Nr. 3. *Itas* Nr. 4. *CB* Nr. 5. *Italcables*" ("norāde par personu, kas ir atbildīga par kontroli");

— "Turklāt ir minēts apstāklis, ka *Trame* [..] pārdotu 930 tonnas uz ārzemēm [..]" (šai norādei nav nozīmes šajā lietā);

— "[*A*.] k-gs [(*ITC*)] tāpat pierakstīja [*K*.] k-ga [(*Tréfileurope*)], [*T*.] k-ga [(*DWK*)], [*Ch*.] k-ga [(*SLM*)], [*C*.] k-ga [(*CB*)] un [*Pr*.] k-ga telefonu numurus. Nākamā sanāksme notiks 1997. gada 17. februārī" ("norāde par *SLM* pārstāvja telefona numuru").

231 Šī informācija ir, pirmkārt, no dokumenta, kurā izklāstītas *ITC* rokrakstā sagatavotās piezīmes par konkrētajā gadījumā aplūkoto sanāksmi, un, otrkārt, no *ITC* 2002. gada 21. septembrī iesniegtā pieteikuma iecietības programmas piemērošanai. Par šo jautājumu Komisijas rīcībā tātad ir tikai viens informācijas avots – *ITC*, kā Komisija arī varējusi precizēt savā atbildē uz Vispārējās tiesas procesa organizatorisko pasākumu ietvaros uzdoto jautājumu.

232 Apstrīdētajā lēmumā ietvertais Komisijas apgalvojums, ka "[*SLM*] dalība Itālijas klubā, sākot no 1997. gada 10. februāra, tomēr ir skaidri pierādīta, pamatojoties uz dokumentāriem pierādījumiem un vairākiem paziņojumiem *ITC*, *Tréfileurope* un *CB* pieteikumos iecietības programmas piemērošanai" (apstrīdētā lēmuma preambulas 863. apsvērums un šā sprieduma 130. punkts), var tādējādi likties maldinošs, jo šis apgalvojums izriet tikai no *ITC* pieteikuma iecietības programmas piemērošanai. Proti, paziņojumi, kas izdarīti saistībā ar *Tréfileurope* un *CB* pieteikumiem iecietības programmas piemērošanai attiecībā uz *SLM*, neattiecas uz *SLM* dalības Itālijas klubā sākuma datumu, bet tajos ir vienīgi norādīts, ka *SLM* bija piedalījusies Itālijas klubā. Turklāt no *Redaelli* un *Tréfileurope* pieteikumiem iecietības programmas piemērošanai izriet, ka Itālijas klubam bija divi periodi, t.i., pirmais, kad tajā piedalījās tikai kodols, ko veidoja *Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC*, kā arī *Tréfileurope*, un otrais, kad šiem uzņēmumiem bija pievienojušies citi, tostarp *SLM*.

233 Tāpat interpretācija, ko Komisija sniegusi apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērumā attiecībā uz pierādījumiem, uz kuriem tā atsaucas saistībā ar Itālijas kluba 1997. gada 10. februāra sanāksmi, nevar kliedēt tiesas šaubas.

234 Pirmkārt, runājot par norādēm par kvotu iedalīšanu, ir jānorāda, ka Komisijas lietotais izteiciens "kvotu iedalīšana" ir pārprotams, jo ir grūti saprast, vai *ITC* rokrakstā sagatavotajās piezīmēs attiecībā uz *SLM* un citiem piegādātājiem minētie daudzumi ir jau piegādātie daudzumi vai piegādājamie daudzumi. *ITC* pieteikumā iecietības programmas piemērošanai šajā ziņā ir norādīts, ka runa ir par *SLM* veiktajiem sūtījumiem.

235 Aplūkotajā lietā nevar tikt izslēgts, ka diskusiju, kas 1997. gada 10. februāra sanāksmes laikā notikušas starp *Redaelli*, *CB*, *Itas* un *ITC* pārstāvjiem, mērķis bija nevis garantēt *SLM*, uzņēmuma, kas nav piedalījies sanāksmē, pārdevumus, bet gan drīzāk identificēt *SLM* klientus un izvērtēt tās kā savu klientu piegādātājas relatīvo lielumu, salīdzinot ar Itālijas kluba dalībnieku lielumu. Šāds pieņēmums turklāt ļautu izskaidrot, kāpēc norādes par kvotu iedalīšanu ir sadalītas divās kolonnās – vienā attiecībā uz *SLM* un otrajā attiecībā uz *Redaelli*, *CB*, *Tycsa* un *ITC*.

236 Otrkārt, runājot par informācijas attiecībā uz *SLM*, kas ietverta norādēs par kvotu iedalīšanu, izcelsmi, no apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvēruma izriet, ka "*ITC* piezīmēs ir skaidri norādīts, ka *CB* un *ITC* bija ieguvušas informāciju par *SLM* veiktajiem pārdevumiem no [*SLM* pārstāvja]". Tomēr, lasot *ITC* piezīmes, kas, visticamāk, tika sagatavotas faktu rašanās laikā, nešķiet tik acīmredzami, ka tajās patiešām tas ir norādīts. Vienīgi var konstatēt, ka šīs piezīmes sākas ar norādi "*SLM*" kopā ar viena no tās pārstāvjiem uzvārdu, kas rakstīts ar lieliem burtiem, un pēc tam tajās ir ietvertas norādes par kvotu iedalīšanu. Tieši pieteikumā iecietības programmas piemērošanai *ITC* norādīja, ka informācija attiecībā uz *SLM* tika iegūta no *CB* un *Itas* pārstāvjiem, kas bija minējuši, ka šo informāciju ieguvuši no iepriekš minētā *SLM* pārstāvja.

237 Pārmetumi *SLM* tātad izrādās netieši, jo tie ir pamatoti ar to, ko *ITC* pārstāvim bija norādījuši *CB* un *Itas* pārstāvji. Lai konstatētu šo pārmetumu pamatotību, Komisijai bija iespēja noskaidrot pie *CB* un *Itas*, vai tas, ko piecus gadus pēc attiecīgo faktu rašanās norādījusi *ITC*, patiešām atbilst minētās sanāksmes saturam. Pierādījumi, kas konkrētajā gadījumā ir Komisijas rīcībā, nav pietiekami, lai noliegtu jebkādu ticamību tēzei, ko aizstāv *SLM*, kura apstrīd, ka tā būtu šīs informācijas izcelsme, un norāda, ka šī informācija varēja viegli tikt iegūta no klientiem vai konkurentiem (kā tas – citā gadījumā – konstatēts šā sprieduma 226. punktā).

238 Treškārt, ņemot vērā citu *ITC* rokrakstā sagatavotajās piezīmēs ietverto informāciju, tāpat ir secināms, ka var būt neloģiski piešķirt kvotas *SLM*, tajā pašā laikā – kā tas taču tika izdarīts attiecībā uz *Redaelli*, *Tréfileurope*, *CB*, *Itas* un *ITC* – nenodrošinot, ka šīs kvotas pārbaudīs persona, kas ir atbildīga par kontroli. Tāpat, lai gan norāde uz *SLM* pārstāvja telefona numuru var liecināt, ka, iespējams, ar viņu varēja sazināties pēc sanāksmes, tas tam vēl nav pierādījums un var tikt izskaidrots arī ar Itālijas kluba locekļu iespējamo vēlmi nākotnē piesaistīt *SLM*, kamēr šie locekļi varēja labāk izvērtēt šī piegādātāja lomu Itālijas tirgū.

239 Visbeidzot katrā ziņā ir arī jānorāda, ka – tāpat kā tas ir attiecībā uz pierādījumiem pirms 1997. gada 10. februāra sanāksmes – Komisijai nav izdevies sniegt nekādus pierādījumus, kas ļautu juridiski pietiekami konstatēt, ka *SLM* apzinājās savu dalību Itālijas klubā, ņemot vērā šī kluba locekļu diskusijas par *SLM* situāciju.

240 No iepriekš minētā izriet, ka, nepastāvot nevienam pierādījumam, kas varētu apstiprināt saturu, ar pierādījumiem attiecībā uz 1997. gada 10. februāra sanāksmi nepietiek, lai secinātu, ka *SLM* dalība Itālijas klubā ir sākusies no minētā datuma.

– Par elementiem pēc 1997. gada 10. februāra sanāksmes

241 Komisija norāda arī uz elementiem, kas datējami ar laiku pēc 1997. gada 10. februāra sanāksmes, lai pamatotu savu vērtējumu attiecībā uz *SLM* dalības Itālijas klubā sākuma brīdi un ilgumu (apstrīdētā lēmuma preambulas 474. apsvērums un šā sprieduma 128. punkts).

242 Konkrētāk, apstrīdētajā lēmumā Komisija noraidīja vairākus argumentus, ko *SLM* atkārto tiesvedībā Vispārējā tiesā. Runa tādējādi ir par paziņoto norādi, saskaņā ar kuru *SLM* joprojām ir šaubas, kā *ITC* tās minējusi *ITC* pieteikumā iecietības programmas piemērošanai saistībā ar rokrakstā sagatavotajām piezīmēm attiecībā uz 1997. gada 4. marta sanāksmi, par argumentu, kas attiecas uz personas, kura ir atbildīga par kontroli, sagatavoto rēķinu neesamību attiecībā uz *SLM* par laikposmu pirms 2000. gada, kā arī par *Redaelli* paziņojuma, kas iekļauts tās 2003. gada 20. marta pieteikumā iecietības programmas piemērošanai, saturu (apstrīdētā lēmuma preambulas 477. un 478. apsvērums un šā sprieduma 128. punkts).

243 Runājot par *ITC* apgalvojumiem par rokrakstā sagatavotajām piezīmēm attiecībā uz Itālijas kluba 1997. gada 4. marta sanāksmi, kurā piedalījās *Redaelli*, *CB*, *Itas*, *ITC* un *Tréfileurope*, kā arī par kontroli atbildīgās personas nodarbinātā persona, tā norādīja, ka "tikšanās laikā ražotāji tika informēti, ka [..] *Trame* un *DWK* grib piedalīties un ka tās atnāks nākamo reizi, savukārt *SLM* joprojām ir šaubas" (*Durante l'incontro i produttori vengono informati che [...] Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio*). Komisijas ieskatā, *SLM* šaubas noteikti nevarētu tikt interpretētas kā tās dalības Itālijas klubā pārtraukšana.

244 Šādai interpretācijai Vispārējā tiesa tomēr nevar piekrist, ņemot vērā, ka Komisijai šajā posmā vēl nav izdevies juridiski pietiekami pierādīt, ka *SLM* tolaik piedalījās Itālijas klubā. Tieši pretēji, iepriekš minētais *ITC* apgalvojums liecina, ka 1997. gada martā *SLM* vēl nebija izteikusi savu piekrišanu pievienoties Itālijas klubam.

245 Tomēr *SLM* dalība Itālijas klubā skaidri izriet no tā, kas paziņots par 1997. gada 15. aprīļa sanāksmi, kurā piedalījās *SLM* pārstāvis un kurā notikušas "diskusijas par pārdošanu, ko *Redaelli* ir veikusi noteiktam klientu skaitam, un par piedāvājumiem, ko klientiem ir izteikušas *SLM* un *CB*, par klientiem un pārdošanas kvotām", "pārdošanas, ko ir veikusi [..] *SLM* [..], detalizēta izskatīšana", kā arī "diskusija par kvotu piešķiršanu šiem pašiem uzņēmumiem (norādot konkrētu procentuālu skaitli)" (apstrīdētā lēmuma 3. pielikums).

246 Tāpat no tā, kas apstrīdētajā lēmumā ziņots par Itālijas kluba 1997. gada 30. septembra sanāksmi, kurā piedalījās *SLM* pārstāvis, izriet, ka ir tikusi minēta "pārdošanas kvotu, minimālās cenas un šo kvotu noteikšanas kritēriju definīcija". 1997. gada 22. decembra sanāksme, attiecībā uz kuru *SLM* klātbūtne nav norādīta, attiecās uz līdzīgiem elementiem saistībā ar *SLM*, tāpat kā 1998. gada 11. janvāra, 1998. gada 29. janvāra, 1998. gada 1. februāra, 1998. gada 5. marta, 1998. gada 12. aprīļa, 1998. gada 19. aprīļa, 1998. gada 21. jūnija, 1998. gada 3. septembra, 1998. gada 27. septembra, 1998. gada 15. novembra, 1998. gada 29. novembra, 1998. gada 14. decembra, 1999. gada 20. janvāra, 1999. gada 6. februāra, 1999. gada 24. februāra, 1999. gada 11. marta, 1999. gada 30. marta, 1999. gada 18. maija, 1999. gada 15. jūnija, 1999. gada 30. jūnija, 1999. gada 16. jūlija, 1999. gada 7. septembra, 1999. gada 5. oktobra, 1999. gada 19. oktobra, 1999. gada 29. novembra, 1999. gada 4. decembra, 1999. gada 14. decembra un 2000. gada 18. janvāra sanāksme, attiecībā uz kurām šoreiz *SLM* dalība tikusi ziņota.

247 Citas, vēlāk notikušās sanāksmes līdz 2002. gada 16. septembrī Milānā (Itālija) rīkotajai sanāksmei notika *SLM* pārstāvja klātbūtnē, un to priekšmets bija diskusijas, kas cita starpā attiecās uz kvotām vai cenām.

248 Šajā kontekstā apstāklis, ka kādā neprecizētajā brīdī 1998. gadā tabulā, kas bija *Tréfileurope* rīcībā, bija izklāstīta klientu iedalīšana 1998. gadam, minot *SLM*, bet nenorādot informāciju attiecībā uz šo uzņēmumu, kā tas pienācīgi paziņots apstrīdētā lēmuma 3. pielikumā, nevar atspēkot to, kas secināms no visiem iepriekš minētajiem elementiem, proti, ka Komisija – ar pierādījuma spēku, kas apmierina Vispārējo tiesu, – ir pierādījusi, ka kopš 1997. gada 15. aprīļa *SLM* piedalījās Itālijas kluba diskusijās, kuru mērķis bija izteikti vērsts pret konkurenci.

249 Tāpat ar apstākli, ka par kontroli atbildīgā persona pirms 2000. gada nav sniegusi rēķinus attiecībā uz *SLM*, kā arī ar *Redaelli* tās pieteikumā iecietības programmas piemērošanai sniegtā paziņojuma saturu, no kura izriet, ka *SLM* nebija piedalījusies Itālijas klubā no paša šī kluba funkcionēšanas sākuma, nevar pietikt, lai atspēkotu iepriekš izklāstīto secinājumu.

250 Turklāt pakārtoti ir svarīgi norādīt, kā to apgalvo *SLM*, ka tās dalību Eiropas klubā Komisija ir noteikusi tikai attiecībā uz laikposmu no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 865. apsvērums un šā sprieduma 131. punkts) un ka Komisija ir konstatējusi, ka vienīgi kopš 1999. gada 29. novembra *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu Eiropas mērogā, lai novērstu cenu samazināšanos (apstrīdētā lēmuma preambulas 650. apsvērums un šā sprieduma 129. punkts). Proti, runa ir par apstākļiem, kas ļauj raksturot *SLM* dalības pārkāpumā specifiskumu; šī dalība nav identiska citu uzņēmumu dalībai, jo minētie uzņēmumi – tādi kā *Redaelli* vai *Tréfileurope* – piedalījās ilgāku laiku vai pilnīgākā mērā dažādās vienotā pārkāpuma sastāvdaļās.

– Secinājums

251 No iepriekš minētā izriet, ka tā vietā, lai sāktos 1997. gada 10. februārī, *SLM* dalība Itālijas klubā var tikt pietiekami pierādīta tikai, sākot no 1997. gada 15. aprīļa, un šī dalība pēc tam ir pierādīta arī par laikposmu līdz 2002. gada septembrim.

252 Līdz ar to apstrīdētais lēmums šajā ziņā ir jāatceļ un no pārkāpuma ilguma, kas noteikts attiecībā uz *SLM*, jāizņem divu mēnešu periods no 1997. gada 10. februāra līdz 14. aprīlim. Šis periods neietekmē laikposmu, kas noteikts attiecībā uz *Ori Martin*, jo atbildība par *SLM* izdarīto pārkāpumu uz to ir attiecināta tikai no 1999. gada 1. janvāra.

253 Tāpat attiecībā uz *SLM* ir svarīgi atgādināt:

— tās dalību Eiropas klubā Komisija ir noteikusi tikai laikposmam no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 865. apsvērums un šā sprieduma 131. punkts);

— kopš 1999. gada 29. novembra tā zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu Eiropas mērogā, lai novērstu cenu samazināšanos (apstrīdētā lēmuma preambulas 650. apsvērums un šā sprieduma 129. punkts).

254 Šie apstākļi ir jāņem vērā arī *SLM* uzliktā naudas soda apmēra aprēķinā, ņemot vērā, ka Komisija nav nošķīrusi dažādas *SLM* dalības kartelī īpašības: vienīgi Itālijas klubā laikposmā no 1997. gada aprīļa līdz 1999. gada novembra beigām un pēc tam Eiropas mērogā laikposmā no 1999. gada decembra līdz 2002. gada septembrim.

255 Sekas, ko rada iepriekš minētais attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu, tiks izvērtētas tālāk, Vispārējai tiesai īstenojot savu neierobežoto kompetenci.

d) Par papildus noteikto pārdevumu vērtības proporcionālo daļu

Lietas dalībnieku argumenti

256 *SLM* un *Ori Martin* izvirza tādus pašus argumentus, kādi tika izklāstīti attiecībā uz smaguma novērtēšanu saistībā ar 2006. gada pamatnostādņu 25. punktā paredzētās papildsummas uzlikšanu. Neviens kritērijs neļaujot saprast, kāpēc tika izvēlēts palielināt naudas soda apmēru par 19 % no *SLM* pārdevumu vērtības. Šī izvēle esot jāpārskata, tostarp ņemot vērā *SLM* mazāku lomu. Vispārīgi runājot, atbildību pastiprinošs apstāklis, kas saistīts vienīgi ar preventīvu iedarbību, esot netaisnīgs un esot pielīdzināms otram sodam par vieniem un tiem pašiem faktiem. Turklāt identiskas procentuālas daļas noteikšana visiem uzņēmumiem, kas ir lēmuma adresāti, izņemot *Fundia*, *Socitrel*, *Fapricela* un *Proderac*, neatkarīgi no to konkrētās iesaistīšanās pakāpes un lomas esot pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam.

257 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem. Konkrētajā lietā tā vienīgi esot pielāgojusi naudas soda pamatsummu, ņemot vērā sodāmās aizliegtās vienošanās horizontālo raksturu un tātad tās īpašu smagumu neatkarīgi no panākto nelikumīgo priekšrocību lieluma. Neesot tikuši piemēroti nekādi dubultsodi.

Vispārējās tiesas vērtējums

258 2006. gada pamatnostādņu 25. punktā ir noteikts:

"[..] Neatkarīgi no tā, cik ilgi uzņēmums piedalījies pārkāpuma izdarīšanā, Komisija iekļauj pamatsummā summu, kas līdzvērtīga 15 % līdz 25 % no pārdošanas apjoma [..], lai aizkavētu uzņēmumus pat noslēgt horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas ierobežošanu. Komisija var piemērot arī šādu papildu summu citu pārkāpumu gadījumā. Lai izlemtu, kādu pārdošanas apjoma daļu piemērot katram konkrētajam gadījumam, Komisija ņem vērā dažādus faktorus, jo īpaši tos, kas minēti [2006. gada pamatnostādņu] 22. punktā."

259 Aplūkotajā lietā no apstrīdētā lēmuma izriet, ka pēc tam, kad preambulas 957. apsvērumā Komisija bija atgādinājusi iepriekš minētās normas saturu, tā preambulas 962. apsvērumā norādīja, ka, "ņemot vērā lietas apstākļus un it īpaši 19.1.3. iedaļā [attiecībā uz smagumu] iztirzātos faktorus, ir secināts, ka papildsumma, kas atbilst 16 % pārdevumu vērtības attiecībā uz *Fundia*, 18 % attiecībā uz *Socitrel*, *Fapricela* un *Proderac* un 19 % attiecībā uz visiem pārējiem uzņēmumiem, [tostarp *SLM*], ir piemērota".

260 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka pārkāpumu, kurā piedalījusies *SLM*, raksturo horizontāli nolīgumi par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas ierobežošanu, kas vislielākajā mērā kaitē konkurencei Savienībā. Šādam gadījumam Komisija ir norādījusi, ka, lai atturētu uzņēmumus pat no iesaistīšanās nelikumīgās darbībās, tā pamatsummā iekļaus summu, kas atbilst no 15 līdz 25 % no pārdevumu vērtības, ko tā arī izdarījusi šajā lietā, nosakot šo summu 19 % apmērā attiecībā uz *SLM*.

261 Šāda iepriekš izklāstīta argumentācija nevar tikt atzīta par netaisnīgu vai pielīdzināmu otram sodam, jo tajā ir tikai izklāstīti faktori, ko Komisija plāno ņemt vērā, nosakot naudas soda apmēru. Šajā ziņā Komisija nepārsniedz robežas, kas noteiktas LESD 101. pantā un Regulas Nr. 1/2003 par tā īstenošanu 23. pantā ietvertajās uzņēmumiem piemērojamajās konkurences normās, norādot, ka, lai noteiktu naudas soda pamatsummu, tā uzskata par lietderīgu iekļaut naudas sodā konkrētu summu, kas nav atkarīga no pārkāpuma ilguma, lai atturētu uzņēmumus pat no iesaistīšanās nelikumīgās darbībās.

262 Tāpat kā tas ir saistībā ar pārkāpuma smaguma pakāpes novērtēšanu naudas soda pamatsummas noteikšanas mērķiem, faktori, ko Komisija ņem vērā šajā tās veiktās analīzes posmā, attiecas uz pārkāpumu kopumā. Tikai vēlākā posmā Komisijai ir jāpielāgo pamatsumma, lai ņemtu vērā iespējamus atbildību mīkstinošus apstākļus, tostarp to, kas saistīts ar prasītāju apgalvoto mazāko lomu.

263 Tā kā *SLM* nav sniegusi nekādus elementus, kas varētu likt apšaubīt Komisijas izklāstīto argumentāciju saistībā ar pārkāpuma veidu, visu attiecīgo uzņēmumu kopējo tirgus daļu, pārkāpuma ģeogrāfisko teritoriju un tā īstenošanu, kas ir dažādi faktori, kuri šajā ziņā ir ņemti vērā apstrīdētajā lēmumā, tātad ir jāsecina, ka Komisijai nevar tikt pārmests, ka tā uzskata par lietderīgu naudas soda pamatsummā iekļaut konkrētu summu, kas nav atkarīga no pārkāpuma ilguma.

264 Turklāt, pat ja Komisija nesniedz konkrētu pamatojumu par papildsummas noteikšanai izmantoto pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, šajā ziņā pietiek ar vienkāršu atsauci uz to faktoru analīzi, kas izmantoti smaguma novērtēšanai. Proti, apsvērumi, kas attiecas uz pamatojuma pārbaudi attiecībā uz pārdevumu vērtības proporcionālas daļas noteikšanu pārkāpuma smaguma novērtēšanas mērķiem, ir derīgi arī tad, kad jāizvērtē pamatojums, kas sniegts, attaisnojot proporcionālu daļu, kura izmantota, lai noteiktu papildsummu preventīvas iedarbības nodrošināšanai (šajā ziņā un pēc analoģijas skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Ziegler*/Komisija, C-439/11 P, Krājums, EU:C:2013:513, 124. punkts).

265 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju iebildumi par to, kā Komisija, nosakot naudas soda pamatsummu atbilstoši 2006. gada pamatnostādnēm, ir ņēmusi vērā papildsummu, ir jānoraida.

4. *Par apstākļiem, kas ņemami vērā, lai pielāgotu pamatsummu*

266 Saistībā ar apstākļiem, kas ņemti vērā, lai pielāgotu naudas soda pamatsummu, ir jāizskata šādi iebildumi: pirmkārt, *SLM* un *Ori Martin* argumenti par atbildību mīkstinošiem apstākļiem un, otrkārt, *SLM* argumenti saistībā ar iecietības programmas piemērošanu.

a) Par atbildību mīkstinošiem apstākļiem

Lietas dalībnieku argumenti

267 *SLM* un *Ori Martin* apgalvo, ka Komisija nepamatoti neesot atzinusi par labu *SLM* atbildību mīkstinošus apstākļus saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 29. punktu. Šajā ziņā *SLM* norāda uz tās nelielu tirgus daļu Eiropā un Itālijā (attiecīgi 3 % un 10 %), tās novēlotu un ierobežotu dalību pārkāpumu, kā arī to, ka tā esot atzinusi lielu daļu no pārmestajiem faktiem dažas dienas pēc pārbaudes veikšanas. Pārējie pārkāpuma dalībnieki esot vienmēr uztvēruši *SLM* kā "outsider" [ārpusē stāvošo dalībnieku] tās agresīvās komercprakses dēļ. Turklāt *SLM* neesot piedalījusies lielākā daļā koluzīvo sanāksmju un tai esot radušies ievērojami zaudējumi, ko izraisīja tās rīcība un uzņēmumu, kas piedalījušies pārkāpumā kopš 1995. gada, tai piemērotās sankcijas. Savukārt *Ori Martin* uzskata, ka Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka *SLM* dalība pārkāpumā bija vienīgi novēlota un ierobežota.

268 Komisija šo argumentāciju apstrīd.

Vispārējās tiesas vērtējums

269 2006. gada pamatnostādņu 29. punktā ir noteikts:

"Naudas soda pamatsummu var samazināt, ja Komisija konstatē vainu [atbildību] mīkstinošus apstākļus, proti:

— ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tas beigs [ir beidzis] pārkāpumu tūlīt pēc Komisijas iejaukšanās. Tas neattiecas uz gadījumiem, kad noslēgtas slepenas vienošanās vai piekopta slepena prakse (jo īpaši saistībā ar karteļiem),

— ja uzņēmums sniedz pierādījumus, ka pārkāpums ir noticis nolaidības rezultātā,

— ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tā dalība pārkāpuma izdarīšanā ir ārkārtīgi neliela, un tādējādi pierāda, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, tas faktiski šo vienošanos neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū; pašu faktu, ka uzņēmums ir piedalījies pārkāpuma izdarīšanā īsāku laiku nekā citi uzņēmumi, neuzskata par vainu mīkstinošu apstākli, jo tas jau ņemts vērā, nosakot pamatsummu,

— ja attiecīgais uzņēmums ir nopietni sadarbojies ar Komisiju, šai sadarbībai pārsniedzot paziņojumā par iecietību noteiktās robežas un tā juridisko pienākumu to darīt,

— ja pret konkurenci vērsto rīcību ir atļāvušas vai veicinājušas valsts iestādes vai tiesiskais regulējums."

270 Konkrētajā lietā *SLM* izvirza trīs veidu argumentus, lai apgalvotu, ka Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, esot bijis jāņem vērā viens vai vairāki atbildību mīkstinoši apstākļi. Runa ir, pirmkārt, par to, kas tās tirgus daļas Eiropā un Itālijā esot nelielas, otrkārt, par tās sadarbību ar Komisiju un, treškārt, par tās maznozīmīgo lomu aizliegtās vienošanās ietvaros – gan no tās dalības ilguma, gan no šīs dalības satura viedokļa. Šo pēdējo argumentu norāda arī *Ori Martin*.

271 Attiecībā uz argumentu par to, ka *SLM* tirgus daļas dažādās pārkāpuma skartajās Eiropas valstīs (novērtēta mazāk nekā 3 % apmērā) un Itālijā (novērtēta mazāk nekā 10 % apmērā) esot nelielas, ir jānorāda, ka ar apstākli, ka šāds arguments nav skaidri minēts to atbildību mīkstinošu apstākļu skaitā, kas var tikt ņemti vērā naudas soda apmēra noteikšanā, nepietiek, lai noraidītu tā iespējamu nozīmīgumu. Pamatnostādņu 29. punktā ir ietverts indikatīvs un neizsmeļošs saraksts ar dažiem no

atbildību mīkstinošiem apstākļiem, kas var tikt ņemti vērā, kā tas izriet no tajā lietotā vārda "proti" (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 25. oktobris, *Aragonesas Industrias y Energía*/Komisija, T-348/08, Krājums, EU:T:2011:621, 279. un 280. punkts).

272 Konkrētajā lietā tomēr Komisijai nevar tikt pārmests, ka tā neesot ņēmusi vērā *SLM* nelielas tirgus daļas saistībā ar naudas soda apmēra samazināšanu atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ.

273 No metodoloģijas viedokļa vispirms ir jāuzsver, ka Komisija, nosakot naudas soda apmēru, ir ņēmusi vērā *SLM* īpatsvaru PT nozarē, jo sava aprēķina pamatam tā ir paņēmusi uzņēmuma veikto pārdevumu vērtību saistībā ar konkrēto pārkāpumu.

274 Turklāt *SLM* norādīto tirgus daļu līmenis nav maznozīmīgs pats par sevi. Šis līmenis tāpat ir jāsalīdzina ar visiem pārkāpuma dalībniekiem kopumā piederošo tirgus daļu līmeni, kas atbilst aptuveni 80 % no PT pārdevumiem EEZ teritorijā, kur Itālija ir valsts ar vislielāko PT patēriņu, kā arī ar pieprasījuma struktūru, kas ir ļoti neviendabīgs un ko rada ļoti mazs lielo klientu skaits (apstrīdētā lēmuma preambulas 98.–102. apsvērums un šā sprieduma 14.–16. punkts).

275 Turklāt ir jākonstatē, ka *SLM* nenorāda apstākļus, kas ļautu noteikt, kādā ziņā tās tirgus daļu līmenis Eiropā vai Itālijā pats par sevi attaisnotu naudas soda pamatsummas samazināšanu atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ.

276 Tā kā šajā ziņā nav sniegta nekāda argumentācija, Komisijai nevar tikt pārmests, ka tā nav uzdevusi sev jautājumu par to, vai apstāklis, ka *SLM* tirgus daļas ir nelielas, var attaisnot to, ka Komisija to īpaši ņemtu vērā kā atbildību mīkstinošu apstākli, lai aprēķinātu naudas soda apmēru.

277 Līdz ar to arguments par nepieciešamību ņemt vērā apstākli, ka *SLM* tirgus daļas ir nelielas, kā atbildību mīkstinošu apstākli, kas Komisijai esot bijis jākonstatē saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 29. punktu, ir jānoraida kā nepamatots.

278 Saistībā ar argumentu par sadarbību ar Komisiju *SLM* atgādina, ka bija atzinusi savu dalību lielā pārmesto faktu daļā dažas dienas pēc pārbaudes, un Komisija to neesot apstrīdējusi.

279 Šajā ziņā ir jāatgādina, kā norādīts apstrīdētajā lēmumā, ka Komisija uzskata, ka faktu neapstrīdēšana vien nav pietiekama, lai attaisnotu nauda soda apmēra samazināšanu atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ. Šajā ziņā Komisija norādīja, ka to arī nesaista tās agrākā prakse par šo jautājumu un ka samazinājums par faktu neapstrīdēšanu, kas bija paredzēts Paziņojumā par naudas sodu nepiemērošanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanām (OV 1996, C 207, 4. lpp.), vēlāk ir ticis atcelts (apstrīdētā lēmuma preambulas 1009. apsvērums).

280 Ir jākonstatē, ka katrā ziņā *SLM* atzīšanās par kādu daļu no tai pārmestajiem faktiem nevarēja atvieglot Komisijas darbu attiecībā uz pārkāpuma konstatēšanu, jo attiecīgā daļa atbilst laikposmam no 1999. līdz 2002. gadam, attiecībā uz kuru Komisijas rīcībā jau bija vairāki informācijas avoti un ļoti daudz pierādījumu, kas tikuši iegūti cita starpā 2002. gada septembrī veiktajās pārbaudēs. Tātad tas, ka *SLM* atzina konkrētos faktus, nav ietekmējis pārkāpuma konstatējumu attiecībā uz *SLM* vai attiecībā uz citiem pārkāpumā iesaistītajiem uzņēmumiem.

281 Līdz ar to arguments par nepieciešamību ņemt vērā apstākli, ka *SLM* bija atzinusi daļu no tai pārmestajiem faktiem, kā atbildību mīkstinošu apstākli, kas Komisijai esot bijis jākonstatē saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 29. punktu, ir jānoraida kā nepamatots.

282 Šajā ziņā no lietas materiāliem izriet, ka apstākļiem, ko *SLM* paziņojusi Komisijai savā 2002. gada 25. oktobra vēstulē vai vēlāk savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, nebija ietekmes uz pārkāpuma konstatējumu. Piemēram, informācija par Eiropas kluba paplašināšanos laikposmā no 2000. gada septembra līdz 2002. gada septembrim galvenokārt nāk no citiem avotiem.

283 Runājot par argumentu par *SLM* maznozīmīgo lomu pārkāpumā – gan no tā ilguma, gan satura viedokļa –, no paša sākuma attiecībā uz *SLM* dalības pārkāpumā ierobežotu ilgumu ir jānorāda, ka šis elements ir jau ticis ņemts vērā naudas soda pamatsummas noteikšanas posmā, kurā tiek ņemts vērā katra uzņēmuma dalības pārkāpumā ilgums.

284 2006. gada pamatnostādnēs Komisija norādīja, ka "pašu faktu, ka uzņēmums ir piedalījies pārkāpuma izdarīšanā īsāku laiku nekā citi uzņēmumi, neuzskata par vainu mīkstinošu apstākli, jo tas jau ņemts vērā, nosakot pamatsummu".

285 Lai gan nevar tikt izslēgts, ka zināmos apstākļos būtiska atšķirībā starp dažādu attiecīgu uzņēmumu dalības ilgumu varētu tikt ņemta vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis, tas tā nav konkrētajā lietā. Proti, šajā lietā *SLM* dalība Itālijas klubā ilga vairākus gadus un tika īstenota, pilnībā pārzinot apstākļus. Šī dalība ir pietiekami nozīmīga ilguma ziņā, lai konstatētu, ka Komisijai nebūt nebija nepieciešams ņemt vērā *SLM* dalības pārkāpumā ilgumu kā atbildību mīkstinošu apstākli.

286 Runājot par *SLM* dalības pārkāpumā it kā ierobežotu saturu un ietekmi, ka šim apstāklim bija jābūt saistībā ar šim uzņēmumam uzliktā naudas soda apmēra noteikšanu, lietas dalībnieku starpā ir domstarpības par pierādījumu, kas sniegti šajā ziņā, nozīmīgumu.

287 Šajā ziņā no 2006. gada pamatnostādņu 29. punkta izriet, ka principā, lai konstatētu šāda atbildību mīkstinoša apstākļa esamību, Komisija prasa attiecīgam uzņēmumam sniegt "pierādījumus, ka tā dalība pārkāpuma izdarīšanā ir ārkārtīgi neliela, un tādējādi [pierādīt], ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, tas faktiski šo vienošanos neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū".

288 Pagātnē Komisija uzskatīja, ka uzņēmumam, kuram bija "vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja loma pārkāpumā", varētu tikt piešķirts pamatsummas samazinājums sakarā ar atbildību mīkstinošiem apstākļiem (skat. 1998. gada pamatnostādņu B.3. punktu).

289 *SLM* ieskatā, tās dalība kartelī atbilst šīm definīcijām. Aplūkotajā lietā tā atsaucas uz savu agresīvo komercpraksi, uz zaudējumiem, kas radušies saistībā ar tās rīcību piemēroto sankciju dēļ, uz apstākli, ka citi uzņēmumi, kas piedalījušies pārkāpumā, to nebija uztvēruši – vismaz līdz 2000. gadam – kā aizliegtās vienošanās dalībnieci, un uz apstākli, ka tā nebija piedalījusies lielākajā daļā koluzīvo sanāksmju.

290 Komisijas skaitījumā *SLM* dalība neatbilst iepriekš minētajām definīcijām.

291 Piemēram, apstrīdētā lēmuma preambulas 990. apsvērumā, izskatot argumentāciju par "nenozīmīgu lomu un/vai pasīva vērotāja lomu", Komisija norādīja, ka:

"*SLM* ilgstoši un regulāri piedalījās un sniedza ieguldījumu darbībās saistībā ar kvotu noteikšanu, klientu sadali, cenu noteikšanu un apmaiņu ar konfidenciālu komercinformāciju vairāk nekā simts Itālijas kluba sanāksmēs laikposmā no 1997. līdz 2002. gadam [..]. Turklāt pretēji *SLM* apgalvojumiem *ITC* un *Tréfileurope*, kā arī *CB* apstiprina *SLM* dalību aizliegtās vienošanās darbībās [..]. Tātad *SLM* loma aizliegtās vienošanās darbībās nevar tikt kvalificēta kā būtiski ierobežota vai kā tikai nenozīmīga un pasīva vērotāja loma."

292 Dažādo Komisijas minēto pierādījumu, tostarp apstrīdētā lēmuma 3. pielikumā izklāstīto pierādījumu attiecībā uz 1997. gada 15. aprīļa sanāksmi, kurā piedalījās *SLM* pārstāvis un kuras satura bija atstāstījušas *ITC* un *Tréfileurope*, pārbaude liecina, ka *SLM* ir tikusi uztverta kā karteļa dalībniece jau ilgi pirms 2000. gada.

293 Turklāt izrādās, kā tas izriet arī no apstrīdētā lēmuma, ka *SLM* piedalījās ievērojamā skaitā koluzīvo sanāksmju, ar ko pietiek, lai netiktu secināts, ka tās dalība varētu tikt kvalificēta kā tikai pasīva vērotāja un nenozīmīga vai būtiski ierobežota dalība.

294 Turklāt, aplūkojot argumentāciju par "neīstenošanu/ārkārtīgi nelielu lomu", Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 1015.–1022. apsvērumā ir norādījusi, ka *SLM* tāpat kā citi uzņēmumi apgalvoja, ka nebija īstenojusi koluzīvos nolīgumus vai bija traucējusi aizliegtās vienošanās darbību, veicot konkurējošas darbības tirgū. Lai pamatotu šo apgalvojumu, tika norādīts, ka *SLM* iesniedza dažādus rēķinus un palielināja sava apgrozījuma datus.

295 Atbildot uz šo, Komisija ir norādījusi:

— "lielāko daļu no sniegtajiem pierādījumiem veido galvenokārt dati, ko apstiprinājusi vienīgi kompānija, kura tos iesniegusi" (apstrīdētā lēmuma preambulas 1018. apsvērums);

— "katrā ziņā neregulāra krāpšanās attiecībā uz noteiktajām cenām un/vai sadalītajiem klientiem pati par sevi nepierāda, ka dalībnieks nebūtu īstenojis koluzīvus nolīgumus. Iekšējie konflikti, sacenšanās un krāpšanās ir raksturīgi visiem aizliegtas vienošanās gadījumiem, ja tie ir ilgstoši [..]. Apstāklis, ka uzņēmums nav ievērojis noteiktus nolīgumus, tātad nenozīmē, ka tas nav piemērojis nevienu no koluzīvajiem nolīgumiem un ir veicis gluži konkurējošas darbības tirgū" (apstrīdētā lēmuma preambulas 1018. apsvērums); un

— "koluzīvo nolīgumu piemērošana bija nodrošināta ar kontroles sistēmu [..] un ļoti bieži rīkotajām aizliegtās vienošanās sanāksmēm starp konkurentiem, kurās regulāri notika apmaiņa ar konfidenciālu informāciju, ļaujot tās dalībniekiem salīdzināt savus apgrozījuma datus un vienoties un/vai pārskatīt kvotas, cenas un klientu sadalījumu. Ir konstatēts, ka [..] *SLM* [..], tāpat kā visi pārējie šā lēmuma adresāti, regulāri piedalījās sanāksmēs, kuru laikā tika apspriestas un kontrolētas cenas, kvotas un klienti [..]. Turklāt attiecībā uz [..] *SLM* [..] pastāv atsauce uz tās veikto pārdevumu kontroli, ko veicis ārējais revidents [..]" (apstrīdētā lēmuma preambulas 1019. apsvērums).

296 Noslēgumā, Komisijas ieskatā, "ir skaidrs, ka neviens no dalībniekiem nav pierādījis, ka tas būtu faktiski izvairījies no pārkāpjošo nolīgumu īstenošanas, veicot konkurējošas darbības tirgū, vai ka tas vismaz skaidri un būtiski būtu pārkāpis saistības, kas ir vērstas uz šīs aizliegtās vienošanās īstenošanu, tādā mērā, ka būtu traucējis pašu tās funkcionēšanu", un "no tā izriet, ka nevar tikt noteikts neviens atbildību mīkstinošs apstāklis saistībā ar neīstenošanu vai ārkārtīgi nelielu lomu" (preambulas 1022. apsvērums).

297 Tomēr ir jānorāda, ka, lai gan no lietas materiāliem patiešām izriet, ka *SLM* regulāri piedalījās koluzīvajās sanāksmēs un ka tā bija pakļauta kontroles mehānismam, joprojām ir nozīme jautājumam, vai – atbilstoši šīm sanāksmēm un neraugoties uz kontroles mehānismu – *SLM* veica vai neveica konkurējošas darbības tirgū, kā tā to apgalvo. Tātad Komisija, noraidot *SLM* argumentāciju tādēļ, ka no lietas materiāliem izrietot, ka tā ir piedalījusies pārkāpumā, nav pārliecinoša.

298 Tāpat arguments par to, ka *SLM* iesniegtā informācija nav "apstiprināta", nav pietiekams, lai atņemtu šai informācijai jebkādu vērtību. Ja Komisijai būtu kaut vismazākās šaubas par informācijas, kas varētu tikt izsecināta no *SLM* iesniegtajiem rēķiniem, vai apgalvotā apgrozījuma palielinājuma autentiskumu vai patiesumu, tai bija iespēja pieprasīt *SLM* sniegt papildu informāciju vai veikt savu izmeklēšanu par šo informāciju.

299 Tomēr ir jākonstatē, ka no minēto rēķinu pārbaudes un no lietas dalībnieku šajā ziņā tiesas sēdē sniegtajiem apsvērumiem izriet, ka šo rēķinu daudzums nav īpaši liels un ka tie attiecas tikai uz ļoti īsu laikposmu – 2001. gada novembra sākumu. Tādējādi uz šiem dokumentiem nevar lietderīgi atsaukties, lai apgalvotu, ka laikposmā, kad *SLM* bija nelikumīgu nolīgumu dalībniece, tā faktiski šos nolīgumus neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū. Līdz ar to Komisijai konkrētajā gadījumā ir pamats atgādināt, ka, vispārīgi runājot, "neregulāra krāpšanās" pati par sevi nepierāda, ka dalībnieks nebūtu īstenojis koluzīvus nolīgumus.

300 Turklāt *SLM* nesniedz nekādus pierādījumus, lai pamatotu savu apgalvojumu, ka pārējie pārkāpuma dalībnieki esot to uztvēruši kā "outsider" [ārpusē stāvošo dalībnieku] tās agresīvās komercprakses dēļ un ka šī iemesla dēļ tā esot cietusi no citu aizliegtās vienošanās dalībnieku tai piemērotajām sankcijām. Tātad šādi apgalvojumi nevar tikt ņemti vērā.

301 Līdz ar to arguments par nepieciešamību Komisijai, ņemot vērā administratīvajā procesā iesniegtos dokumentus, secināt, ka *SLM* dalība pārkāpumā ir bijusi ārkārtīgi neliela 2006. gada pamatnostādņu 29. punkta izpratnē, ir jānoraida kā nepamatots.

302 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju iebildumi saistībā ar dažādiem argumentiem, kas izvirzīti, lai konstatētu atbildību mīkstinošus apstākļus 2006. gada pamatnostādņu 29. punkta izpratnē, ir jānoraida.

b) Par paziņojumiem, kas izdarīti saistībā ar pieteikumu iecietības programmas piemērošanai

Apstrīdētā lēmuma atgādinājums

303 Komisija apstrīdētajā lēmumā norāda:

"(1126)
SLM lūdz piešķirt naudas soda samazinājumu par to, ka tā esot paziņojusi to inkriminējošu informāciju savā atbildē uz pirmo Komisijas informācijas pieprasījumu, kas it kā pārsniedzot parasto sadarbību. Tā turklāt apgalvo, ka tai nebija iespējas sniegt vairāk informācijas, jo, pirmkārt, tolaik tā nevarēja noteikt, kādi pierādījumi jau bija Komisijas rīcībā, un, otrkārt, tās loma pārkāpumā bija maznozīmīga. Visbeidzot tā apgalvo, ka Komisija esot izmantojusi tās paziņojumus, lai pastiprinātu savus secinājumus.

(1127)
Komisija atkārto, ka sniegtajai informācijai, lai tā varētu attaisnot naudas soda samazināšanu atbilstoši Paziņojumam par iecietību, ir jārada būtiska pievienotā vērtība. Tam, ka informācijai ir pašapsūdzošs raksturs, vai apstāklim, ka Komisija atsaucas uz šo informāciju, aprakstot aizliegto vienošanos, tātad nav izšķirošas nozīmes. Ja kāds uzņēmums lūdz iecietību, turklāt ir gaidāms, ka tas sniegs Komisijai visu tā rīcībā esošo informāciju, kurai ir nozīme, un tam ir lielākas izredzes uz iecietības pasākuma piešķiršanu, ja šis uzņēmums rīkojas nekavējoties. Tādējādi apstāklim, ka *SLM* nebija iespējas sniegt vairāk informācijas, jo tā nezināja, kādi pierādījumi jau bija Komisijas rīcībā, nav nozīmes.

(1128)
Attiecībā uz *SLM* ieguldījuma būtisku pievienoto vērtību ir jānorāda, ka tā lūdza naudas soda samazinājumu 2002. gada 30. oktobrī – vienlaicīgi atbildot uz Komisijas informācijas pieprasījumu. Savā atbildē *SLM* atzīst savu piedalīšanos četru veidu sanāksmēs, proti, *ESIS* [*Eurostress Information Service* ar mītnes vietu Diseldorfā] sanāksmēs, Itālijas ražotāju sanāksmēs vadības līmenī laikposmā no 1999. līdz 2002. gadam, Eiropas ražotāju sanāksmēs vadības/komercnodaļu līmenī 2001. gadā un Itālijas ražotāju sanāksmēs pārdevēju līmenī laikposmā no 1999. līdz 2002. gadam. Tās sniegtais šo sanāksmju apraksts tomēr izrietēja jau no iepriekš pastāvošajiem pierādījumiem, un tās paziņojumi ir neskaidri.

(1129)
Tāpat, runājot par Eiropas kluba paplašināšanos, *SLM* paskaidro, ka 2001. gadā ir tikušas rīkotas sanāksmes starp Eiropas un Itālijas ražotājiem nolūkā sarunāt *status quo* attiecībā uz Itālijas eksportu uz Eiropas tirgu. Tā paziņoja, ka ir piedalījusies trijās no šīm sanāksmēm, un nosūtīja protokolu par divām sanāksmēm, tostarp par 2001. gada 4. septembra sanāksmi (kurā ir ziņots par mēģinājumu panākt *status quo* attiecībā uz Itālijas eksportu un par cenu stabilizēšanu), kas vairākkārt ir minēts

paziņojumā par iebildumiem. Tomēr vairāki elementi, kas nāk no agrākiem avotiem, sniedz pierādījumu par šo sanāksmi, kā arī par citām sanāksmēm un ir vērsti uz to pašu mērķi. Tādējādi *SLM* sniegtā informācija nerada būtisku pievienoto vērtību."

Lietas dalībnieku argumenti

304 *SLM* uzskata, ka Komisija tai kļūdaini nav piešķīrusi naudas soda summas samazinājumu par sadarbību administratīvajā procesā. It īpaši *SLM* norāda, ka, ņemot vērā tās sekundāro lomu pārkāpumā, tad, kad tā pieņēma lēmumu sadarboties, tā nevarēja zināt, kādi pierādījumi jau ir Komisijas rīcībā, lai izvērtētu, vai sniegtās atbildes rada vai nerada pievienoto vērtību. Taču Komisijai būtu bijis pamats izvirzīt pret uzņēmumu iebildumu par to, ka atzītajiem faktiem un apstākļiem nav pievienotās vērtības, ja būtu iespējams konstatēt, ka šis uzņēmums zināja par faktiem un apstākļiem, ko Komisija iekļāvusi lietas materiālos, izmantojot citus līdzekļus. Tās tā neesot bijis gadījumā, kad *SLM* paziņoja Komisijai, ka ir pastāvējuši vismaz četri sanāksmju veidi starp PT ražotājiem: proti, *Eurostress Information Service* (*ESIS*, PT ražotāju Eiropā profesionālā apvienība) ietvaros, starp Eiropas ražotājiem, tikai starp Itālijas ražotājiem, atbildīgo personu vai pārdevēju līmenī. Tā norādīja šo sanāksmju dalībniekus, vietas, uzaicinājuma avotu un to saturu (apstrīdētā lēmuma preambulas 1128. apsvērums). Šie paziņojumi ir tikuši izmantoti paziņojumā par iebildumiem, lai atbalstītu noteiktus secinājumus (skat. paziņojuma par iebildumiem 191. un 242. punktu), kas nevarētu notikt, ja šiem paziņojumiem nebūtu vērtības.

305 Komisija apgalvo, ka *SLM* nav pelnījusi naudas soda apmēra samazinājumu, ņemot vērā, ka tā nebija sniegusi informāciju ar būtisku pievienoto vērtību. Turklāt *SLM* uzliktā naudas soda apmēra samazinājums būtu bijis nepiemērots, ņemot vērā tās uz aprēķiniem balstīto uzvedību un sniegtās informācijas neskaidro raksturu.

Vispārējās tiesas vērtējums

306 Konkrētajā lietā ir jānorāda, ka 2002. gada 9. janvārī *Bundeskartellamt* [Vācijas federālā konkurences iestāde] nosūtīja Komisijai dokumentos, kas liecināja par LESD 101. panta pārkāpuma esamību attiecībā uz PT.

307 Tāpat kopš 2002. gada 19. jūlija, t.i., vēl pirms 2002. gada 19. un 20. septembrī veiktajām pārbaudēm, Komisija piešķīra *DWK* nosacītu atbrīvojumu, atbildot uz *DWK* šajā ziņā 2002. gada 18. jūnijā iesniegto pieteikumu. Pēc šīm pārbaudēm vairāki uzņēmumi iesniedza pieteikumus nolūkā panākt no Komisijas puses labvēlīgo attieksmi par šo uzņēmumu sadarbošanos ar Komisiju, tostarp *ITC* 2002. gada 21. septembrī, kā arī *Redaelli* 2002. gada 21. oktobrī un *Nedri* – 2002. gada 23. oktobrī.

308 Apstrīdētajā lēmumā Komisija norādīja, ka *ITC* tiek piešķirts naudas soda samazinājums 50 % apmērā par to, ka tā bija pirmais uzņēmums, kurš izpildījis 2002. gada paziņojuma par iecietību 21. punktā paredzētās prasības. Konkrētāk, tā norādīja, ka *ITC* bija sniegusi svarīgas ziņas attiecībā uz Itālijas klubu un Eiropas mēroga nolīgumiem. Komisija tāpat norādīja, ka *Nedri* tiek piešķirts naudas soda samazinājums par 25 %, jo tā bija otrais uzņēmums, kurš izpildījis iepriekš minētās prasības. Runājot par citiem uzņēmumiem, naudas soda samazinājumi par 20 % vai 5 % tika piešķirti *ArcelorMittal Wire France*, *ArcelorMittal*, *ArcelorMittal Fontaine*, *ArcelorMittal Verderio*, *ArcelorMittal España*, *Emesa*/*Galycas* un *WDI*. Savukārt *Tycsa*, *Redaelli* un *SLM* pieteikumi tika noraidīti.

309 Runājot par *SLM*, tā vienlaikus ar atbildes sniegšanu uz informācijas pieprasījumu, kas izdots sakarā ar pārbaudi, 2002. gada 25. oktobrī iesniedza pieteikumu, lūdzot piemērot tai 2002. gada paziņojumu par iecietību, un šo pieteikumu Komisija reģistrēja 2002. gada 30. oktobrī. Vēlāk savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *SLM* sniedza Komisijai arī citus pierādījumus.

310 Tomēr ir secināms, ka *SLM* paziņotie elementi ir bijuši tikai relatīvi noderīgi Komisijai, kuras rīcībā pārbaužu rezultātā vai cita starpā *ITC* sadarbības dēļ jau bija daudzi pierādījumi, lai konstatētu dažādas pārkāpuma daļas, attiecībā uz kurām *SLM* iesniegusi informāciju. Piemēram, informācija par Eiropas kluba paplašināšanos laikposmā no 2000. gada septembra līdz 2002. gada septembrim ir galvenokārt no citiem uzņēmumiem, nevis no *SLM*, vai arī, pat jau tiek citēta *SLM*, tāpat tiek citēti vairāki citi uzņēmumi, kuru ieguldījums ir agrāks nekā *SLM* ieguldījums (apstrīdētā lēmuma preambulas 265. un nākamie apsvērumi).

311 No iepriekš minētā izriet, ka *SLM* iebildumi par nepieciešamību atzīt tās tiesības uz naudas soda apmēra samazinājumu kā kompensāciju par tās sadarbošanos pārkāpuma konstatēšanā ir jānoraida.

5. *Par SLM īpašās situācijas ņemšanu vērā*

312 Savā argumentācijā *SLM* un *Ori Martin* vairākkārt norāda, ka Komisija neesot pienācīgi ņēmusi vērā *SLM* situācijas īpatnības. Prasītāju ieskatā, šī uzņēmuma piedalīšanās aizliegtās vienošanās darbībās esot bijusi ne tikai novēlota, bet arī ierobežota, kas Komisijai esot bijis jāņem vērā vienā vai citā naudas soda apmēra noteikšanas stadijā. Komisija tomēr nav veikusi šādu sankcijas individualizāciju, jo formula, kas tikusi izmantota naudas soda apmēra noteikšanai, bija tāda pati kā formula, kas izmantota, lai sodītu uzņēmumus, kuri, kā, piemēram, *Redaelli*, ir piedalījušies visos pārkāpuma aspektos un visā tā ilgumā.

313 Šajā lietā Vispārējai tiesai ir jāpārbauda, vai, nosakot *SLM* pirms likumiskās 10 % robežvērtības piemērošanas naudas sodu EUR 19,8 miljonu apmērā, kas aprēķināts, ņemot vērā tostarp visus EEZ teritorijā *SLM* veiktos PT pārdevumus, objektīvu pārkāpuma smagumu kā tādu, *SLM* dalības Itālijas klubā ilgumu, sākot no sanāksmes, kurā *SLM* nebija pārstāvēta, un nenorādot nekādus atbildību mīkstinošus apstākļus (skat. šā sprieduma 134. punktu), Komisija ir pareizi izvērtējusi lietas apstākļus.

314 Proti, saskaņā ar judikatūru un atbilstoši efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principam, kurā kā sastāvdaļas ietilpst samērīguma princips un sodu individualizācijas princips (skat. šī sprieduma 138.–142. punktu), naudas sods ir jānosaka, ņemot vērā apstākļus, kas attiecas ne tikai uz pārkāpumu pašu par sevi, bet arī uz sodīta uzņēmuma faktisku piedalīšanos šajā pārkāpumā. Komisijai vai, ja tā to nav izdarījusi, Vispārējai tiesai ir jānodrošina sodu individualizēšana attiecībā pret pārkāpumu, ņemot vērā *SLM* īpašo situāciju vienotajā pārkāpumā, ko Komisija raksturojusi apstrīdētajā lēmumā.

Dalības Itālijas klubā struktūra

315 Runājot par dalību Itālijas klubā, var tikt izteikti trīs apsvērumi, lai izvērtētu sodu, kas uzliekams *SLM*, ņemot vērā iepriekš minēto attiecībā uz apstākļiem, ko ņēmusi vērā Komisija, nosakot naudas soda apmēru.

316 Pirmkārt, kā norāda Komisija, Itālijas kluba ietvaros noslēgtie nolīgumi ģeogrāfiskās teritorijas ziņā patiešām pārsniedz Itāliju. Līdzās šī kluba Itālijas aspektam tas arī ir ļāvis ne tikai noteiktam uzņēmumu skaitam, t.i., kodolam, ko veido *Redaelli*, *CB*, *ITC* un *Itas* (darbojas Itālijā), kā arī *Tréfileurope* (darbojas Itālijā un visā pārējā Eiropā), bet arī *SLM* saskaņot Itālijas ražotāju centienus attiecībā uz eksportu un simetriski noteikt kopīgo politiku, reaģējot uz citu Eiropas valstu ražotāju (tādu kā *Tycsa*, *Nedri* un *DWK*, kas ir dažreiz piedalījušies Itālijas klubā) mēģinājumiem ierobežot šos centienus, piedāvājot Itālijas ražotājiem eksporta uz pārējo Eiropu kvotu.

317 Tomēr ir jākonstatē, ka visā laikposmā, kad *SLM* bija piedalījusies tikai šajā pārkāpuma daļā (Komisijas skatījumā – no 1997. gada 10. februāra līdz 2000. gada 10. septembrim), tās klātbūtnē notikušās diskusijas neattiecās uz Austriju un, pat ja tās attiecās uz Vāciju un Franciju, tas notika brīžos, kad *SLM* nepārdeva vai vēl nepārdeva PT šajās valstīs. Vērtējot *SLM* uzliekamā soda apmēru, šīs īpašības ir jāņem vērā.

318 Otrkārt, runājot par *SLM* dalības Itālijas klubā ilgumu, nevar uzskatīt, ka tā ir sākusies 1997. gada 10. februārī, kā uzskata Komisija, bet tās sākums ir jāatliek līdz 1997. gada 15. aprīlim, lai ievērotu dalības pārkāpumā konstatēšanai nepieciešamo pierādījumu līmeni. Arī šis apsvērums ir jāņem vērā, nosakot naudas soda apmēru.

319 Treškārt, attiecībā uz *SLM* dalības Itālijas klubā tvērumu ir jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija norādīja, ka kopš 1999. gada 29. novembra *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu Eiropas mērogā, lai novērstu cenu samazināšanos (apstrīdētā lēmuma preambulas 650. apsvērums un šā sprieduma 129. punkts). Tātad tikai daudz vēlākā posmā, nekā tas bija pārējiem uzņēmumiem, *SLM* uzzināja par vienoto pārkāpumu, ko tai pārmet Komisija.

320 Šī īpatnība, kas minēta apstrīdētajā lēmumā, tāpat ir jāņem vērā naudas soda apmēra noteikšanas stadijā, jo tā *SLM* situāciju nošķir no situācijas, kādā bija citi šajā lietā sodītie uzņēmumi, tādi kā *Redaelli*, kuri piedalījās Itālijas klubā kopš tā izveides vai kuri zināja par visiem vienotā pārkāpuma aspektiem. Tomēr ir jānorāda, ka *SLM* situācija tikpat būtiski atšķiras no to trīs uzņēmumu situācijas, attiecībā uz kuriem Komisija ir ņēmusi vērā, ka tie ir novēloti uzzinājuši par pārkāpuma Eiropas mērogu. Konkrētajā gadījumā *Socitrel*, *Proderac* un *Fapricela*, kas rīkojās Spānijas klubā, uzzināja par kopējo plānu tikai 2001. gada maijā, nevis 1999. gada novembrī – kā tas bija *SLM* gadījumā. Turklāt ir jāatzīmē, ka *SLM* ne tikai uzzināja par pārkāpuma Eiropas mērogu, bet arī vēlāk piedalījās tajā pilnā apjomā.

Dalības Eiropas klubā un citos nolīgumos struktūra

321 Nav strīda par to, ka *SLM* nav piedalījusies Dienvidu nolīgumā, Spānijas klubā, saskaņošanā attiecībā uz klientu *Addtek* vai arī Cīrihes klubā, kurš ir bijis Eiropas kluba priekštecis.

322 Attiecībā uz Eiropas klubu ir svarīgi atgādināt, ka *SLM* dalība šajā vienotā pārkāpuma aspektā ir noteikta tikai laikposmam no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim, kas atbilst periodam, kad *SLM* ir saņēmusi atļaujas, kas bija nepieciešamas, lai pārdotu PT noteiktās valstīs, kuras bija Eiropas kluba priekšmets, vai kad Itālijas klubā notikušas diskusijas par to kvotu apmēru, kas var tikt atzītas par labu Itālijas eksportētājiem.

323 No iepriekš minētā izriet, ka *SLM* dalība pārkāpumā ir bijusi nevis vienveidīga, bet gan pakāpeniska. *SLM* vispirms piedalījās tikai Itālijas klubā laikposmā no 1997. gada aprīļa līdz 1999. gada novembrim, vēlāk uzzināja par vienotā pārkāpuma Eiropas mērogu no 1999. gada decembra un pēc tam piedalījās Eiropas klubā no 2000. gada septembra līdz 2002. gada septembrim.

324 Šis konstatējums ir atzīstams par apstākli, kas Komisijai ir bijis jāņem vērā, izvērtējot *SLM* uzliekamo sodu.

325 Tomēr tāpat ir jānorāda, ka šāds konstatējums nenozīmē, ka *SLM* dalība pārkāpumā bija tik lielā mērā ierobežota, kā to apgalvo prasītājas. Proti, no lietas materiāliem izriet, ka kopš 2000. gada *SLM* loma Itālijas klubā, tostarp attiecībā uz diskusijām, kas notikušas ar Eiropas klubu nolūkā noteikt eksporta kvotas, bija pielīdzināma lomai, kāda ir bijusi galvenajiem Itālijas kluba dalībniekiem, t.i., *Redaelli*, *Itas*, *CB*, *ITC* un *Tréfileurope*.

6. *Secinājums*

326 Tātad no iepriekš minētā izriet, ka *SLM* un daļēji *Ori Martin* uzliktais sods ir nesamērīgs, tostarp tādā ziņā, ka tas nav pietiekami individualizēts, jo Komisija nav ņēmusi vērā zināmas šī uzņēmuma situācijas īpatnības, uzliekot tam naudas sodu EUR 19,8 miljonu apmērā pirms likumiskās 10 % robežvērtības piemērošanas.

327 Konkrēti, Komisijas uzliktajā sodā nav ņemts vērā apstāklis, ka *SLM* ir piedalījusies vienotajā pārkāpumā tikai novēloti un pakāpeniski, sākumā aprobežojoties būtībā ar Itālijas kluba ietvaros noslēgtajiem nolīgumiem attiecībā uz Itālijas tirgu. Konkrētajā gadījumā Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, bija jāņem vērā tādu apstiprinājumu neesamība, kas ļautu *SLM* veikt pārdošanu atsevišķās dalībvalstīs pirms noteikta datuma, un tādu pierādījumu neesamība, kas ļautu secināt, ka *SLM* varēja tikt iesaistīta aizliegtās vienošanās darbībās pat pirms tās piedalīšanās Itālijas kluba sanāksmēs.

328 Līdz ar to apstrīdētā lēmuma 2. panta 16. punkts ir jāatceļ, ciktāl ar to prasītājām ir uzlikts nesamērīgs sods.

329 No iepriekš minētā izrietošās sekas tiks izskatītas turpmāk šajā spriedumā atbilstoši Vispārējai tiesai piešķirtajai neierobežotajai kompetencei, kuras īstenošana šajā lietā ir pieprasīta.

330 Šajos apstākļos lietas dalībnieku argumenti attiecībā uz iebildumu par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu vai iebildumiem attiecībā uz noteiktu 2006. gada pamatnostādnēs iekļautu normu pārkāpumu, ar kuriem šajā lietā nevar apšaubīt vai grozīt iepriekš minētā vērtējuma rezultātu, vairs nav jāizskata.

D – *Par administratīvā procesa neparasto ilgumu*

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

331 *SLM* apgalvo, ka administratīvais process esot bijis pārlieku ilgs. Konkrētajā lietā administratīvais process ilga vairāk nekā astoņus gadus, un no pārbaudēm, kas veiktas 2002. gada 19. septembrī, līdz 2008. gada 30. septembrī veiktajai paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanai pagāja seši gadi. Komisija taču jau kopš 2002. gada zināja par ļoti daudziem faktiem, uz kuriem tā vēlāk balstījusi apstrīdēto lēmumu, un par vairākiem uzņēmumiem, kas ātri sākuši sadarboties. *SLM* ieskatā, process esot ticis noslēgts novēloti tādēļ, ka liels skaits ierēdņu secīgi strādāja ar lietas materiāliem, un šī iemesla dēļ tā bija lūgusi Vispārējo tiesu likt Komisijai sniegt tai sarakstu, kurā būtu norādīts to ierēdņu skaits, kas strādāja ar lietas materiāliem laikposmā no 2002. līdz 2010. gadam. Pēc vairāk nekā desmit gadiem *SLM* esot grūti izteikt viedokli par faktiem, kas tai tikuši pārmesti, bieži vien netieši, pamatojoties uz dokumentiem, ko rokrakstā sagatavojušas kādas citas personas. Tāpat Komisijai tas aizņēma sešus gadus, lai nolemtu, vai būtu jāapmierina vai jānoraida *SLM* pieteikums iecietības programmas piemērošanai, kas iesniegts 2002. gada 30. oktobrī un noraidīts 2008. gada 19. septembrī, un ar to esot tikušas apdraudētas *SLM* tiesības laicīgi sagatavot savas aizstāvības stratēģiju, kas būtu piemērota tam, lai nodrošinātu tās interešu vislabāko aizsardzību. Administratīvās vilcināšanās dēļ *SLM* esot tikusi traucēta sagatavot atbilstīgu aizstāvību attiecībā uz pirmajiem dalības aizliegtās vienošanās darbībās gadiem, kas noteikti attiecībā uz *SLM* (1997. un 1998. gads).

332 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem. Attiecībā uz pierādījumu savākšanas pasākumu Komisija tostarp norāda, ka, ņemot vērā procesa sarežģītību, ierēdņu, kas secīgi ir bijuši atbildīgi par lietas materiāliem, skaita noskaidrošanai nav nozīmes.

2. *Vispārējās tiesas vērtējums*

333 Vispirms ir jānorāda, ka *SLM* ir atzinusi, ka tā ir piedalījusies pārkāpumā kopš 1999. gada. Šis apstāklis ir jāņem vērā, izvērtējot iespējamā saprātīgā termiņa principa pārkāpuma sekas.

334 Saprātīga termiņa ievērošana administratīvā procesa norisē konkurences politikas jomā ir vispārējs Savienības tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina Savienības tiesas (skat. spriedumu, 2012. gada 19. decembris, *Heineken Nederland* un *Heineken*/Komisija, C-452/11 P, EU:C:2012:829, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

335 Saprātīga termiņa administratīvajā procesā princips ir apstiprināts Pamattiesību hartas 41. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru "ikvienai personai ir tiesības uz objektīvu, godīgu un pieņemamā termiņā veiktu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs un struktūrās" (spriedums, 2012. gada 5. jūnijs, *Imperial Chemical Industries*/Komisija, T-214/06, Krājums, EU:T:2012:275, 284. punkts).

336 Procesa ilguma saprātīgais raksturs ir jānovērtē atkarībā no katras konkrētas lietas apstākļiem, tostarp atkarībā no tās konteksta, lietas dalībnieku rīcības procesa gaitā, lietas nozīmīguma dažādiem ieinteresētiem uzņēmumiem un tās sarežģītības pakāpes (šajā ziņā skat. spriedumu, 1999. gada 20. aprīlis, *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94, Krājums, EU:T:1999:80, 126. punkts), kā arī attiecīgajā gadījumā no informācijas vai pamatojuma, ko Komisija var sniegt attiecībā uz administratīvajā procesā veiktajām izmeklēšanas darbībām.

337 Tiesa ir nospriedusi, ka administratīvajā procesā var tikt izskatīti divi secīgi posmi, no kuriem katrs atbilst noteiktai iekšējai loģikai. Pirmais posms, kas turpinās līdz paziņojumam par iebildumiem, sākas dienā, kad Komisija, izmantojot Savienības likumdevēja piešķirtās pilnvaras, veic pasākumus, ar kuriem tā norāda uz izdarīto pārkāpumu un kuri tai ļauj ieņemt nostāju par procesa virzienu. Savukārt otrais posms sākas no paziņojuma par iebildumiem un turpinās līdz galīgā lēmuma pieņemšanai. Šim posmam jāļauj Komisijai pieņemt galīgo lēmumu par apstrīdēto pārkāpumu (spriedums, 2006. gada 21. septembris, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied* /Komisija, C-105/04 P, Krājums, EU:C:2006:592, 38. punkts).

338 No judikatūras izriet, ka saprātīga termiņa principa pārkāpums var radīt divu veidu sekas.

339 No vienas puses, ja saprātīga termiņa pārkāpums ir ietekmējis procesa iznākumu, šāds pārkāpums var būt pamats apstrīdētā lēmuma atcelšanai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 21. septembris, *Technische Unie*/Komisija, C-113/04 P, Krājums, EU:C:2006:593, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

340 Ir jāprecizē, ka, runājot par konkurences tiesību normu piemērošanu, saprātīga termiņa pārsniegšana var būt pamats atcelšanai tikai attiecībā uz lēmumu, ar ko konstatē pārkāpumus, un ar nosacījumu, ka ir pierādīts, ka šī principa pārkāpums ir apdraudējis attiecīgo uzņēmumu tiesības uz aizstāvību. Ja vien nav iestājies šis īpašais gadījums, pienākuma lemt saprātīgā termiņā neizpilde neietekmē atbilstoši Regulai Nr. 1/2003 veiktā administratīvā procesa spēkā esamību (skat. spriedumu, 2003. gada 16. decembris, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied* un *Technische Unie*/Komisija, T-5/00 un T-6/00, Krājums, EU:T:2003:342, 74. punkts un tajā minētā judikatūra, kas attiecībā uz šo jautājumu apelācijas instancē apstiprināts ar spriedumu *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, minēts 337. punktā, EU:C:2006:592, 42. un 43. punkts).

341 Tomēr, tā kā tiesību uz aizstāvību, kas ir pamatprincips, kura fundamentālais raksturs ir ticis atkārtoti uzsvērts Tiesas judikatūrā (spriedums, 1983. gada 9. novembris, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija, 322/81, Krājums, EU:C:1983:313, 7. punkts), ievērošanai tādos procesos kā šajā lietā ir ļoti svarīga nozīme, ir jānovērš, ka izmeklēšanas stadijas pārmērīgā ilguma dēļ šīs tiesības tiek nelabojami aizskartas un ka šāds ilgums var radīt šķērsli pierādījumu iesniegšanai, lai atspēkotu tādu darbību esamību, par kurām var iestāties attiecīgo uzņēmumu atbildība. Šī iemesla dēļ iespējamā tiesību uz aizstāvību aizskāruma pārbaude ir jāveic ne tikai attiecībā uz stadiju, kurā šīs tiesības pilnā mērā rada savu ietekmi, proti, otro administratīvā procesa stadiju. Tiesību uz aizstāvību

efektivitātes iespējamas vājināšanās avota vērtējumam ir jāattiecas uz visu šo procesu, ņemot vērā tā kopējo ilgumu (spriedums *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, minēts 337. punktā, EU:C:2006:592, 50. punkts).

342 No otras puses, ja saprātīga termiņa pārkāpums neietekmē procesa iznākumu, šāds pārkāpums var būt pamats tam, ka Vispārējā tiesa, izmantojot savu neierobežoto kompetenci, adekvāti atlīdzina par pārkāpumu, kas izriet no administratīvā procesa saprātīga termiņa pārsniegšanas, attiecīgajā gadījumā samazinot uzliktā naudas soda apmēru (šajā ziņā skat. spriedumus *Technische Unie*/Komisija, minēts 339. punktā, EU:C:2006:593, 202.–204. punkts, un 2011. gada 16. jūnijs, *Heineken Nederland* un *Heineken*/Komisija, T-240/07, Krājums, EU:T:2011:284, 429. un 434. punkts, kas apelācijas instancē apstiprināts ar spriedumu *Heineken Nederland* un *Heineken*/Komisija, minēts 334. punktā, EU:C:2012:829, 100. punkts).

343 No iepriekš minētā izriet, ka, lai ilgstošs administratīvais process varētu tikt uzskatīts par saprātīga termiņa principa pārkāpumu, šī procesa ilgumam ir jābūt kvalificētam kā pārmērīgam.

344 Šajā lietā administratīvais process ir noticis četros secīgos posmos, pirmais no kuriem ir bijis pirms paziņojuma par iebildumiem un trīs nākamie – pēc šī paziņojuma.

345 Pirmais posms ir sācies 2002. gada 9. janvārī ar šā sprieduma 23. punktā minēto dokumentu nodošanu Komisijai, ko ir veicis *Bundeskartellamt*, un tas ir beidzies 2008. gada 30. septembrī ar paziņojuma par iebildumiem pieņemšanu.

346 Tad ir sācies otrais posms (skat. šā sprieduma 33.–39. punktu), kas ir beidzies ar sākotnējā lēmuma pieņemšanu 2010. gada 30. jūnijā.

347 Pēc pirmās prasību virknes iesniegšanas (atgādinātas šā sprieduma 10. punktā) Komisija 2010. gada 30. septembrī pieņēma pirmo lēmumu par grozījumiem (skat. šā sprieduma 4. punktu), lai labotu dažādas kļūdas, ko tā bija konstatējusi sākotnējā lēmumā, un ar to ir noslēdzies administratīvā procesa trešais posms.

348 Visbeidzot administratīvā procesa ceturtais posms ir noslēdzies 2011. gada 4. aprīlī, Komisijai pieņemot otro lēmumu par grozījumiem, ar kuru tā ir piekritusi piešķirt uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu, pirmkārt, *ArcelorMittal*, *ArcelorMittal Verderio*, *ArcelorMittal Fontaine* un *ArcelorMittal Wire France* un, otrkārt, *SLM* un *Ori Martin* (skat. šā sprieduma 6. punktu).

349 Vispirms ir jānorāda, ka šis prasības pamats attiecas tikai uz diviem pirmajiem administratīvā procesa posmiem.

350 2013. gada 17. decembrī procesa organizatorisko pasākumu, kas ir paredzēti 1991. gada 2. maija Reglamenta 64. pantā, ietvaros Vispārējā tiesa ir uzdevusi rakstveida jautājumu Komisijai, lai iegūtu detalizētu aprakstu par pasākumiem, ko tā ir veikusi pēc 2002. gada 19. un 20. septembrī notikušajām pārbaudēm līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai.

351 Komisija šo lūgumu izpildīja ar 2014. gada 28. februārī kancelejā iesniegto dokumentu.

352 Vispārējās tiesas kanceleja nosūtīja Komisijas atbildes kopiju prasītājām.

353 Komisija savā atbildē detalizēti un pārliecinoši izklāsta tās visā administratīvajā procesā īstenotos uzdevumus un iemeslus, kādēļ process ir ildzis no 2002. līdz 2010. gadam.

354 Administratīvā procesa ilgumu šajā lietā izskaidro vairāki faktori.

355 Šajā ziņā ir jāņem vērā aizliegtās vienošanās ilgums (vairāk nekā 18 gadi), tās īpaši plašais ģeogrāfiskais mērogs (aizliegtā vienošanās ir attiekusies uz vairākumu dalībvalstu), aizliegtās vienošanās organizēšana ģeogrāfiskajā aspektā un laikā (dažādie klubi), dažādos klubos notikušo sanāksmju skaits (vairāk nekā 500), attiecīgo uzņēmumu skaits (17), pieteikumu iecietības programmas piemērošanai skaits un pārbaužu laikā sniegto vai iegūto dokumentu dažādās valodās, kas Komisijai ir bijis jāizskata, īpaši lielais skaits, vairāki papildu informācijas pieprasījumi, kas Komisijai ir bijis jānosūta dažādām attiecīgajām sabiedrībām līdzās izpratnes par aizliegto vienošanos attīstībai, paziņojuma par iebildumiem adresātu skaits (vairāk nekā 40), procesa valodu skaits (8), kā arī dažādi lūgumi attiecībā uz maksātspēju (14).

356 Turklāt ir arī jānorāda, ka *SLM* nav pierādījusi, kādā ziņā tās tiesības uz aizstāvību ir tikušas aizskartas procesa ilguma dēļ. Šajā ziņā sniegtajām norādēm joprojām nav nozīmes. Piemēram, *SLM* apgalvotajā situācijā, kurā tai esot ticis traucēts sagatavot atbilstošu aizstāvību attiecībā uz pirmajiem dalības aizliegtās vienošanās darbībās gadiem, kas noteikti attiecībā uz *SLM* (1997. un 1998. gads), esot vainojama pati *SLM*, jo kopš 2002. gada rudens tā bija informēta par Komisijas veikto izmeklēšanu par aizliegto vienošanos, dalība kurā tai tikusi pārmesta. Tāpat saistībā ar apstākli, kas attiecas uz novēloti sniegto atbildi uz *SLM* pieteikumu iecietības programmas piemērošanai, laikam, kas izrādījies vajadzīgs Komisijai, lai tai atbildētu, ir bijis jābūt par stimulu *SLM* izrādīt piesardzību un veidot savu aizstāvības stratēģiju, cik ātri vien iespējams pēc izmeklēšanas sākšanas 2002. gada rudenī. Runājot par apgalvojumu, ka pagājušā laika dēļ esot bijis grūti sniegt savu viedokli par *SLM* pārmestajiem faktiem, ir jānorāda, ka šī apstākļa dēļ – pretēji *SLM* norādītajam – tai ir bijis jārīkojas ātrāk, nevis jāgaida, kamēr pazūd pierādījumi un personas.

357 Ņemot vērā Komisijas sniegto informāciju, kas parāda lietas īpašo sarežģītību, tātad ir jāsecina, ka, neraugoties uz procesa ilgumu, tas nav jākvalificē kā pārmērīgs. Tādējādi Komisija nav neievērojusi saprātīgu termiņu un šis prasības pamats līdz ar to ir jānoraida.

E – *Par atbildības par pārkāpumu noteikšanu mātesuzņēmumam*

358 *Ori Martin* norāda, ka Komisija kļūdaini tai esot noteikusi solidāro atbildību par daļu no pārkāpuma, kura atbilstoši tam, kas minēts apstrīdētā lēmuma preambulas 862.–875. apsvērumā, balstās uz prezumpciju par izšķirošu ietekmi, kas izriet no tā, ka laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim [tai] piederēja gandrīz viss *SLM* kapitāls (skat. šā sprieduma 132. punktu).

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

359 Pirmkārt, *Ori Martin* norāda, ka, secinot, ka pierādījumiem, kas tikuši sniegti, lai atspēkotu prezumpciju par izšķirošās ietekmes faktisku īstenošanu, nav nozīmes, Komisija esot pārvērsusi parasto prezumpciju par neatspēkojamu prezumpciju. Līdz ar to esot pārkāpts LESD 101. pants, personiskās atbildības princips, sodu individualitātes princips, kā arī ierobežotas atbildības princips, kas valda sabiedrību tiesībās. Prezumpcijas atspēkošana nedrīkstot prasīt sniegt pierādījumus par to, ka mātesuzņēmums nevar īstenot izšķirošu ietekmi uz tā meitasuzņēmumu, bet tikai pierādījumus, ka šī ietekme nav tikusi īstenota.

360 Konkrētajā lietā ar apstākli, ka *Ori Martin* attiecībā uz *SLM* ir bijušas zināmas intereses un zināma loma kā akcionāram, lai aizsargātu savas finanšu intereses (apstrīdētā lēmuma preambulas 874. apsvērums), nepietiekot, lai to vainotu par *SLM* pārkāpjošo rīcību. Šādas intereses ir vienīgi parastās sekas, kas izriet no kādas sabiedrības kapitāla daļas turēšanas, un turklāt neesot nepieciešams, lai runa būtu par visu kapitālu vai lielāko tā daļu. Principā pārkāpumā nevar tikt vainota persona, kas šo pārkāpumu nav izdarījusi, vai katrā ziņā šajā pārkāpumā to nevar vainot, ja tas nav skaidri un iepriekš paredzēts kādā tiesību normā. Komisijai būtu jāpierāda, ka *Ori Martin* ar savu pašas rīcību ir

vēlējusies dot ieguldījumu kopējiem mērķiem, ko ir vēlējušies īstenot visi dalībnieki, un ka tā ir zinājusi par citu uzņēmumu iecerēto vai veikto konkrēto rīcību, īstenojot šos pašus mērķus, vai ka tā ir varējusi to saprātīgi paredzēt un bijusi gatava uzņemties par to risku.

361 Otrkārt, *Ori Martin* apgalvo, ka pierādījumiem, kas tikuši sniegti, lai atspēkotu prezumpciju, esot nozīme konkrētajā lietā. *Ori Martin* esot vienmēr rīkojusies kā holdinga sabiedrība, un tās dalībai *SLM* kapitālā esot bijis vienīgi finansiāls raksturs. *Ori Martin* nekad tieši neesot veikusi darbību PT nozarē. Tādējādi tai neesot nekādas saistības ar *SLM* pārkāpjošo rīcību. *Ori Martin* neesot zinājusi un neesot varējusi zināt par *SLM* pārkāpjošo rīcību. Konkrēti, *Ori Martin* nekad neesot iejaukusies *SLM* stratēģiskas izvēles noteikšanā un investīciju lēmumu pieņemšanā. Tai neesot ne operatīvas struktūras, ne algoto darbinieku. Trīs tās valdes locekļiem vispār neesot nekādu zināšanu par tērauda nozari. Tas, ka *Ori Martin* nav iejaukusies *SLM* darbībā, esot pierādīts ar valdes sanāksmju un akcionāru kopsapulces protokoliem. Tikai laiku pa laikam *SLM* vērsās pie *Ori Martin* grupas saistībā ar stieples iegādi (2 % no iegādēm laikposmā no 1995. līdz 2001. gadam). Turklāt *Ori Martin* norāda arī uz "informācijas plūsmas" neesamību starp to un *SLM*. Turklāt fiziskā persona, kas bija iesaistīta aizliegtās vienošanās darbībās *SLM* vārdā, esot rīkojusies pēc savas iniciatīvas un pilnīgi patstāvīgi. Šai personai nekad neesot bijusi nekāda loma *Ori Martin* ietvaros.

362 Treškārt, *Ori Martin* norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav paskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ fakts, ka *SLM* nebija pienākuma sniegt atskaites *Ori Martin*, nav uzskatāms par apstākli, kas varētu pierādīt tās rīcības autonomiju. Ņemot vērā administratīvajā procesā sniegtos pierādījumus, Komisijai esot bijis jāsecina, ka *Ori Martin* nevar tikt vainota *SLM* rīcībā, jo esot izslēgta jebkāda *Ori Martin* ietekme uz tās meitasuzņēmumu. Konkrētajā lietā šie pierādījumi esot tikuši izskatīti vai noraidīti, neveicot to ievērtēšanu kopumā, vai arī esot tikuši noraidīti ar tik vispārīgu formulējumu, ka to noraidījums neesot saprotams.

363 Komisija nepiekrīt šiem argumentiem. Neviens no *Ori Martin* izvirzītajiem pierādījumiem neļaujot atspēkot prezumpciju par izšķirošas ietekmes īstenošanu. Attiecībā uz *Ori Martin* valdes locekļu raksturojumu un *Ori Martin* valdes sanāksmju un kopsapulču protokolu saturu Komisija norāda, ka, tā kā šie apstākļi nebija minēti atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, bet tikuši minēti tikai prasības pieteikumā, *Ori Martin* nevarot uz tiem atsaukties, lai apšaubītu apstrīdētajā lēmumā sniegto vērtējumu.

2. *Vispārējās tiesas vērtējums*

364 No lietas materiāliem izriet, ka *Ori Martin* piederēja viss tās meitasuzņēmuma *SLM* kapitāls laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2001. gada 31. oktobrim. Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka *Ori Martin* tieši piederēja 98 % šī paša meitasuzņēmuma kapitāla un netieši – ar *Ori Martin Lux SA* starpniecību – piederēja 2 % tā kapitāla laikposmā no 2001. gada 1. novembra līdz 2002. gada 19. septembrim (apstrīdētā lēmuma preambulas 867. apsvērums).

365 Turklāt no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija ir secinājusi, ka *Ori Martin* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *SLM* no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim, pamatojoties uz to, ka šajā laikposmā *Ori Martin* piederēja viss vai gandrīz viss *SLM* kapitāls (apstrīdētā lēmuma preambulas 868. apsvērums).

366 Lai gan attiecības starp *Ori Martin*, mātesuzņēmumu, un *SLM*, meitasuzņēmumu, šajā lietā nav apstrīdētas, ir apstrīdētas sekas, ko tām noteikusi Komisija. Proti, *Ori Martin* lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl šajā lēmumā tai ir noteikta atbildība par *SLM* pārkāpjošo rīcību iepriekš minētajā laikposmā. Šī atbildības noteikšana esot kļūdaina turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ.

367 Runājot par principiem, *Ori Martin* norāda, ka Komisija esot sagrozījusi judikatūrā noteiktu izšķirošas ietekmes faktiskas īstenošanas prezumpcijas būtību un tvērumu, secinot, ka ar konstatējumu par saikni, ko veido gandrīz pilnīgas mātesuzņēmuma īpašumtiesības uz meitasuzņēmumu, pietiek, lai nepastāvētu vajadzība pierādīt šādas ietekmes faktisku īstenošanu. Komisija nedrīkstot tikt apmierināta vienīgi ar akcionāra statusu, lai mātesuzņēmumu vainotu tā meitasuzņēmuma rīcībā. Tai esot jāpierāda, ka *Ori Martin* ir arī vienā vai citā veidā atbildīga tādā ziņā, ka tā būtu vēlējusies sekmēt pārkāpumu ar savu pašas rīcību vai nevarētu nezināt par to.

368 Šajā ziņā *Ori Martin* apgalvo, ka esot pārkāpts, pirmkārt, LESD 101. pants, personiskās atbildības princips un sodu individualitātes princips, saskaņā ar kuriem nedrīkst vainot kādā faktā personu, kas to nav izdarījusi, un, otrkārt, juridiskās personības un ierobežotas atbildības principi, kas Savienībā atzīti atbilstoši sabiedrību tiesībām un kuru mērķis ir attiecināt atbildību uz sabiedrību, kas ir izdarījusi šīs atbildības pamatā esošus faktus, nevis uz grupu. kurai tā pieder.

369 Runājot par praktisko aspektu, *Ori Martin* apgalvo, ka Komisija neesot pareizi izvērtējusi dažādus pierādījumus, kuri tikuši izvirzīti administratīvajā procesā un kuri, ja tie tiktu pienācīgi izvērtēti, liecinātu, ka *Ori Martin* nevarēja īstenot izšķirošu ietekmi uz *SLM* rīcību. Šīs liecības turklāt esot apstiprinātas ar papildu argumentiem, kas šajā ziņā izvirzīti tiesvedībā Vispārējā tiesā.

370 Šajā saistībā *Ori Martin* atsaucas uz Komisijas veikto kļūdaino konkrētās lietas apstākļu novērtējumu, kā arī uz pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu un labas pārvaldības principa pārkāpumu.

a) Par izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju

371 Apgalvojot, ka, lai konstatētu uzņēmuma esamību Savienības tiesību izpratnē, Komisijai esot bijis jāpierāda, ka mātesuzņēmums faktiski īsteno izšķirošu ietekmi, kas *Ori Martin* varētu būt, ņemot vērā tās līdzdalības sava meitasuzņēmuma kapitālā lielumu, un ka, lai atspēkotu prezumpciju, esot pietiekami, ja *Ori Martin* pierāda, ka šī ietekme nav tikusi īstenota, bez nepieciešamības pierādīt, ka tai nebija iespējams īstenot šādu ietekmi (skat. šā sprieduma 359. punktu), *Ori Martin* nepareizi saprot judikatūrā šādam gadījumam noteiktās prezumpcijas būtību un tvērumu.

372 Proti, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar jēdzienu "uzņēmums" tiek apzīmēta jebkura vienība, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šādas vienības juridiskā statusa un veida, kādā tā tiek finansēta. Par šo jautājumu Tiesa ir precizējusi, pirmkārt, ka jēdziens "uzņēmums" šajā kontekstā ir saprotams kā tāds, ar ko apzīmē ekonomisko vienību, pat ja no juridiskā skatpunkta šo ekonomisko vienību veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas, un, otrkārt, ka, ja šāda ekonomiskā vienība pārkāpj konkurences tiesības, tai atbilstoši personiskās atbildības principam ir jāatbild par šādu pārkāpumu (skat. spriedumus, 2009. gada 10. septembris, *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-97/08 P, Krājums, EU:C:2009:536, 54.–56. punkts un tajos minētā judikatūra; 2011. gada 29. septembris, *Elf Aquitaine* /Komisija, C-521/09 P, Krājums, EU:C:2011:620, 53. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2013. gada 11. jūlijs, Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* [un *Gosselin Group*], C-440/11 P, Krājums, EU:C:2013:514, 36. un 37. punkts un tajos minētā judikatūra).

373 Attiecībā uz jautājumu par to, kādos apstākļos juridiskā persona, kura nav pārkāpuma izdarītāja, tomēr var tikt sodīta, no pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka meitasuzņēmuma rīcībā mātesuzņēmumu var vainot tostarp tad, ja, lai gan tas ir atsevišķa juridiska persona, šis meitasuzņēmums savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi, bet gan galvenokārt piemēro mātesuzņēmuma dotus norādījumus, it īpaši ņemot vērā ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas šīs divas juridiskās personas apvieno (spriedumi *Akzo Nobel* u.c./Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2009:536, 58. punkts; *Elf Aquitaine* /Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 54. punkts, un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* un *Gosselin Group*, minēts 372. punktā, EU:C:2013:514, 38. punkts).

374 Šādā situācijā, tā kā mātesuzņēmums un tā meitasuzņēmums ir vienas ekonomiskas vienības daļas un tātad veido vienu uzņēmumu LESD 101. panta izpratnē, tas ļauj Komisijai adresēt mātesuzņēmumam lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, un neprasa pierādīt pēdējās personisku līdzdalību pārkāpumā (spriedumi *Akzo Nobel* u.c./Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2009:536, 59. punkts; *Elf Aquitaine* /Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 55. punkts, un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* un *Gosselin Group*, minēts 372. punktā, EU:C:2013:514, 39. punkts).

375 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka īpašajā gadījumā, kad mātesuzņēmumam pieder viss vai gandrīz viss tā meitasuzņēmuma, kurš ir pārkāpis Savienības konkurences tiesību normas, kapitāls, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šis mātesuzņēmums faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tā meitasuzņēmumu (turpmāk tekstā – "izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpcija") (spriedumi *Akzo Nobel* u.c./Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2009:536, 60. punkts; *Elf Aquitaine* /Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 56. punkts, un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* un *Gosselin Group*, minēts 372. punktā, EU:C:2013:514, 40. punkts).

376 Šādos apstākļos pietiek, ja Komisija pierāda, ka viss vai gandrīz viss meitasuzņēmuma pamatkapitāls pieder mātesuzņēmumam, lai prezumētu, ka šis pēdējais faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma komercpolitiku. Līdz ar to Komisija būs tiesīga uzskatīt mātesuzņēmumu par solidāri atbildīgu par tā meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šis mātesuzņēmums, kuram ir jāatspēko minētā prezumpcija, neiesniegs pietiekamus pierādījumus, ka tā meitasuzņēmums tirgū faktiski rīkojies autonomi (spriedumi *Akzo Nobel* u.c./Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2009:536, 61. punkts; *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 57. punkts, un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* un *Gosselin Group*, minēts 372. punktā, EU:C:2013:514, 41. punkts).

377 Izšķirošās ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpcijas mērķis tostarp ir panākt līdzsvaru svarīguma ziņā starp, no vienas puses, mērķi sodīt konkurences tiesību normām, it īpaši LESD 101. pantam, pretēju rīcību un novērst tās atkārtošanos un, no otras puses, tādu noteiktu vispārējo Savienības tiesību principu prasībām, kā, piemēram, nevainīguma prezumpcijas, soda individualitātes, tiesiskās noteiktības principi, kā arī tiesības uz aizstāvību, ieskaitot pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu. Tostarp tieši šo iemeslu dēļ minētā prezumpcija ir atspēkojama (spriedums *Elf Aquitaine* /Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 59. punkts).

378 Turklāt ir jāatgādina, ka šī prezumpcija balstās uz konstatējumu, saskaņā ar kuru, ja vien nepastāv izņēmuma apstākļi, sabiedrība, kurai pilnībā pieder meitasuzņēmuma kapitāls, ņemot vērā tikai šo dalību kapitālā, jau var īstenot izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma rīcību, un ka, no otras puses, šīs ietekmes faktiskas neīstenošanas [pierādījums] parasti vislietderīgāk var tikt meklēts tādu vienību darbības jomā, attiecībā uz kurām šī prezumpcija ir spēkā (spriedums *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 60. punkts).

379 Šajos apstākļos, ja ieinteresētajai personai, lai atspēkotu minēto prezumpciju, pietiktu norādīt tikai nepamatotus apgalvojumus, šai prezumpcijai lielā mērā tiktu atņemta tās lietderība (spriedums *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 61. punkts).

380 Tāpat no judikatūras izriet, ka prezumpcija, pat ja tā ir grūti atspēkojama, ir pieņemamās robežās tāpēc, ka tā ir samērīga ar sasniedzamo leģitīmo mērķi, ka ir dota iespēja iesniegt pierādījumus par pretējo un ka ir nodrošinātas tiesības uz aizstāvību (skat. spriedumu *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

381 Tāpat saskaņā ar judikatūru, lai noteiktu, vai meitasuzņēmums savu uzvedību tirgū nosaka autonomi, ir jāņem vērā visi atbilstošie fakti, kas attiecas uz ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kuras vieno šo meitasuzņēmumu un mātesuzņēmumu, kas var atšķirties katrā atsevišķā gadījumā un tātad nevar tikt izsmeļoši uzskaitīti (spriedumi *Akzo Nobel* u.c./Komisija, minēts 372. punktā,

EU:C:2009:536, 74. punkts; *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 58. punkts, un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* un *Gosselin Group*, minēts 372. punktā, EU:C:2013:514, 60. punkts).

382 Līdz ar to, kā iepriekš atgādināts, īpašajā gadījumā, kad – kā tas ir šajā lietā – mātesuzņēmumam pieder viss vai gandrīz viss tā meitasuzņēmuma, kurš ir pārkāpis Savienības konkurences tiesību normas, kapitāls, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šis mātesuzņēmums faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tā meitasuzņēmumu.

383 Tātad pretēji tam, ko apgalvo *Ori Martin* (skat. šā sprieduma 360. punktu), ja mātesuzņēmums un tā meitasuzņēmums veido vienu uzņēmumu LESD 101. panta izpratnē, Komisijas tiesības adresēt mātesuzņēmumam lēmumu, ar kuru uzliek naudas sodus, izriet ne vienmēr no tā, ka mātesuzņēmums būtu pamudinājis savu meitasuzņēmumu izdarīt pārkāpumu, ne vēl jo vairāk no mātesuzņēmuma dalības minētajā pārkāpumā, bet gan no apstākļa, ka attiecīgās sabiedrības veido vienotu uzņēmumu LESD 101. panta izpratnē (spriedums *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 88. punkts, skat. arī šā sprieduma 374. punktu).

384 Tāpat Komisijai, lai konkrētā gadījumā atsauktos uz izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, nav pienākuma papildus pierādījumiem par šīs prezumpcijas piemērojamību un darbību sniegt vēl citus pierādījumus (skat. spriedumu *Elf Aquitaine*/Komisija, minēts 372. punktā, EU:C:2011:620, 80. punkts un tajā minētā judikatūra).

385 Ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, ir jākonstatē, ka Komisijai ir bijis pamats atsaukties uz izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, ievērojot apstākli, ka *Ori Martin* piederēja viss vai gandrīz viss *SLM* kapitāls laikposmā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim, un šajā ziņā tai nebija nepieciešams atsaukties uz citiem pierādījumiem.

386 Turklāt ir jāatgādina, ka, ņemot vērā, ka šī prezumpcija ir atspēkojama, tā nenosaka mātesuzņēmuma, kuram pilnībā pieder tā meitasuzņēmuma pamatkapitāla daļas, automātisku atbildību, jo tas būtu pretēji personiskās atbildības principam, uz kuru ir balstītas Savienības konkurences tiesības (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 20. janvāris, *General Química* u.c./Komisija, C-90/09 P, Krājums, EU:C:2011:21, 51. un 52. punkts).

387 Turklāt *Ori Martin* nav pamata arī apgalvot, ka konkrētajā gadījumā esot pārkāpts sodu individualitātes princips. Atbilstoši šim principam, kas ir piemērojams ikvienā administratīvajā procesā, kura rezultātā atbilstoši Savienības konkurences tiesību normām var tikt piemērotas sankcijas, uzņēmums drīkst tikt sodīts tikai par faktiem, kuri tam ir individuāli inkriminēti. Tomēr šis princips ir jāsaskaņo ar uzņēmuma jēdzienu. Proti, kā tas norādīts šā sprieduma 383. punktā, Komisijas tiesības adresēt mātesuzņēmumam lēmumu, ar kuru uzliek naudas sodus, izriet nevis no tā, ka mātesuzņēmums būtu pamudinājis savu meitasuzņēmumu izdarīt pārkāpumu, ne vēl jo vairāk no mātesuzņēmuma dalības minētajā pārkāpumā, bet gan no apstākļa, ka tie veido vienotu uzņēmumu LESD 101. panta izpratnē (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 13. jūlijs, *General Technic-Otis* u.c./Komisija, T-141/07, T-142/07, T-145/07 un T-146/07, Krājums, EU:T:2011:363, 70. un nākamie punkti, kas apstiprināts apelācijas instancē).

388 Tāpat ir jānoraida *Ori Martin* argumentācija, saskaņā ar kuru Komisija, nosakot tai solidāro atbildību, esot pārkāpusi ierobežotas atbildības principu, kas izriet no sabiedrību tiesībām Savienībā. Proti, sabiedrību ierobežotas atbildības mērķis būtībā ir noteikt to finansiālās atbildības griestus, nevis nepieļaut to, ka uzņēmums, kas izdarījis konkurences tiesību normu pārkāpumu, tiek sodīts, sodu attiecinot uz juridiskām vienībām, kas šo uzņēmumu veido, un, konkrēti, uz pārkāpumu izdarījušo sabiedrību un tās mātesuzņēmumu, it īpaši tad, ja mātesuzņēmumam pieder viss vai gandrīz viss tā meitasuzņēmuma kapitāls un ja tas nespēj atspēkot prezumpciju par izšķirošas ietekmes uz šo meitasuzņēmumu faktisku izmantošanu.

389 Līdz ar to ir jānoraida šajā ziņā *Ori Martin* izvirzītie iebildumi.

390 Konkrētajā lietā tātad, ņemot vērā, ka *Ori Martin* piederēja viss vai gandrīz viss *SLM* kapitāls, tai, lai atspēkotu izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, tādējādi ir jāsniedz pietiekami pierādījumi, kas liecinātu, ka tās meitasuzņēmums tirgū bija rīkojies autonomi. Tātad ir jāpārbauda, vai pierādījumi, ko sniegusi *Ori Martin*, lai to apliecinātu, var atspēkot minēto prezumpciju.

b) Par prezumpcijas atspēkošanai izvirzītajiem pierādījumiem

391 Ievērojot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas nostiprinātas Pamattiesību hartā, kurai atbilstoši LESD 6. panta 1. punkta pirmajai daļai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem, Vispārējai tiesai ir jānodrošina dažādu pierādījumu, ko sniedz sodītā persona, lai atspēkotu izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, pienācīga ievērtēšana.

392 Šajā ziņā, atbildot uz Komisijas tēzi, ka, tā kā norādes par *Ori Martin* valdes locekļu raksturojumu un tās valdes sanāksmju un kopsapulču protokolu saturu nebija minētas atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, bet tikušas minētas tikai prasības pieteikumā, *Ori Martin* nevarot uz tām atsaukties, lai apšaubītu apstrīdētajā lēmumā veikto atbildības par izdarīto pārkāpumu attiecināšanu (skat. šā sprieduma 363. punktu), ir jāatgādina, ka nevienā Savienības tiesību normā nav noteikts, ka paziņojuma par iebildumiem adresātam tajā izklāstītie dažādie faktiskie vai tiesiskie apstākļi būtu jāapstrīd administratīvā procesa laikā, lai tam nebūtu liegts to darīt vēlāk tiesvedības stadijā (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *Knauf Gips*/Komisija, C-407/08 P, Krājums, EU:C:2010:389, 89. punkts).

393 Proti, lai gan tas, ka Komisijas veiktā administratīvā procesa laikā uzņēmums tieši vai netieši atzīst faktiskos vai tiesiskos apstākļus, var būt papildu pierādījums, vērtējot tiesā celtās prasības pamatotību, tas nevar ierobežot pašu tiesību celt prasību Vispārējā tiesā izmantošanu, kādas saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu ir fiziskām vai juridiskām personām (spriedums *Knauf Gips*/Komisija, minēts 392. punktā, EU:C:2010:389, 90. punkts).

394 Tieši šajā kontekstā ir jāizvērtē dažādi pierādījumi, ko izvirzījusi *Ori Martin*, lai atspēkotu izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju.

395 Pirmkārt, *Ori Martin* norāda, ka tā esot vienmēr rīkojusies kā holdinga sabiedrība un ka tās dalībai *SLM* kapitālā esot bijis vienīgi finansiāls raksturs. Ar to tomēr nepietiek, lai atspēkotu prezumpciju, kas balstās uz visa vai gandrīz visa *SLM* kapitāla turēšanu.

396 Proti, sabiedrību grupas kontekstā holdinga sabiedrības, kura cita starpā koordinē finanšu investīcijas grupas ietvaros, mērķis ir apvienot dalību dažādu sabiedrību kapitālā un uzdevums – nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību (šajā ziņā skat. spriedumus, 2008. gada 8. oktobris, *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, T-69/04, Krājums, EU:T:2008:415, 63. punkts; 2011. gada 13. jūlijs, *Shell Petroleum* u.c./Komisija, T-38/07, Krājums, EU:T:2011:355, 70. punkts, un 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, Krājums, EU:T:2012:332, 283. punkts).

397 Konkrētajā lietā, pirmkārt, no Luksemburgas Komercdarbības un uzņēmumu reģistra izraksta un no sabiedrības dibināšanas dokumenta, ko iesniegusi *Ori Martin*, lai pamatotu savus apgalvojumus, izriet, ka tā ir atbilstoši Luksemburgas tiesībām 1998. gada 4. decembrī dibinātā akciju sabiedrība un tās pamatkapitāls ir EUR 44 miljoni, kas ir liela summa (Luksemburgā minimālais akciju sabiedrības pamatkapitāla apmērs ir EUR 31 000). Šis kapitāls atbilst vērtībai, kas noteikta mantiskajiem ieguldījumiem, ko trīs akcionāri bija izdarījuši sabiedrības dibināšanas laikā, proti, tie ir vērtspapīri, kas atbilst 90 % *Ori Martin SpA* kapitāla daļu un visam *Finoger SpA* kapitālam (šīm divām sabiedrībām pieder *SLM*).

398 Tādējādi, pat ja tiktu pieņemts, ka *Ori Martin* nav ne operatīvas struktūras, ne algoto darbinieku, kā tā to apgalvo, lai gan tai pieder pārstāvniecība Lugāno (Šveicē) (skat. 6. pielikuma 674. lappusi), tomēr tā ir nevis kāda fantomsabiedrība, "čaula", bet gan sabiedrība, kurai ir domāta precīzi noteiktā loma *Ori Martin* sabiedrību grupas ietvaros kā saskaņā ar Luksemburgas tiesībām dibinātai finanšu līdzdalības sabiedrībai.

399 Turklāt no sabiedrības dibināšanas dokumenta 2. panta izriet, ka *Ori Martin* sabiedrības mērķis ir šāds: "Sabiedrības mērķis ir parakstīšanās uz kapitālu, kapitāla daļu iegūšana, finansēšana un finansiālas intereses jebkādā formā saistībā ar kapitālu jebkādā Luksemburgas vai ārvalsts sabiedrībā, holdinga sabiedrībā, jebkādā konsorcijā vai uzņēmumu grupā, kā arī tās rīcībā nodotu līdzekļu pārvaldība, tai piederošo kapitāla daļu kontrole, pārvaldība un izmantošana".

400 *Ori Martin* ir atsaukusies uz šo statūtu noteikumu savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem un prasības pieteikumā, lai apgalvotu, ka tā esot vienīgi "sabiedrība, kas nodarbojas vienkārši ar finansiālas līdzdalības pārvaldību". Tomēr ir jākonstatē, ka tās sabiedrības mērķis ietver ne tikai kapitāla daļu iegūšanu un tās rīcībā nodoto līdzekļu pārvaldību, bet arī "tai piederošo kapitāla daļu kontroli, pārvaldību un izmantošanu". No minētā noteikuma izriet, ka *Ori Martin* dalība kādā sabiedrībā tātad nav pasīvā kapitāla daļu turēšana, it kā tā būtu akcionāre bez īpašas ieinteresētības. Gluži pretēji, pēc dibināšanas dokumentu noteikumiem *Ori Martin* uzdevums ir kontrolēt, pārvaldīt un izmantot tai piederošās kapitāla daļas, kas nozīmē aktīvu, nevis pasīvu pieeju attiecībā uz sekošanu tās līdzdalības stāvoklim.

401 Turklāt *Ori Martin* apgalvo, ka no tās trīs valdes locekļu raksturojuma izriet, ka viņi esot tikuši iecelti amatā, lai veiktu tīri finansiālu sabiedrības vadību, neparedzot viņiem iespēju iejaukties meitasuzņēmumu pārvaldībā. Šiem vadītājiem arī neesot zināšanu par tērauda nozari, kuras būtu ļāvušas viņiem iejaukties [šajā pārvaldībā] efektīvi. Sabiedrības valdes sanāksmju un akcionāru kopsapulču protokolu pārbaude to apstiprinot.

402 Tomēr no *Ori Martin* dibināšanas sapulces lēmumiem (prasības pieteikuma 4. pielikuma 608. punkts) izriet, ka valdes locekļu skaits tika noteikts 3 un ka sākotnēji tie bija "[*A.*] k-gs, sabiedrību administrators, ar dzīvesvietu Itālijā; [*E.*] k-gs, kam ir grāds komerczinātņu un finanšu zinātņu jomā, ar dzīvesvietu [Luksemburgā]; [*L.*] k-dze, privāta darbiniece, ar dzīvesvietu [Luksemburgā]". [*E.*] k-gs tika iecelts par valdes priekšsēdētāju 1998. gada 21. decembrī.

403 Atbilstoši Luksemburgas Komercdarbības un uzņēmumu reģistra 2010. gada 3. augusta izrakstam (prasības pieteikuma 1. pielikums) šie valdes locekļi bija [*N.*] k-gs, ar dzīvesvietu Luksemburgā, [*W.*] k-gs, ar dzīvesvietu Luksemburgā, un [*A.*] k-gs, kas bija arī valdes priekšsēdētājs, ar dzīvesvietu Itālijā.

404 Tātad izrādās, ka [*A.*] k-gs dibināšanas dokumentos ir norādīts kā sabiedrību administrators, kas ļauj secināt, ka viņam ir bijis nepieciešamais kompetences līmenis, lai administrētu sabiedrību, tostarp ievērojot tās [statūtos paredzēto] mērķi.

405 Tāpat no *Ori Martin* valdes sanāksmju protokolu pārbaudes izriet, ka vairākkārt valdes piešķīra [*A.*] k-gam visas pilnvaras pārstāvēt sabiedrību vai arī apstiprināja šī administratora pieņemtos lēmumus. Piemēram, no valdes 1999. gada 15. septembra sanāksmes protokola izriet, ka tā piešķīra [*A.*] k-gam visas pilnvaras "pārstāvēt sabiedrību, parakstot visu meitasuzņēmumu kopsapulču protokolus 1999. gadā" (prasības pieteikuma 6. pielikuma 661. lappuse). Tāpat no valdes 2000. gada 3. maija sanāksmes protokola izriet, ka minētā valde piešķīra [*A.*] k-gam visas pilnvaras "pārstāvēt sabiedrību šādu sabiedrību kārtējās un ārkārtējās sapulcēs: [..] *SLM* [..]" (prasības pieteikuma 6. pielikuma 670. lappuse).

406 Turklāt *Ori Martin* akcionāru kopsapulču protokolu pārbaude ļauj konstatēt, ka vadības ziņojumā, ko valde bija iesniegusi 2002. gada 6. jūnija akcionāru kopsapulcei, iedaļā par "svarīgiem notikumiem finanšu gada gaitā" ir norādīts, ka "sabiedrība ir īstenojusi savu meitasuzņēmumu reorganizāciju pēc darbības virzieniem" (prasības pieteikuma 6. pielikuma 692. lappuse).

407 Šie pierādījumi ļauj secināt, ka vismaz [*A*.] k-gs, kurš pieņēma svarīgus lēmumus attiecībā uz *Ori Martin* darbību, vairākkārt tika skaidri pilnvarots sekot dažādu šīs sabiedrības meitasuzņēmumu darbībai. Tāpat ir secināms, ka *Ori Martin* grupas ietvaros ir spērusi noteiktus soļus nolūkā to reorganizēt, kas noteikti nozīmē, ka tā bija pārzinājusi grupas darbību – pretēji tam, ko tā apgalvo.

408 Otrkārt, *Ori Martin* norāda arī uz "informācijas plūsmas" neesamību starp to un *SLM* un uz apstākli, ka tā neesot zinājusi un neesot varējusi zināt par *SLM* pārkāpjošo rīcību.

409 Šajā pēdējā aspektā ir jau ticis norādīts, ka šāds elements nav nepieciešams, lai atbildību attiecinātu uz mātesuzņēmumu. Attiecībā uz norādi par "informācijas plūsmas" neesamību šī norāde, kas bija iekļauta jau atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, nav izklāstīta detalizēti. Šādai norādei tomēr nav ietekmes, jo no iepriekš minētā izriet, ka [*A*.] k-gs varēja kontrolēt *SLM*, ņemot vērā viņa kompetences līmeni, dibināšanas dokumentos nostiprināto viņa administratora uzdevumu un to, ka atbilstoši lietas materiāliem valde apstiprināja viņa lēmumus.

410 Treškārt, uzņēmuma atzīšanai par vainojamu LESD 101. panta pārkāpumā netiek prasīts, lai ar šo pārkāpumu saistītā uzņēmuma īpašnieki vai galvenie vadītāji būtu veikuši kādu darbību vai pat zinājuši par šo pārkāpumu, bet tiek prasīta darbība, ko ir veikusi persona, kurai ir pilnvaras rīkoties uzņēmuma vārdā (spriedumi, 1983. gada 7. jūnijs, *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, no 100/80 līdz 103/80, Krājums, EU:C:1983:158, 97. punkts, un 2002. gada 20. marts, *Brugg Rohrsysteme*/Komisija, T-15/99, Krājums, EU:T:2002:71, 58. punkts).

411 *Ori Martin* taču neapstrīd, ka *SLM* bija atbilstoši pilnvarojusi savu pārstāvjus uzņemties saistības aizliegtās vienošanās ietvaros. Faktam, ka šie pārstāvji nepildīja nekādas funkcijas mātesuzņēmumā, nav nozīmes, jo viņi bija pilnvaroti noteikt saistības meitasuzņēmumam, kas piedalījies pārkāpumā. Līdz ar to apgalvojumi, ka šīs personas esot rīkojušās patstāvīgi, papildus tam, ka tie nav apliecināti, nevar atbrīvot *SLM* un tātad arī *Ori Martin* no to atbildības.

412 Tādēļ neviens no *Ori Martin* izvirzītajiem pierādījumiem, tos aplūkojot atsevišķi vai kopumā, nevar atspēkot prezumpciju par *Ori Martin* izšķirošas ietekmes uz *SLM* faktisku īstenošanu.

413 Runājot par iebildumu par pamatojuma nesniegšanu, ir jāatgādina, ka pienākums norādīt pamatojumu ir jautājums, kas atšķiras no pamatojuma pamatotības.

414 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 296. pantā prasītais pamatojums ir jāpielāgo attiecīgā tiesību akta raksturam un tajā skaidri un nepārprotami ir jānorāda iestādes, kas ir izdevusi tiesību aktu, argumentācija, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt veiktā pasākuma pamatojumu un lai kompetentā tiesa varētu veikt attiecīgu kontroli. Prasība sniegt pamatojumu jāizvērtē atkarībā no konkrētās lietas apstākļiem. Netiek prasīts, lai pamatojumā tiktu izklāstīti visi atbilstošie faktiskie un tiesiskie apstākļi, jo jautājums, vai akta pamatojumā ir izpildītas LESD 296. panta prasības, ir jāizvērtē, ņemot vērā ne tikai tā formulējumu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas tiesību normas, kas regulē attiecīgo jomu. It īpaši Komisijai nav pienākuma izteikt viedokli par visiem argumentiem, ko tai paudušas ieinteresētās personas, bet pietiek ar to, ka tā izklāsta faktus un juridiskos apsvērumus, kuriem ir būtiska nozīme lēmuma struktūrā (skat. spriedumu, 2009. gada 4. marts, *Associazione italiana del risparmio gestito* un *Fineco Asset Management*/Komisija, T-445/05, Krājums, EU:T:2009:50, 66. un 67. punkts un tajos minētā judikatūra).

415 No apstrīdētā lēmuma preambulas 862.–875. apsvēruma ir juridiski pietiekami secināms, ka Komisija ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskata, ka *Ori Martin* izvirzītie argumenti nevar atspēkot izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju. Apstrīdētajā lēmumā šajā ziņā ir sniegts pietiekams pamatojums, un iebildums par pamatojuma neesamību tātad ir noraidāms.

416 Turklāt, ciktāl prasības pamats par labas pārvaldības principa pārkāpumu būtu jāuzskata par iebildumu, kas nošķirams no iebilduma par pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, tam arī nevar piekrist.

417 Proti, ir jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka viena no Savienības tiesību sistēmā ietvertajām garantijām administratīvajos procesos tostarp ir labas pārvaldības princips, kas nosaka kompetentās iestādes pienākumu rūpīgi un objektīvi pārbaudīt visus apstākļus, kam ir nozīme attiecīgajā lietā (spriedumi, 1991. gada 21. novembris, *Technische Universität München*, C-269/90, Krājums, EU:C:1991:438, 14. punkts, un 2012. gada 29. marts, Komisija/Igaunija, C-505/09 P, Krājums, EU:C:2012:179, 95. punkts).

418 Ir jākonstatē, ka no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija rūpīgi un objektīvi pārbaudīja argumentus, ko *Ori Martin* bija izvirzījusi administratīvajā procesā, lai atspēkotu izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, un ka apstāklis, ka Komisija tos ir noraidījusi, nav pielīdzināms labas pārvaldības principa pārkāpumam.

419 Tāpat Komisijai nevar tikt pārmests, ka tā nav izteikusi viedokli – gan individuālā kārtā, gan kopumā – par pierādījumiem, kas tai nebija iesniegti saistībā ar administratīvo procesu.

420 Atbildot uz iebildumu par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, ir jānorāda, ka *Ori Martin* šajā ziņā apgalvo, ka Komisija attiecībā uz citiem aizliegtās vienošanās darbībās iesaistītajiem uzņēmumiem esot ņēmusi vērā "hierarhisko saikņu esamību" un "meitasuzņēmuma pienākumu sniegt atskaites mātesuzņēmumam", bet *Ori Martin* gadījumā Komisija to neesot izdarījusi. Tomēr, lai gan *Ori Martin* patiešām savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (prasības pieteikuma 5. pielikuma 62. punkts) ir norādījusi uz *SLM* "atskaišu sniegšanas pienākuma" neesamību attiecībā uz *Ori Martin*, šā argumenta ņemšana vērā, pat ja tiktu pieņemts, ka tas ir pierādīts, nevarētu atspēkot iepriekš izklāstīto argumentāciju, kura likusi secināt, ka *Ori Martin* īstenoja izšķirošu ietekmi uz savu meitasuzņēmumu, tostarp, lai pārvaldītu, kontrolētu un izmantotu tai piederošās kapitāla daļas, kā tas izriet no tās sabiedrības mērķa un tās valdes locekļu aktivitātēm.

421 Līdz ar to ir jānoraida dažādie izvirzītie iebildumi attiecībā uz izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpcijas atspēkošanu.

422 Tādēļ prasības pamats par *Ori Martin* atbildības noteikšanu par *SLM* izdarīto pārkāpumu ir jānoraida pilnībā kā nepamatots.

423 Komisija, pirmkārt, pamatoti noteica *Ori Martin* un *SLM* solidāro atbildību par laikposmu no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim, pamatojoties uz izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpciju, kas balstās uz to, ka *Ori Martin* piederēja gandrīz viss *SLM* kapitāls, un, otrkārt, tā pamatoti secināja, ka *Ori Martin* nav izdevies atspēkot šo prezumpciju.

424 Šajā ziņā no dažādo Vispārējai tiesai iesniegto pierādījumu pārbaudes izriet, ka faktiski varētu tikt secināts, ka *Ori Martin* īstenoja izšķirošu ietekmi uz savu meitasuzņēmumu, tostarp, lai pārvaldītu, kontrolētu un izmantotu tai piederošās kapitāla daļas, kā tas izriet no tās sabiedrības mērķa un tās valdes locekļu aktivitātēm.

F – *Par SLM prasību samaksāt tai procentus par jau samaksātā naudas soda pārpalikumu*

425 Replikas rakstā *SLM* sniedz apsvērumus par otro lēmumu par grozījumiem un lūdz Vispārējo tiesu noteikt Komisijai pienākumu atmaksāt *SLM* procentus, kuri uzkrājušies par summu, kas jau tikusi samaksāta un ko Komisija ir atmaksājusi pēc grozījumiem, kuri ieviesti ar otro lēmumu par grozījumiem.

426 Atbildes rakstā uz repliku Komisija noraida šo pieprasījumu, pamatojoties uz to, ka tas būtu nesaprātīgi, ka naudas soda apmēra samazinājums, kas veikts otrajā lēmumā par grozījumiem nolūkā garantēt, ka naudas sods konkrētajā gadījumā nav nesamērīgs ar sodītā uzņēmuma lielumu un pārdošanas apjomu, ir veikts, Komisijai īstenojot tās rīcības brīvību, un ka procentu samaksa nozīmētu naudas soda apmēra samazināšanu, kas veidotu dubultpriekšrocību par labu otrā lēmuma par grozījumiem adresātiem.

427 Kā tas noskaidrojies tiesas sēdē, neviens no Komisijas izvirzītajiem argumentiem nevar likt secināt, ka *SLM* būtu atrodama nepamatotas iedzīvošanās situācijā.

428 Tomēr konkrētajā lietā ir jākonstatē, ka otrajā lēmumā par grozījumiem, ar kuru samazināts *SLM* uzliktā naudas soda apmērs, nav aplūkots jautājums par pārpalikuma atmaksāšanu kopā ar procentiem, ja tos būtu pieprasījusi attiecīgā persona.

429 Turklāt no konkrētā procesa neizriet, ka *SLM* būtu iesniegusi šajā ziņā kādu pieprasījumu Komisijai, ne arī tas, ka Komisija būtu ieņēmusi par šādu pieprasījumu nostāju kāda aktā, kas *SLM* varētu izrādīties nelabvēlīgs un kas tātad varētu tikt apstrīdēts Vispārējā tiesā.

430 Līdz ar to, nepastāvot nekādai Komisijas nostājai par šādu *SLM* pieprasījumu, kura mērķis būtu lūgt samaksāt tai procentus par naudas soda pārpalikumu, ko *SLM* bija samaksājusi pēc sākotnējā lēmuma un kas tika atmaksāts saistībā ar otro lēmumu par grozījumiem, Vispārējās tiesas kompetencē nav lemt par *SLM* savos apsvērumos par otro lēmumu par grozījumiem šajā ziņā izvirzītajiem prasījumiem noteikt pienākumu, jo šāda kompetence tostarp neizriet no LESD 263. vai 261. panta, tos aplūkojot kopsakarā ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu.

431 No iepriekš minētā izriet, ka konkrētajā lietā *SLM* prasība samaksāt tai procentus par jau samaksātā naudas soda pārpalikumu ir jānoraida.

G – *Par prasījumiem attiecībā uz sodu, kas izlikts par dalību pārkāpumā, uz Vispārējās tiesas neierobežotas kompetences īstenošanu un uz naudas soda apmēra noteikšanu*

432 Neierobežotā kompetence, kas, piemērojot LESD 261. pantu, Vispārējai tiesai ir piešķirta ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu, papildus tiesībām vienkārši pārbaudīt uzliktā soda likumību, kas ļautu vienīgi vai nu noraidīt prasību par tiesību akta atcelšanu, vai arī atcelt apstrīdēto aktu, dod tai arī tiesības ar savu vērtējumu aizstāt Komisijas vērtējumu un līdz ar to grozīt apstrīdēto aktu, pat to neatceļot, ņemot vērā visus faktiskos apstākļus, tostarp mainīt uzlikto naudas sodu, ja Vispārējās tiesas vērtējumam ir nodots jautājums par tā apmēru (šajā ziņā skat. spriedumus, 2007. gada 8. februāris, *Groupe Danone*/Komisija, C-3/06 P, Krājums, EU:C:2007:88, 61. un 62. punkts, un 2009. gada 3. septembris, *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija, C-534/07 P, Krājums, EU:C:2009:505, 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

433 Savos prasījumos prasītājas cita starpā lūdz Vispārējo tiesu atcelt apstrīdēto lēmumu, no jauna noteikt *SLM* solidāri ar *Ori Martin* uzlikto naudas sodu un atcelt vai samazināt *Ori Martin* solidāri uzliktā naudas soda apmēru.

434 No iepriekš šajā spriedumā minētā izriet, ka ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 1. panta 16. punkts, ciktāl ar to *SLM* tiek vainota par dalību nolīgumu un saskaņotu darbību kopumā attiecībā uz PT nozari iekšējā tirgū un Eiropas Ekonomikas zonā no 1997. gada 10. februāra līdz 1997. gada 14. aprīlim. Tāpat Vispārējai tiesai ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 2. panta 16. punkts, ciktāl ar to prasītājām ir uzlikts nesamērīgs sods, lai sodītu *SLM* dalību vienotajā pārkāpumā laikposmā no 1997. gada 15. aprīļa līdz 2002. gada 19. septembrim; šis naudas sods ir ticis noteikts, ievērojot apstrīdētā lēmuma 1. pantā paredzēto *SLM* dalību pārkāpumā.

435 Tāpat Vispārējai tiesai ir jānosaka tā naudas soda apmērs, kas uzliekams *SLM* un – daļēji – solidāri ar *Ori Martin*, ņemot vērā *SLM* dalību vienotajā pārkāpumā.

436 Šajā ziņā ir jānorāda, ka pēc sava rakstura naudas soda noteikšana, ko veic Vispārējā tiesa, nav precīzs aritmētikas uzdevums. Turklāt Vispārējai tiesai nav saistoši ne Komisijas aprēķini, ne arī tās pamatnostādnes, ja Vispārējā tiesa lemj tās neierobežotās kompetences ietvaros, bet tai ir jāveic savs vērtējums, ņemot vērā visus lietas apstākļus (skat. spriedumu, 2011. gada 5. oktobris, *Romana Tabacchi* /Komisija, T-11/06, Krājums, EU:T:2011:560, 266. punkts un tajā minētā judikatūra).

437 Konkrētajā gadījumā, lai noteiktu naudas sodu, ar ko tiktu sodīta *SLM* dalība vienotajā pārkāpumā, no Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punkta izriet, ka ir jāņem vērā pārkāpuma smagums un ilgums, un no sodu individualizācijas principa izriet, ka sodam ir jāņem vērā katra konkrēta pārkāpēja situācija attiecībā uz pārkāpumu. Tam tā jābūt it īpaši gadījumā, kad runa ir par saliktu un ilgstošu tāda veida pārkāpumu, kādu Komisijai definējusi apstrīdētajā lēmumā un kuram ir raksturīgs dalībnieku neviendabīgums.

438 Konkrētajā lietā Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu ņemt vērā turpmāk minētos apstākļus.

439 Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet pietiekami pierādījumi, ka *SLM* ir piedalījusies vairākās Itālijas kluba sanāksmēs, kas ir attiekušās uz kvotu piešķiršanu un cenu noteikšanu Itālijas tirgū. Šādi nolīgumi jau pēc sava rakstura ir uzskatāmi par smagākajiem konkurences ierobežojumiem.

440 *SLM* dalība Itālijas klubā ir pamata elements soda novērtēšanā, un šis elements ir pats par sevi nozīmīgs, ņemot vērā šajā klubā notikušo diskusiju pret konkurenci vērsto mērķi, neatkarīgi no tā, vai saistībā ar *SLM* runa ir par diskusijām attiecībā uz šā nolīguma iekšējo aspektu vai arī vēlāk par diskusijām attiecībā uz tā ārējo aspektu.

441 Šajā ziņā naudas soda apmēra noteikšanas mērķiem Vispārējā tiesa secina, ka nav jāņem vērā tajās valstīs veikto pārdevumu apjoms, uz kurām neattiecās aizliegtā vienošanās, kurā *SLM* faktiski un konkrēti ir piedalījusies laikposmā no 1997. gada 15. aprīļa līdz 2000. gada 10. septembrim.

442 Tāpat, ņemot vērā, ka informācija, kas varētu tikt izsecināta no *ITC* rokrakstā sagatavotajām piezīmēm par 1997. gada 10. februāra sanāksmi, lai pārkāpumu attiecinātu uz *SLM*, nav apstiprināta ar citiem pierādījumiem, šis datums nav atzīstams par *SLM* dalības Itālijas klubā sākumu. Tomēr šāda dalība juridiski pietiekami ir konstatējama no pierādījumiem, kas pieejami attiecībā uz 1997. gada 15. aprīļa sanāksmi, un ir pierādīta arī attiecībā uz nepārtrauktu periodu līdz 2002. gada 19. septembrim.

443 Otrkārt, ir pamats secināt, ka kopš 1999. gada 29. novembra *SLM* zināja vai tai bija jāzina, ka, piedaloties Itālijas klubā, tā veidoja daļu no globālākas sistēmas, kas ietver dažādus līmeņus un kuras mērķis ir stabilizēt PT tirgu Eiropas mērogā, lai novērstu cenu samazināšanos (apstrīdētā lēmuma preambulas 650. apsvērums un šā sprieduma 129. punkts).

444 Tāpat ir pamats secināt, ka *SLM* ir piedalījusies Eiropas klubā laikposmā no 2000. gada 11. septembra līdz 2002. gada 19. septembrim, kas atbilst periodam, kad *SLM* ir saņēmusi atļaujas, kas bija nepieciešamas, lai pārdotu PT noteiktās valstīs, kuras bija Eiropas kluba priekšmets, vai kad Itālijas klubā notikušas diskusijas par to kvotu apmēru, kas var tikt atzītas par labu Itālijas eksportētājiem.

445 Tātad tikai daudz vēlākā posmā, nekā tas bija pārējiem uzņēmumiem, *SLM* uzzināja par vienoto pārkāpumu, ko tai pārmet Komisija, un piedalījās citā šā pārkāpuma aspektā, kas nav Itālijas klubs. Tomēr šis apstāklis, ka [*SLM*] ir relatīvi novēloti uzzinājusi [par vienoto pārkāpumu], šā sprieduma 320. punktā minēto iemeslu dēļ nevar būtiski ietekmēt naudas soda apmēra noteikšanu.

446 Vienlaikus ir jānorāda, ka Komisija nav pierādījusi, ka *SLM* ir piedalījusies Dienvidu nolīgumā, Spānijas klubā vai saskaņošanā attiecībā uz klientu *Addtek*, kas ir būtiski vienotā pārkāpuma aspekti.

447 Ņemot vērā šos apstākļus, Vispārējā tiesa uzskata, ka naudas sods EUR 19 miljonu apmērā ļauj efektīvi sodīt *SLM* par prettiesisko rīcību tādā veidā, kas nav nenozīmīgs un kas joprojām ir pietiekami preventīvs. Jebkurš naudas sods, kas pārsniedz šo apmēru, būtu nesamērīgs ar pārkāpumu, kurā tiek vainotas prasītājas, to novērtējot atbilstoši visiem *SLM* dalību vienotajā pārkāpumā raksturojošajiem apstākļiem.

448 Minētajā sodā ir ņemts vērā apstāklis, ka attiecībā uz daļu no pārkāpuma *SLM* nebija piedalījusies Itālijas kluba ārējā aspektā, un par atskaites datumu ņem 1997. gada 15. aprīli. Vispārējā tiesa uzskata, ka šādā veidā ir pietiekami ņemta vērā *SLM* pakāpeniskā dalība aizliegtās vienošanās darbībās, ievērojot, ka sākumā *SLM* piedalījās vienotā pārkāpuma aspektā, kas nav uzskatāms par nenozīmīgu, un ka pēc tam tā pilnā mērā piedalījās aizliegtās vienošanās darbībās tādā pašā veidā, kāds var tikt pārmests galvenajiem Itālijas kluba dalībniekiem.

449 Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ, atbildot uz šajā ziņā *Ori Martin* izvirzītajiem argumentiem, ir jāsecina, ka *Ori Martin* ir solidāri atbildīga par šī naudas soda daļas samaksu. Ņemot vērā tā perioda ilgumu, kurā *Ori Martin*, kā ir prezumēts, varēja īstenot izšķirošu ietekmi uz *SLM*, ir jāsecina, ka *Ori Martin* ir solidāri atbildīga par naudas soda samaksu EUR 13,3 miljonu apmērā attiecībā uz laikposmu no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim.

450 Šis naudas sods atspoguļo apstrīdētajā lēmumā Komisijas konstatēto apstākli, ka *Ori Martin* nevar tikt atzīta par atbildīgu par *SLM* uzlikto naudas sodu pilnā apjomā.

451 Turklāt, ievērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzēto likumisko robežvērtību, kas atbilst 10 % no kopējā apgrozījuma, *SLM* individuāli uzliktā naudas soda galīgais apmērs nevar pārsniegt summu EUR 1,956 miljonu apmērā.

452 Ņemot vērā iepriekš minēto, *SLM* uzliktā naudas soda apmērs ir jāsamazina no EUR 19,8 miljoniem līdz EUR 19 miljoniem (laikposms no 1997. gada 15. aprīļa līdz 2002. gada 19. septembrim) un ir jānosaka, ka *Ori Martin* ir solidāri atbildīga par šī naudas soda samaksu EUR 13,3 miljonu apmērā (laikposms no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 19. septembrim). Turklāt, ievērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzēto likumisko robežvērtību, kas atbilst 10 % no kopējā apgrozījuma, *SLM* individuāli uzliktā naudas soda galīgais apmērs ir EUR 1,956 miljoni (laikposms no 1997. gada 15. aprīļa līdz 1998. gada 31. decembrim).

453 Pārējā daļā Vispārējai tiesai nav jālemj par pieteikumiem attiecībā uz *SLM* ierosinātajiem pierādījumu savākšanas pasākumiem (*Redaelli* un *ITC* pārstāvju nopratināšana, par lietas materiāliem atbildīgo ierēdņu saraksts), jo šie pasākumi nav nepieciešami strīda atrisināšanai.

454 Turklāt, tā kā Vispārējā tiesa, ņemot vērā visus lietas apstākļus un īstenojot savu neierobežoto kompetenci attiecībā uz tās izvērtēšanai nodoto jautājumu par naudas soda apmēru, ir grozījusi apstrīdēto tiesību aktu, nav nepieciešams lemt par prasības pamatu, ko *SLM* izvirzījusi pēc otrā lēmuma par grozījumiem un kurā *SLM* apgalvo, ka sākotnējā lēmumā veiktā naudas soda sadalīšana esot kļūdaina no 2006. gada pamatnostādnēs Komisijas izklāstītās metodoloģijas viedokļa.

455 Pārējā daļā prasības tiek noraidītas.

Par tiesāšanās izdevumiem

456 Atbilstoši Reglamenta 134. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem nolēmums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Tomēr Vispārējā tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem.

457 Šīs lietas apstākļos, ņemot vērā Komisijas prasītājām uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu un to, ka *SLM* sākotnējā prasības pieteikumā bija izvirzīts prasības pamats par likumiskā 10 % ierobežojuma pārkāpumu, no kura *SLM* ir atteikusies saistībā ar otrā lēmuma par grozījumiem pieņemšanu, ir jānospriež, ka Komisija sedz savus, kā arī atlīdzina divas trešdaļas *SLM* tiesāšanās izdevumu un vienu trešdaļu *Ori Martin* tiesāšanās izdevumu; *SLM* un *Ori Martin* sedz pārējo daļu savu tiesāšanās izdevumu.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

nospriež:

1) apvienot lietas T-389/10 un T-419/10 sprieduma taisīšanas vajadzībām;

2) Komisijas 2010. gada 30. jūnija Lēmuma C(2010) 4387, galīgā redakcija, par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/38344 – Priekšspriegojuma tērauds), kurā grozījumi ir izdarīti ar Komisijas 2010. gada 30. septembra Lēmumu C(2010) 6676, galīgā redakcija, un Komisijas 2011. gada 4. aprīļa Lēmumu C(2011) 2269, galīgā redakcija, 1. panta 16. punktu atcelt, ciktāl ar to *Siderurgica Latina Martin SpA* (*SLM*) tiek vainota par dalību nolīgumu un saskaņotu darbību kopumā attiecībā uz priekšspriegojuma tērauda nozari iekšējā tirgū un Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) no 1997. gada 10. februāra līdz 1997. gada 14. aprīlim;

3) atcelt Lēmuma C(2010) 4387, galīgā redakcija, kurā grozījumi ir izdarīti ar Lēmumu C(2010) 6676, galīgā redakcija, un Lēmumu C(2011) 2269, galīgā redakcija, 2. panta 16. punktu;

4) *SLM* uzliktā naudas soda apmērs ir samazināts no EUR 19,8 miljoniem līdz EUR 19 miljoniem, no kuriem EUR 13,3 miljoni ir uzlikti atbilstoši solidārajai atbildībai *Ori Martin SA*; ievērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzēto likumisko robežvērtību, kas atbilst 10 % no kopējā apgrozījuma, *SLM* individuālas atbildības veidā uzliktā naudas soda galīgais apmērs ir EUR 1,956 miljoni;

5) pārējā daļā prasības noraidīt;

6) Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzina divas trešdaļas *SLM* un vienu trešdaļu *Ori Martin* tiesāšanās izdevumu;

7) *SLM* sedz vienu trešdaļu savu tiesāšanās izdevumu;

8) *Ori Martin* sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2015. gada 15. jūlijā.

[Paraksti]